

задоволення в українського селянства. Облудливі заяви нацистів про те, що вони, начебто, звільняють народи, поневолені більшовиками, дуже скоро втратили свій вплив навіть на найбільш довірливих людей. Злочини окупантів викликали ненависть до ворога й поширення руху Опору.

Николаец Ю. Политические настроения крестьян Украины в начале советско-немецкой войны (июнь 1941 – июль 1942 гг.).

В статье освещается динамика политических настроений крестьян Украины в начале советско-германской войны. На основе анализа архивных документов автор определил причины изменения отношения крестьян к политике советского правительства и оккупационных властей.

Ключевые слова: настроения, крестьяне, советско-германская война, вермахт, НКВД.

Nikolayets Yu. Political moods of Ukrainian peasantry at the beginning of Soviet-German War (June 1941 – July 1942).

The article investigated the change of political moods of Ukrainian peasantry at the beginning of German–Soviet War. Based on archival documents, the author identified what caused the change of peasantry attitudes to policy of Soviet government as well as to occupation troops.

Key words: moods, peasantry, German–Soviet War, Wehrmacht, NKVD.

ОСОБА У КОНТЕКСТІ ІСТОРІЇ

*Володимир Ковальчук, Валерій Огороднік**

Листування керівництва ОУН(Б) і УПА на українських землях

У покажчику публікуються короткі анотації ділових листів керівників ОУН(Б) та її військового крила в Україні.

Ключові слова: С. Бандера, ОУН(Б), УПА, листування, анотований покажчик.

До чергової, другої частини (блоку) під назвою «Листування керівництва ОУН(Б) і УПА на українських землях» анотованого покажчика «Листування провідників ОУН і командирів УПА» включено короткі анотації ділових листів керівників бандерівської організації та її військового крила в Україні¹. Анотування кожного листа здійснювалося за стандартною процедурою².

* *Ковальчук В.М.* (вступна стаття, анотації), *Огороднік В.Ю.* (анотації) — кандидати історичних наук, консультанти Галузевого державного архіву Служби безпеки України.

¹ У майбутньому планується опублікувати ще декілька блоків покажчика. Орієнтовно вони називатимуться так: «Листування підпілля на Волині та Поліссі», «Листування підпілля Закерзонського краю», «Листування підпілля Львівського краю», «Листування підпілля Карпатського краю», «Листування підпілля Подільського краю», «Листування командування і підрозділів УПА-Захід», «Листування командування і підрозділів УПА-Північ», «Фальшиві ділові листи», «Приватні листи».

² Кожний блок анотацій (в нашому випадку — «Листування керівництва ОУН і УПА на українських землях») складається з кількох «іменних» час-

Другий блок складається з 11 частин (підблоків), розміщених за алфавітом прізвищ авторів. Це анотації 2-х листів Миколи Арсенича-Березівського, 10-и листів Якова Бусола, 65-и листів Василя Галаса (Галадзи?), 2-х листів Олекси Гасина, 6-и листів Осипа Дякова, 19-и листів Романа Кравчука, 65-и листів Василя Кука, 6-и листів Василя Охримовича, 7-и листів Василя Сидора, 32-х листів Петра Федуне, 34-х листів Романа Шухевича. Кожна зі згаданих осіб займала певне керівне положення у підпіллі ОУН(Б) чи УПА.

Василь Кук довгий час у 1940-х рр. був організаційним референтом проводу ОУН(Б) на українських землях (далі — ОУН(Б) на УЗ). Станом на липень 1942 р. він також уже керував діяльністю ОУН(Б) «на сході» — у Центральній, Східній, Південній Україні. У 1943 р. членом проводу ОУН(Б) на УЗ став Яків Бусол. Невдовзі після призначення у квітні 1943 р. керівником ОУН(Б) на Західноукраїнських землях пішов «на підвищення» й Василь Охримович. Щонайменше двічі «колегою» Бусола й Охримовича в оунівському підпіллі бував Роман Кравчук. Так, у 1944 р. останній був членом проводу, з 1950 р. — заступником провідника на УЗ. Трохи більше року, починаючи з літа 1949 р., до складу згаданого проводу входив Осип Дяків. Членом проводу ОУН(Б) на УЗ (1947–1949) вважався Василь Сидор. У тому саме проводі з 1948 р. до 1951 р. працював талановитий пропагандист Петро Федун. Упродовж 1950–1953 рр. до проводу на УЗ входив Василь Галаса. Арсенич-Березівський у 1941–1947 рр. очолював референтуру Служби безпеки проводу.

тин, розміщених в алфавітному порядку за прізвищами авторів. Кожна частина — це систематизовані у хронологічній послідовності анотації листів одного автора. На початку будь-якої частини подані: прізвище та ім'я автора, його псевдоніми в підпіллі і/чи УПА, коротка біографічна нотатка. Нижче в хронологічній послідовності друкуються анотації, розділені для зручності зірочками. Структура будь-якої анотації в кожній частині є сталою і складається з таких частин: 1) адресат листа; 2) дата; 3) текст анотації; 4) супутні записи (маргіналії) на полях документа, що анотується, де, коли і ким документ було виявлено; 5) архівна легенда; 6) якщо є інші копії документа — зазначення їхніх архівних легенд; 7) дані про оприлюднення (якщо документ вже було видано).

У 1944–1950 рр. командував УПА Роман Шухевич. Його наступник, Василь Кук, у 1950–1954 рр. де-юре вважався командиром цієї армії. Також відомо, що з 1947 до 1949 рр. військовим штабом УПА-Захід керував Олекса Гасин.

Автори листів, як правило, підписувалися псевдонімами, криптонімами (наборами чисел) або різними комбінаціями слів, букв і чисел. «Пальма першості» за їх кількістю належить талановитому конспіратору Василю Куку — 36 псевдонімів. З ним несподівано зрівнявся очільник УПА Роман Шухевич — теж 36. У Василя Галаса — 30, Петра Федуне — 22, Василя Охримовича — 20.

Лише 48% з листів, які підійшли для другого блоку, є оригіналами, фотокопіями оригіналів чи проектами оригіналів. Знайдено і декілька уривків (фрагментів) оригіналів — наприклад лист Василя Кука до невідомого адресата (від 25.10.1945 р.)³ і лист Михайла Арсенича до невідомого (від 20.10.1946 р.)⁴.

Всього ж з 472-х одиниць листів (100%), які було опрацьовано під час підготовки другого блоку — на фонд 2 ГДА СБ України припадає 78 одиниць (16%), на фонд 6 — 46 (10%), фонд 13 — 75 (16%), фонд 65 — 273 листи (58%). При цьому лише кожен шостий лист з фонду 2 й кожен четвертий з фонду 65 є оригіналом чи фотокопією оригіналу. У фондах 6 і 13, навпаки, оригіналів утричі більше, ніж копій.

Як показав порівняльний аналіз ділових листів, точні дати написання яких вдалося встановити, їхньою нижньою хронологічною межею є 1944 р. 21 червня 1944 р. провідник Львівського краю Роман Кравчук написав підлеглому «Шпаку» листа, в якому торкнувся широкого кола поточних справ, зокрема поцікавився станом матеріального забезпечення однієї зі старшинських (офіцерських) шкіл УПА, дисципліною у боївках⁵. Верхньою хронологічною межею другого блоку слід вважати 1954 р.

³ ГДА СБ України, ф. 65, спр. 19127 («Берлога», Дрогобицька обл.), т. 5, арк. 197 (конверт).

⁴ Там само, ф. 2 (Упр. 2-Н), оп. 57 (1953 р.), спр. 4, т. 1, арк. 96–111.

⁵ Там само, ф. 65, спр. С-7447 (Справа-формуляр на Кравчука Р.), т. 1, ч. 3, арк. 10 (конверт).

У цей «ювілейний» для УРСР рік (відзначалося 300-річчя Переяславських подій) 14 квітня почесний головний (і останній) командир УПА Василь Кука спрямував лист до Демського О.-«Марка»⁶.

Яким чином листи керівників ОУН(Б) і УПА потрапили до архіву спецслужби? Шлях був звивистим. По-перше, внаслідок чекістсько-військових операцій працівників НКВС чи МДБ. По-друге, вони потрапляли у розпорядження чекістів під час агентурно-оперативних заходів.

Більшість листів була вилучена під час затримання чи знищення бандерівського активу, особисто у зв'язкових, кур'єрів, в умовних місцях («мертвих» пунктах зв'язку), у криївках організаційних активістів та спеціальних сховках організаційної документації. З жовтня 1950 р. лист Василя Кука до Петра Федуна працівники УМДБ Станіславської обл. (зараз — Івано-Франківська) знайшли в упаковці від зубної пасти серед речей ліквідованого провідника Долинського надрайону «Дорошенка»⁷.

Епістолярії найчастіше виявляли у регіонах Західної України — Галичина (Львівщина, Івано-Франківщина), Волинь (Рівненщина, Волинська обл.), Поділля (Тернопільщина, Хмельниччина). Як правило, величина посади людини в ОУН(Б) чи УПА прямо пропорційна кількості листів, що залишилися після неї. Чим вищу посаду в повстанських організаціях особа займала, тим більш розпорошеним ставав її епістолярій. Причина зрозуміла. Якщо доводиться керувати (і переписуватися з) багатьма підлеглими, будь-яка система конспірації рано чи пізно давала збій.

За деякими винятками (виявлення у 1954 р. архіву Василя Кука в Рожнятинському р-ні Івано-Франківської обл.)⁸, на великі комплекси документів (у т.ч. ділові листи) керівництва бандерівців НКВС і МДБ у повоєнну пору не натрапляли. Однак, чекісти намагалися відстежувати реальні «маршрути» пересування

⁶ ГДА СБ України, ф. 2 (4 Упр.), оп. 37 (1960 р.), спр. 29, арк. 170–171.

⁷ Там само, ф. 65, спр. С-9112, т. 7, арк. 90 (конверт).

⁸ Там само, ф. 2 (4 Упр.), оп. 40 (1960 р.), спр. 20 («Траса»), ч. 5, арк. 17 (конверт), арк. 4 (конверт № 2), арк. 9–11; ф. 65, спр. С-9115 («Звено»), т. 48, арк. 43–73. У цих документах лише згадується про виявлення «архіву» Кука, його повного опису немає.

активістів визвольного руху і по тих «зернятах», які вдавалося відшукати.

Листи Василя Галаси, наприклад, знаходили на станції Заксин повіту Дуба у Чехословаччині у 1947 р., в Олицькому р-ні Волинської обл. у 1949 р., в Острозькому р-ні у 1949 р., у Рівненському та Березнівському р-нах 1952 р. на Рівненщині, Рогатинському р-ні на Івано-Франківщині у 1952 р., у Лепесівському лісі на Хмельниччині у 1953 р.⁹

Так само відшукували епістолярну спадщину Романа Шухевича. Географія виявлення його листів широка: Бережанський район Тернопільської обл. у 1948 р., Городоцький район Львівської обл. у 1948–1949 рр., Золочівський район Львівської обл. у 1949 р., Миколаївський і Стрийський р-ни Дрогобицької обл. (зараз — Львівська) у 1950 р.¹⁰

Вражає розпорошеність епістолярій Василя Кука. Це Тернопільський р-н Волинської обл. у 1946 р., Березнівський р-н Рівненської обл. у 1946 р., Бережанський р-н Тернопільської обл. у 1946 р., Золочівський р-н Львівської обл. у 1947 р., Млинівський р-н Рівненської обл. у 1949 р., Волинська обл. у 1949 р., Рогатинський р-н Івано-Франківської обл. у 1949 р., Бережанський р-н Тернопільської обл. у 1950 р., Болехівський р-н Івано-Франківської обл. у 1950–1951 рр., Городоцький р-н Львівської обл. у 1950 р., Демидівський р-н Рівненської обл. у 1951 р., Стрийський р-н Львівської обл. у 1951 р., Рогатинський р-н Івано-Франківської обл. у 1951 р., Козівський р-н Тернопільської обл. у 1951 р., Глибочицький р-н Тернопільської обл. у 1952 р., Лепесівський ліс на Хмельниччині у 1953 р., Рогатинський р-н Івано-Франківської обл. у 1954 р.¹¹ Дивно, чому досі не знайшлося

⁹ Див.: ГДА СБ України, ф. 6, спр. 74914-фп, т. 6, арк. 215 (конверт); ф. 13, спр. 372, т. 20, арк. 40–50; т. 75, арк. 204–207; спр. 398, т. 7, арк. 109–110; ф. 65, спр. С-7443, т. 4, арк. 93–101; спр. С-7736, т. 7, арк. 16а (конверт); спр. С-9108, т. 10, арк. 296–298; арк. 266 (конверт).

¹⁰ Див. відповідні маргіналії на листах: Там само, ф. 13, спр. 372, т. 42, арк. 197; ф. 65, спр. С-7447, т. 5, ч. 1, арк. 72–73; спр. С-9079, т. 5, арк. 110–112; т. 20, арк. 147–148; т. 57, арк. 32–33; спр. 19127, т. 18, арк. 382.

¹¹ Див.: Там само, ф. 2 (Упр. 2-Н), оп. 57, спр. 4, т. 1, арк. 41 (конверт), арк. 6; ф. 6, спр. 74914-фп, т. 6, арк. 180–190; ф. 65, спр. С-7736, т. 3, арк. 145;

жодного письмового артефакту В. Кука за часів, коли він перебував не в Західній Україні, а, наприклад, на Дніпропетровщині.

Листи націоналістичного підпілля працівники НКВС–МДБ УРСР перекладали з української (інколи — з польської¹²) на російську мову, адже діловодство в спецслужбах Радянської України з кінця 1920-х рр. до початку 1950-х рр. велося виключно російською. За нашими спостереженнями, на копіях більше всього залишилося автографів осіб, котрі працювали в управлінні 2-Н МДБ УРСР¹³. Утім, трапляються позначки і працівників МВС. Так, переклад листа Василя Галаси до провідника «477» від 2 квітня 1947 р. виготовив перекладач 6-го Перемишльського прикордонного загону Прикордонних військ МВС Українського округу молодший сержант Соловйов¹⁴.

Крім зазначення назви підрозділу в структурі спецслужби, перекладачі наприкінці перекладу, як правило, зазначали власне військове звання і/чи посаду, інколи — точну дату виготовлення копії. Мабуть не мало значення, яке військове звання мав «драгоман». Так, лист Василя Кука до Миколи Козака за червень 1948 р. переклав генерал-майор Райхман¹⁵. Однак, все ж таки основний тягар несли особи з нижчими офіцерськими званнями — підполковники (Каганович¹⁶), майори (Биков¹⁷, Клименко¹⁸, Форманчук¹⁹), капітани (Ольховий²⁰, Свердлов²¹),

т. 7, арк. 16а (конверт); т. 16, арк. 253 (конверт); спр. С-9079, т. 32, арк. 80; т. 50, арк. 224–226; спр. С-9108, т. 3, арк. 20; спр. 27314, т. 33, арк. 189 (конверт).

¹² Там само, ф. 2 (ББ), оп. 90 (1951 р.), спр. 33, арк. 59.

¹³ Див. приписки про це: Там само, ф. 65, спр. С-7736, т. 8, арк. 313–314; спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція), т. 59, арк. 20–21; т. 26, арк. 12 (конверт).

¹⁴ Там само, ф. 2 (ББ), оп. 90 (1951 р.), спр. 33, арк. 57–59.

¹⁵ Твердження історика В. Огородніка.

¹⁶ ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9079, т. 52, арк. 269–273.

¹⁷ Там само, спр. 19127, т. 18, арк. 383.

¹⁸ Там само, ф. 13, спр. 398, т. 57, арк. 24–26 (конверт).

¹⁹ Там само, ф. 2 (4 Упр.), оп. 40 (1960 р.), спр. 2 («Траса»), арк. 192.

²⁰ Там само, ф. 65, спр. С-9112, т. 9, арк. 90–91.

²¹ Там само, спр. С-7736, т. 16, арк. 205–206.

лейтенанти (Бабенко²², Вакуленко²³, Нікіфоров²⁴). Перекладачі, з одного боку, часто спотворювали деякі деталі змісту листів.

Утім, самі того не відаючи, вони зробили гарну послугу нащадкам. Проїшов час, значну кількість унікальних оригіналів листів у радянські часи було знищено, а ось деякі їхні копії російською збереглися. Так підполковнику Кагановичу маємо завдячувати тим, що збереглося скопійоване ним листування між Романом Шухевичем і Василем Куком за січень 1945–1946 рр.²⁵, адже оригіналів даних джерел досі не виявлено.

Крім потреби перекладу з «чужої» як для керівного складу НКВС–МДБ української мови, поставала необхідність і в розшифруванні закодованих (повністю чи частково) ділових листів провідників ОУН(Б) і УПА. Як правило, чекістам це вдавалося. Для прикладу, збереглася повністю розшифрована копія листа Романа Шухевича до Степана Бандери від 22 липня 1946 р.²⁶, багато частково розшифрованих копій листів Василя Галаси за 1949 і 1952 рр.²⁷

Нещодавно дослідник О. Ішук намагався дослідити порядок фондоутворення документів українського визвольного руху в ГДА СБ України. Він виявив, що перша спроба систематизації документів ОУН і УПА (у т.ч. листів) була здійснена у першій половині 1960-х рр. за вказівкою голови КДБ УРСР Віталія Нікітченка. Одним з активних виконавців цього розпорядження став підполковник Махов. Що важливо, при цьому документи надсилалися і з областей. Результатом стало створення багатотомних справ 372, 376, 398 фонду 13²⁸. Однак, порядок форму-

²² ГДА СБ України, ф. 2 (4-Упр.), оп. 37 (1960), спр. 15, арк. 209–211.

²³ Там само, ф. 2 (Упр. 2-Н), оп. 57 (1953 р.), спр. 4, т. 1, арк. 96–111.

²⁴ Там само, ф. 65, спр. С-9108, т. 2, арк. 244–245.

²⁵ Листи від В. Кука до Р. Шухевича: Там само, ф. 65, спр. С-9079, т. 52, арк. 263–273. Листи від Р. Шухевича до В. Кука: Там само, ф. 65, спр. С-9079, т. 52, арк. 27–30, 257–262, 274–276, 277–281.

²⁶ Там само, ф. 65, спр. С-9115, т. 55, арк. 54.

²⁷ Там само, ф. 6, спр. 74914-фп, т. 6, арк. 175–177; ф. 13, спр. 372, т. 75, арк. 198–203.

²⁸ Ішук О. Узагальнення органами КДБ УРСР досвіду боротьби з підпіллям ОУН та УПА: до створення відомчої тематичної колекції архівних доку-

вання фондів 2, 6, 65 (там теж відклялося чимало ділових листів керівництва визвольного руху), ще необхідно дослідити.

У цілому ділові листи провідників ОУН(Б) і УПА збереглися добре. Повністю згаслий текст всього у 4–3 листах провідника Закарзонського краю на ЗУЗ Василя Галаси до провідника Перемишльської округи Мирослава Гука (за 29 червня 1946 р., липень 1946 р., 20 серпня 1947 р.), а також 1 лист Осипа Дякова до провідника Львівської округи «Бора», написаний у вересні 1948 р. Трапляються і тексти «на межі» згасання. Вже зараз листам Василя Галаси до Мирослава Гука, які датовано 15 вересня і 31 жовтня 1946 р. відповідно, конче необхідна допомога реставраторів²⁹.

Загалом, в історії ГДА СБ України систематичного відновлення пошкоджених артефактів, як це притаманно для будь-якої класичної архівної установи, не було. Реставрували лише те, що було потрібне для поточної оперативної роботи. Станом на 1951 р. графологічну експертизу рукописів здійснювало відділення «Д» МДБ УРСР³⁰. Так, у 1953 р. працівники відділення графічних досліджень 3-го спецвідділу МВС УРСР відновлювали тексти кількох розірваних на шматки листів українських повстанців³¹. Графологічна експертиза задля ідентифікації автора проводилася кабінетом дослідження документів МВС УРСР в 1954 р.³²

Хоча зміст листів керівництва ОУН(Б) і УПА має істотний інформаційний потенціал, треба обов'язково зважати на його обмеженість. У документі ОУН(Б) «Конспірація», який, очевидно, набув поширення після радянсько-німецької війни, наголошувалося, що листи-«естафети» можна писати тільки в лаконічній формі й лише у екстрених випадках. Заборонялося згадувати будь-які «звання» — провідник, командир і т. д. Не можна було вказувати місце розташування організації, лінію зв'язку, організаційні клітини, персональні дані, місця в організації,

ментів (1959–1964 рр.) // 3 архівів ВУЧК–ГПУ–НКВД–КГБ. – 2009. – № 1. – С. 87–90.

²⁹ ГДА СБ України, ф. 6, спр. 74914-фп, т. 6, арк. 56, 76–77.

³⁰ Там само, ф. 2 (4 Упр.), оп. 38, спр. 2, арк. 248.

³¹ Там само, оп. 39 (1956 р.), спр. 9, т. 9, арк. 172.

³² Там само, оп. 38, спр. 18.

які займають члени, де члени розташовуються, організаційні інструкції, зміни у діяльності організаційної клітини, плани роботи організації. Рекомендувалося писати кодом чи шифром про організаційну побудову, давати характеристику членів організації, зміни в організації. Заборонялося зовсім писати про «кількість членів, озброєння, стан продовольчих і технічних складів, точні лінії зв'язку». Коли адресат прочитав «штахетку», він її одразу мав знищити³³.

Які основні сюжети проанотованого нами листування провідників ОУН(Б) і УПА?

Одна з наріжних тем — обговорення поточних, важливих і не дуже, «внутрішніх» організаційних справ. Проводився жвавий обмін думками щодо нарад, навчання організаційного активу, візитів, поїздок провідників та командирів, підробки необхідних для безпечного пересування документів. Йшлося про рейди, діяльність кур'єрів, специфіку пересування в «ураженій» радянською владою місцевості, пункти зв'язку.

Попри заборону, в листах часто відкрито йшлося про фінансові справи. Роман Шухевич, наприклад, скаржився у листі від 26 січня 1947 р. на адресу «1516», що чомусь не одержав 100 тис. крб. і 1,4 тис. польських злотих. Містилося прохання вияснити причини зволікання³⁴.

Детально відстежувалися випадки загибелі і смерті підпільників, особливо керівного активу (Бусол, Клячківський). Як видно з листів, після смерті останнього виникла проблема з наступником³⁵. Якщо про смерть Клячківського Шухевич дізнався швидко, то вістка про загибель у Чехословаччині Дмитра Маївського-«Тараса» і Дмитра Перебийноса-«Грицяя» надійшла йому не по «гарячих слідах», а лише в квітні 1946 р.³⁶. Не виключено, що були проблеми із зв'язком. Недаремно С. Бандера, який з 1945 р. перебував у американській зоні окупації Німеччини,

³³ ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 17, арк. 117.

³⁴ Там само, ф. 65, спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція. Додаток), т. 5, арк. 110–112.

³⁵ Там само, т. 52, арк. 269–273.

³⁶ Там само, арк. 247–248.

намагався, часто безрезультатно, налагодити зв'язок з підпіллям ОУН(Б) на УЗ. Функціонування зв'язку виявилось слабкою ланкою бандерівського руху, в яку швидко проникли співробітники МДБ. Однією з відомих провокацій останньої структури стала, наприклад, радіогра з ЗЧ ОУН від імені члена Проводу ОУН(Б) на УЗ Петра Федун³⁷.

Не обходили стороною учасники епістолярного діалогу і «внутрішні» конфлікти. Зокрема, не давала їм спокою проблема «далеківців» — опозиції в ОУН(Б) на Волині, яка з кінця 1945 р. громадилася навколо Степана Янишевського-«Далекого» і виступала проти бездумної «чистки» Службою безпеки організаційного активу від радянських агентів³⁸. Санкцію на «полювання на відьом» надав провід ОУН(Б) на ПЗУЗ на чолі з Миколою Козаком-«Смоком». До речі, в листах описувалися особисті конфлікти — між лідерами визвольного руху в Україні. Так, Роман Шухевич з прохолодою ставився до Василя Кука³⁹. Існували певні проблеми між Миколою Козаком-«Смоком» і Шухевичем⁴⁰.

Турбували учасників епістолярного діалогу (Петро Федун, Василь Кук) і негаразди у Закордонних Частинах ОУН, зміни у програмових засадах Української Головної Визвольної Ради (заміна положення про боротьбу за УССД ідеєю про відновлення УНР)⁴¹. Василь Кук також критикував УНРаду⁴². Мовляв, під «дахом» цієї структури так і не вдалося об'єднати різні еміграційні напрямки українства. Щоб «конфлікту думок» не сталося в ОУН(Б) на УЗ, провідники всебічну увагу приділяли дисципліні кадрів.

Цікаво також спостерігати Шухевича, Кравчука та інших у несподіваному ракурсі редакторів та критиків пропагандистсь-

³⁷ ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 87, арк. 69–74.

³⁸ Там само, ф. 2 (Упр. 2-Н), оп. 57 (Рівненська обл.), спр. 4, т. 1, арк. 142.

³⁹ Там само ф. 65, спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.), т. 2, арк. 23–25; спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція. Додаток), т. 52, арк. 257–261.

⁴⁰ Там само, ф. 65, спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція. Додаток), т. 52, арк. 257–261.

⁴¹ Там само, спр. С-9115 (Справа-формуляр «Звено»), т. 48, арк. 25–35.

⁴² Там само, ф. 6, спр. 74914-фп, т. 6, арк. 180–190.

ких видань, некрологів. Роман Шухевич особисто рецензував некролог на командира УПА-Північ Клячківського⁴³. Керівництво також обмінювалося правками до навчальних розробок, листівок, брошур та іншої «поточної» пропаганди.

Провідники ОУН(Б) і УПА постійно аналізували ворожі джерела інформації. У листах йдеться про прочитані книжки, причому не лише українських авторів, оглядаються свіжі радянські та польські газети⁴⁴. Василь Кук ділився зі адресатами враженнями від почутого на радіо «Голос Америки»⁴⁵. Як справжні розвідники, керівники повстанського руху вивчали права, надані громадянам Конституцією СРСР, виборчу систему держави⁴⁶ (Федун Петро), військовий бюджет (Шухевич Роман)⁴⁷, аналізували статистику про розвиток економіки країни. Недаремно активний борець з українським націоналізмом, працівник НКВС УРСР Сергій Карін назвав вишкільного референта Проводу ОУН(Б) на УЗ Якова Бусола-«Галину» «фанатиком цифр і економічних викладок»⁴⁸. Складається враження, що Василь Кук чи Дмитро Маївський знали марксизм-ленінізм краще, ніж такі маститі їхні опоненти як, наприклад, Сергій Карін.

Роман Шухевич в листі до Василя Кука під враженням від прочитаної книги англійця Джинса погрожував розкритикувати діалектичний матеріалізм⁴⁹. Предметом дошкульної критики Кука стали політичні погляди («філософія») Дмитра Донцова⁵⁰.

⁴³ ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція. Додаток), т. 52, арк. 27–30.

⁴⁴ Особливо вирізнявся своїм пієтетом до преси Василь Галаса: Там само, ф. 6, спр. 74914-фп, т. 6, арк. 57–61, 69–73.

⁴⁵ Там само, ф. 6, спр. 74914-фп, т. 6, арк. 180–190; ф. 13, спр. 376, т. 87, арк. 134.

⁴⁶ Там само, ф. 13, спр. 376, т. 38, арк. 97.

⁴⁷ Там само, ф. 65, спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція. Додаток), т. 52, арк. 280–281.

⁴⁸ Ковальчук В. Шухевич прагнув зв'язатися з Тичиною чи Богомольцем // Країна. – 2010. – 7 травня. – № 16. – С. 56.

⁴⁹ Там само, ф. 65, спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція. Додаток), т. 52, арк. 280–281.

⁵⁰ Там само, спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.), т. 8, арк. 305–311.

Таким чином, лідери націоналістичного руху були не лише «вояками-практиками», але й розумілися на літературі, філософії.

Активно обговорювалися міжнародні події, зокрема антагонізм між двома «імперіалізмами» — капіталістичним і радянським. Василь Кук доводив до відома підлеглим, що «ось-ось розпочнеться Третя Світова війна», в якій зіткнуться інтереси Радянського Союзу — з одного боку і США та Англії — з іншого⁵¹. Зачіпала підпільників і війна в Кореї (1950–1953 рр.)⁵². Керівники бандерівців усвідомлювали, що вони не одні у світі ведуть «боротьбу за визволення народу» — шукали контактів з націоналістичним підпіллям Естонії та Литви⁵³, вихідцями з польської Армії Крайової.

Цінними є свідчення підпільників про хід встановлення радянської влади на західноукраїнських землях. Вони відслідковували радянські «проекти» на ЗУЗ — форсовану колективізацію, насичення місцевої адміністрації вихідцями «зі сходу», післявоєнну грошову реформу⁵⁴.

Зокрема, Роман Шухевич постійно цікавився не лише конкретною інформацією про підрозділи Червоної Армії. В одному зі листів до Василя Сидора за 1945 р. він констатував, що червоноармійці, повертаючись після звільнення країн Східної Європи від нацистів назад, критикують радянські колгоспи⁵⁵. Командир УПА також цікавився ходом створення військових містечок і складів зброї. Абсолютно забута подія — пропозиція «Сови» (дехто припускає, що за цим псевдонімом Шухевича) про переговори, викладена у листі від 10 квітня 1948 р. до першого секретаря Львівського обкому КП(б)У Івана Грушецького⁵⁶.

⁵¹ ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 26, арк. 178–191; ф. 65, спр. С-9112 (Справа-формуляр «Шакал»), т. 12, арк. 206–219.

⁵² Там само, ф. 65, спр. С-9112 (Справа-формуляр «Шакал»), т. 12, арк. 206–219.

⁵³ Там само, ф. 13, спр. 372, т. 75, арк. 198–203.

⁵⁴ Там само, ф. 65, спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція. Додаток), т. 5, арк. 108–109.

⁵⁵ Там само, ф. 13, спр. 372, т. 18, арк. 134–135.

⁵⁶ Там само, ф. 65, спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція. Додаток), т. 63, арк. 103 (конверт).

Вербування працівниками МДБ агентів, створення ними псевдоповстанських структур (наприклад, організації ОБЗВУ⁵⁷, агентурно-оперативних груп), блокада лісових масивів, ув'язнення підпільників у тюрмах — все це добре відображається у листах. В травні 1949 р. Роман Шухевич у листі до «Дем'яна» застерігав, що працівники МДБ намагаються вербувати агентів навіть серед оунівської рідні та коханок⁵⁸. Радянські спецслужби часто «перегравали» бандерівців, «обплутуючи» підпілля агентурою. Варта уваги, наприклад, історія з захопленням провідника ОУН(Б) на ПЗУЗ Василя Галаси, «розіграна» МДБ за участю радянського агента — колишнього провідника Кам'янець-Подільської округи Подільського краю ОУН(Б) на ЗУЗ⁵⁹.

З епістолярію складається уявлення про протидію українського націоналістичного підпілля діяльності радянського партійного активу, виборам у Верховну Раду СРСР, включенню Західної України до складу УРСР, тощо. В. Кука зацікавило вбивство радянського публіциста Ярослава Галана⁶⁰. З проханням надати всебічну інформацію про цю резонансну подію він звернувся до керівника львівського підпілля Романа Кравчука.

У листах керівний актив ОУН(Б) на УЗ уважно відстежував настрої українських громадян, їх ставлення до радянської влади та ОУН і УПА. Яків Бусел, наприклад, встановив, що цивільні українці налаштовані проти проведення переговорів між УПА та радянською владою у 1945 р.⁶¹ Фіксувалося все те, що могло дискредитувати «совіти» перед цивільними — переселенські акції 1944–1946 рр., зокрема виселення українства до Сибіру⁶² та Середньої Азії⁶³, акція «Вісла», голод 1946 р.⁶⁴ тощо.

⁵⁷ ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 20, арк. 261–273.

⁵⁸ Там само, ф. 13, спр. 398, т. 23, арк. 215–217.

⁵⁹ Листи Василя Галаси до «Скоба» див: Там само, ф. 2 (4 Упр.), оп. 37 (1960 р.), спр. 33 (КНС «Закат»), арк. 19–26; ф. 6, спр. 74914-фп, т. 6, арк. 171–173; ф. 65, спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція), т. 26, арк. 180.

⁶⁰ Там само, ф. 65, спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.), т. 16, арк. 205–206.

⁶¹ Там само, т. 2, арк. 450 (конверт), арк. 16–17; 450 (конверт), арк. 9–10.

⁶² Там само, спр. С-9108 (Справа-формуляр на Галасу В.), т. 3, арк. 20.

⁶³ Там само, спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція. Додаток), т. 5, арк. 110–112.

Загалом провідники визвольного руху тверезо оцінювали стан, в якому після війни опинилися цивільні українці, намагалися надавати їм допомогу. Наприклад, всіляко підтримувалися родини повстанців. Однак, інколи бандерівці неадекватно оцінювали події. Так, вони чомусь вважали, що потрібно популяризувати УГКЦ, хоча популярність греко-католиків, як правило, не виходила за межі Збруча. З іншого боку, керівники критикували окремих греко-католиків за спотворення образу бандерівщини. У березні 1950 р., наприклад, Роман Шухевич написав діячу УГКЦ, члену президії УГВР Хмелевському листа, в якому дорікнув, мовляв редемпторист о. Девохт неправильно проінформував Папу Римського про визвольну боротьбу в Україні⁶⁵.

У листах помітне намагання лідерів визвольного руху реформувати ОУН(Б) і УПА, адже радянські виклики післявоєнного часу диктували своє. У 1945 р. Роман Шухевич видав наказ про подрібнення УПА на невеликі боївки і переведення останніх у глибоке підпілля. Де-факто це означало кінець для багатьох збройних формувань УПА. Але головний командир УПА не мав сталої думки. У листі до Дмитра Маївського Шухевич від 17 жовтня 1945 р., наприклад, він виступив проти ліквідації УПА⁶⁶. Зате зміст його недатованого листа до Василя Сидора протилежний⁶⁷. Так само наказується подрібнити підрозділи УПА на невеличкі боївки й перевести їх у підпілля у листі Шухевича до «Йордана» від 16 серпня 1945 р.⁶⁸ Йшло активне обговорення планів «Олег»⁶⁹, «Дажбог», «Оса»⁷⁰. Оунівцям рекомендувалося в деяких випадках виступати від імені УГВР⁷¹.

⁶⁴ ГДА СБ України, ф. 13, спр. 398, т. 6, арк. 183–187.

⁶⁵ Там само, ф. 65, спр. С-9079, т. 20. («Берлога». Київська колекція. Додаток), арк. 147–148.

⁶⁶ Там само, т. 3, арк. 138–139.

⁶⁷ Там само, ф. 13, спр. 372, т. 18, арк. 134–135.

⁶⁸ Там само, ф. 65, спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція. Додаток), т. 54, арк. 289–290.

⁶⁹ ГДА СБ України, спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.), т. 7, арк. 16а (конверт).

⁷⁰ Там само, ф. 13, спр. 376, т. 87, арк. 301 (конверт).

⁷¹ Там само, ф. 65, спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція. Додаток), т. 52, арк. 280–281.

АРСЕНИЧ-БЕРЕЗІВСЬКИЙ МИКОЛА ВАСИЛЬОВИЧ

[«Карпо»(1946), «Березовський», «Дем'ян», «Григір», «Максим», «Михайло», «432»]

(27.09.1910, с. Нижній Березів Косівського р-ну Івано-Франківської обл. — 23.01.1947, біля с. Жуків Бережанського р-ну Тернопільської обл.)

Походить з селянської родини. Навч. у Стрийській гімназії (1929) та на юридичному ф-ті Львівського ун-ту (до 1936). Член УВО, ОУН (1929). Заарештовувався польською владою. Провідник громади укр. політв'язнів у львівських «Бригідках» (1937–1938). Учасник Конгресу українського студентства (Львів, 03.1939). У 1939 навчався («проходив військовий вишкіл») під Краковом. Відповідальний співробітник СБ Краківського КП ОУН. З 02.1940 — керівник військової розвідки Революційного проводу ОУН. Керівник СБ ОУН(Б) на УЗ (03.1941–01.1947). Нагор. Золотим хрестом заслуги ОУН (1946). Застрелився разом з дружиною Гунько Г. в оточенні спецгрупи МДБ. 02.02.1997 у с. Нижній Березів відкрито меморіальну дошку з барельєфом на честь М. Арсенича-Березівського.

* * *

До «Кучми» [Козак М.].
[Від 20 жовтня 1946 р.].

У фрагменті листа зазначається, що автора нагороджено Золотим Хрестом заслуги. Також міститься прохання автора продублювати пошту за № «1/46», «3/46», яка нещодавно надійшла йому. Подаються вказівки щодо вшанування пам'яті «Мітли» [Присяжнюк О.], організаційної роботи, фіксації результатів виконаних доручень. Автор листа обіцяє навесні надати кадрову допомогу та вказує, як краще це нове підкріплення розташувати на території, підконтрольній адресату. Подаються вказівки у справі «Далекого» [Янишевського С.], щодо розробки радянської агентури тощо.

ГДА СБ України, ф. 2 (Упр. 2-Н), оп. 57 (1953 р.), спр. 4, т. 1, спр. 96–111. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову, здійснений оперуп. УББ МВД УРСР мол. лейт. Вакуленком 13.02.1947 р.

* * *

До «205» [Шухевич Р.]
Від 11 січня 1947 р.

У листі повідомляється, що записку від 08.12.1946 р. адресат отримав. Автор подає власне бачення розвитку конфлікту між СРСР і західноєвропейськими країнами. Висловлюються судження щодо можливого початку III-ї Світової війни. Автор рецензує статтю «Атомград» з журналу «Новое время» про будівництво у Таджикиській РСР центру дослідження атомної енергії. Також він аналізує причини поразки ОУН і УПА у боротьбі з більшовизмом, зокрема описує катастрофічний стан у Чортківській окрузі ОУН(Б). Характеризує діяльність радянських спецслужб, інформує про передачу адресату двох листів за № 2/46 від 5.11.1946 р. та № 3/46 від 20.11.1946 р. Пропонується на затвердження низка інструкційних вказівок для покращення організаційної роботи. Згадуються: «Мирон» [Дякун Я.], «Роберт» [Мельник Я.], «Митар» [Лівий В.], «Зов» [Кмит Д.] та інші провідники ОУН(Б) на Львівщині та Дрогобиччині. Йдеться про провокацію МДБ — діяльність організації «ОБЗВУ».

Документ був вилучений радянськими спецслужбами 23.01.1947 р. біля с. Жуків Бережанського р-ну Тернопільської обл. під час чекістсько-військової операції з ліквідації Арсенича М.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 20, спр. 261–273. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову; ф. 2 (ББ), оп. 90 (1951 р.), спр. 33, спр. 37–53; ф. 13, спр. 372, т. 23, спр. 106–122; ф. 65, спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція), т. 52, спр. 348–364; т. 50, спр. 112–127; спр. 27314 («Берлога», Львівська обл.), т. 29, спр. 232–249. Інші копії.

БУСЕЛ ЯКІВ ГРИГОРОВИЧ

[«Благий», «Галина», «Дніпровий», «Заславський», «Київський», «Роман Галина», «Шахтар» (1945), «121»]

(26.01.1912, м. Митава біля Риги, Латвія (за ін. даними — Кальварія біля Вільнюса, Литва) — 15.09.1945, с. Бишки Бережанського р-ну Тернопільської обл.)

Навч. у Рівненській укр. гімназії. Був студ. юридичного ф-ту Львів. ун-ту (1932–1933). Член ОУН, організатор націоналістичного підпілля на Клеванщині (поч. 1930-х), член проводу Рівненської округи ОУН. Заарештований польською поліцією (1933–1936, 1937–1939). У 1936–1937 — організ. реф. КЕ ОУН ПЗУЗ. З 09.1939 — член реф. пропаганди Проводу ОУН. Учасник II-го ВЗ ОУН (31.03.–03.04.1941). У 06–08.1941 організовував укр. держ. життя на Волині та Поліссі. З 1941 — керівник адм. відділу Рівненської обл. управи. Кін. 1941–1944 — реф. пропаганди КП ОУН на ПЗУЗ. Ініціатор та ідеолог боротьби проти німецької окупації України. Шеф пол. штабу і кер. політ-виховного відділу вій. штабу УПА на Волині, згодом УПА-Північ. Редактор видань ОУН і УПА на ПЗУЗ. Взимку–навесні 1944 був в.о. ком. УПА-Північ. Учасник III-го НВЗ ОУН (21–25.08.1943). Член Проводу ОУН(Б) на УЗ (08.1943–09.1945). Ініціатор створення НВРО (06–07.1944). Співробітник ГОСПу ОУН (літо–осінь 1944), реф. політ. вишколу проводу ОУН (11.1944–літо 1945), реф. пропаганди проводу ОУН(Б) на УЗ. Керівник політ-вих. відділу ГВШ УПА (кін. 1944–вересень 1945). Загинув у бою з опергрупою НКВС УРСР. Посмертно відзн. Золотим Хрестом заслуги УПА і званням полковника УПА.

* * *

До «провідника» [Кук В.]
[1945 р.]

Автор повідомляє, що надалі всі листи від нього будуть підписуватись псевдонімом «Шахтар». До нього просить писати як до «ОТ-13». Також автор інформує про отримані оперативні відомості (агентура, діяльність радянської влади) з ПЗУЗ. Йдеться про арешт і використання з пропагандистською метою «Рудого» [Литвинчук І.].

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.), т. 2, спр. 450 (конверт), спр. 14–15. Фотокопія оригіналу, рукопис.

* * *

Друже «С-Вар» [Кук В.]
Від 06 травня 1945 р.

Автор інформує, що він перебуває у «Байди». Пояснює, чому не забрав літературу в «Митаря». Звітує про виконану

ним пропагандистську, видавничу і виховну роботу серед підпілля ОУН(Б).

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.), т. 2, спр. 450 (конверт), спр. 1. Фотокопія оригіналу, рукопис.

* * *

До «провідника» [Кук В.].
Від 15 травня 1945 р.

Автор оповідає про діяльність радянської влади та збір податків на своїй території. Також він інформує, що на момент написання листа він перебував разом з «Чупринкою» [Козак М.] та «Романом». Повідомляється про акції, проведені радянською владою під час блокади лісових масивів (16-30.04.1945 р.) та кадрові втрати. Містяться відомості про відсутність зв'язку з «Байдою», «Ярославом» та «Карпатцем». Також йдеться про ставлення населення до періоду перемир'я між УПА і радянською владою.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.), т. 2, спр. 450 (конверт), спр. 16–17. Фотокопія оригіналу, рукопис.

* * *

До провідника [Кук В.].
Від 21 травня 1945 р.

Йдеться про підготовку кур'єрської групи у складі «Чупринки» [Козак М.] і «Романа» з поштою до адресату, відсутності кур'єрів від «Байди». Повідомляється про смерть «Аріяна» (12.02.1944) та «Мітли» [Присяжнюк О.] (25.02.1944), акції проведені радянською владою з 16.04 по 25.05.1945 р. Описується стан підпілля. Автор інформує керівництво про проведення нарад та вишколів.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.), т. 2, спр. 450 (конверт), спр. 2. Фотокопія оригіналу, рукопис.

* * *

До «провідника» [Кук В.].
Від 15 червня 1945 р.

У листі автор описує нові тактичні прийоми, які використовувала радянська влада у боротьбі з націоналістичним підпіллям. Говориться про негативне ставлення населення до звернень радянської влади про перемир'я з УПА та щодо виходу з повинною. Обговорюється міжнародно-політична ситуація, зокрема щодо можливості початку III Світової війни. Подано список осіб, що загинули у 1945 р. Також автор стверджує, що передає на рецензію підготовлену ним брошуру «Більше революційної пильності».

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.), т. 2, спр. 450 (конверт), спр. 9–10. Фотокопія оригіналу, рукопис.

* * *

До «провідника» [Кук В.].
Від 19 червня 1945 р.

У листі автор звітує про виконану ним організаційну роботу, проведені наради і вишколи. Також описується оперативна ситуація в терені у зв'язку з репресивно-каральною діяльністю більшовицької влади з ліквідації націоналістичного підпілля.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.), т. 2, спр. 450 (конверт), спр. 26–27. Оригінал, рукопис.

* * *

До «провідника» [Кук В.].
Від 24 червня 1945 р.

У листі автор повідомляє про виготовлення, хід редагування, передачу інструктивних і пропагандистських матеріалів («Більше революційної пильності», «Протокол Степанівського»). Інформує про смерть «Чумака» з боївки «Максима», який розірвав себе гранатою.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.), т. 2, спр. 450 (конверт), спр. 13. Фотокопія оригіналу, рукопис.

* * *

До «провідника» [Кук В.]
Від 29 червня 1945 р.

У листі автор описує ситуацію в терені після відмови повстанців добровільно вийти з «лісів». Посилилася репресивно-каральна діяльність радянської влади (блокади, засідки, кількість, озброєння). Також автор інформує про передачу матеріалів до «Українського перця», що надійшли від «Аскольда».

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.), т. 2, спр. 450 (конверт), спр. 26–28. Оригінал, рукопис.

* * *

До «провідника» [Кук В.]
Від 02 вересня 1945 р.

Автор інформує адресат про проведену ним роботу в оунівських теренах «Одеса» і «Москва» на ПЗУЗ. Обговорюється справа агента «Тарана», діяльності агентури з СУЗ. Також повідомляється, що разом з листом передається протокол допиту Кісімова. Повідомляється про оперативну ситуацію (дислокація радянських військ, акції, озброєння).

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.), т. 2, спр. 450 (конверт), спр. 11–12. Фотокопія оригіналу, рукопис.

* * *

До «провідника» [Кук В.]
Від 16 вересня 1945 р.

Автор оповідає обставини загибелі «Максима» («Сухота») 28.07.1945 р. та повідомляє про отриману пропагандистську літературу. Також звітує про виконання інструкції про орієнтацію на власні революційні сили. Обговорюються питання політичної ситуації в світі. Також автор відповідає на питання поставлені адресатом у попередніх листах організаційного характеру та описує оперативну ситуацію в терені (дислокація радянських військ, акції, озброєння).

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.), т. 2, спр. 450 (конверт), спр. 3–8. Фотокопія оригіналу, рукопис.

ГАЛАСА (ГАЛАДЗА) ВАСИЛЬ МИХАЙЛОВИЧ

[«Біс», «В'юн», «В. Назаревич», «Дніпровський», «Д. Стрибун», «Зенон», «Зенон Савченко» (1949, 1952), ««КРС»(1952), «ММП» (1952), Мосейчук» (1953), «Н» (1946–1947), «Назар» (1946–1948), «О. Левенко», «Онуфрій» (1953), «Орест», «Орлан» (1948–1949), «ПСЛ» (1952–1953), «Рак» (1952), «Я» (1950–1953), «Ятер» (1951–1953), «22-44», «33», «97», «155» (1949–1950), «449» (1951), «1648» (1948–1949), «1814», «2736» (1951), «12611» (1949), «55555» (1949)]

(12.11.1920, с. Білокриниця Підгаєцького р-ну
Тернопільської обл. — 05.10.2002, м. Київ)

З робітничої сім'ї. Відвідував чотирирічну школу. Член ОУН (1937). Районний провідник юнацтва ОУН (кін. 1937). В'язень польських (1939) та радянських (11.1939–06.1940) тюрем. Родину вивезли до Сибіру, тому що відмовилася від співпраці з органами НКВС. З осені 1940 — на нелегальному становищі. Навчав юнацтво ОУН в Бережанському р-ні. З 07.1941 — пропагандист Тернопільського повіту ОУН. Провідник Тернопільської, Чорківської, Бережанської округ (06.1942–01.1943). З 05.1943 керував ОУН на Перемишльщині (Польща). Творець перших підрозділів УПА на Перемишльщині (поч. 1944). У травні 1945 був призначений заступником провідника Закерзонського краю ОУН(б, працював референтом пропаганди Перемишльщини і Лемківщини. Одружився з працівницею УЧХ Черемиського надрайону Марією Савчин («Марічка»). Займався зв'язком між УПА і Західною Європою (через Чехословаччину). Готував підрозділи УПА до рейду в Словаччину (1946). Після операції «Вісла» та розпуску загонів УПА (09.1947) повернувся в Україну. З 07.1948 — провідник ОУН(Б) на ПЗУЗ. З літа 1950 — член Проводу ОУН(Б) на УЗ. У 1952 кооптований до УГВР. Полковник-політвиховник УПА (06.1953). У серпні 1952 – липні 1953 р. перебував на Поділлі. 11.07.1953 був захоплений спецгрупою МВС під с. Ямпіль Білогірського р-ну Кам'янець-Подільської обл. (зараз — Хмельницька). Далі сидів у в'язницях МВС-КДБ Києва і Москви. 10.06.1958 засуджений до 10 р., покарання відбував у ВТК Житомира і Біличів (Київська обл.). 10.06.1960 р. Президією ВР СРСР був помилуваний. Помер у Києві. Похований на Берковецькому цвинтарі.

* * *

До «К.» [Гук М.].
Від 3 квітня 1946 р.

Міститься застереження, що до адресата мають прийти бійці УПА. Їх необхідно прихистити і нагодувати, нагадується у листі.

Документ був виявлений радянськими спецслужбами 11.07.1953 р. у Лепесівському лісі Кам'янець-Подільської обл. (*зараз* — Хмельницька) під час захоплення Галаси В.

ГДА СБ України, ф. 6, спр. 74914-фп, т. 6, спр. 41. Оригінал, рукопис.

* * *

До «провідника» [Старух Я.].
Від 25 квітня 1946 р.

Автор листа просить відправити повстанця «Дона» з низкою доручень до невідомого, зазначає тематику розмови з ним. Також йдеться про пошту, надіслану до провідника «С.» [«Стяг», Старух Я.].

Документ був виявлений радянськими спецслужбами 11.07.1953 р. у Лепесівському лісі Кам'янець-Подільської обл. (*зараз* — Хмельницька) під час захоплення Галаси В.

ГДА СБ України, ф. 6, спр. 74914-фп, т. 6, спр. 33–34. Оригінал, рукопис.

* * *

До «П.» [«Потап», Кап'як В.].
Від 29 квітня 1946 р.

У листі описуються: акція виселення українців з Томашівщини, північної Грубешівщини, brutальне ставлення Війська Польського до населення, оборонні акції відділу «Вовки II» та інших відділів УПА, боротьба з НКВС тощо.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 398, т. 6, спр. 38–39. Фотокопія оригіналу, машинопис.

* * *

До «К.» [Гук М.].
Від 19 червня [1946 р.].

Зазначається про загибель 13.06.1946 р. «Летуна» [Мандрика І., референт СБ Перемишльського надрайону]. Запропоновано надсилати кореспонденцію та речі для «12», «РАР», «Р». Автор також інформує, що одержав посилку від «R-zet».

Документ був виявлений радянськими спецслужбами 11.07.1953 р. у Лепесівському лісі Кам'янець-Подільської обл. (*зараз* — Хмельницька) під час захоплення Галаси В.

ГДА СБ України, ф. 6, спр. 74914-фп, т. 6, спр. 42–43. Оригінал, рукопис.

* * *

До «К.» [Гук М.].
Від 29 червня 1946 р.

Текст згас.

Лист був виявлений радянськими спецслужбами 11.07.1953 р. у Лепесівському лісі Кам'янець-Подільської обл. (*зараз* — Хмельницька) під час захоплення Галаси В.

ГДА СБ України, ф. 6, спр. 74914-фп, т. 6, спр. 44. Оригінал, рукопис.

* * *

До «К.» [Гук М.].
Липень 1946 р.

Текст згас.

Лист був виявлений радянськими спецслужбами 11.07.1953 р. у Лепесівському лісі Кам'янець-Подільської обл. (*зараз* — Хмельницька) під час захоплення Галаси В.

ГДА СБ України, ф. 6, спр. 74914-фп, т. 6, спр. 45. Оригінал, рукопис.

* * *

До «К.» [Гук М.].
Від 2 серпня 1946 р.

Автор інформує, що передає адресатові брошуру «Рейди і робота серед польської організації» та пропагандистські звер-

нення до польського цивільного населення. Зміст останнього звернення рекомендується доповнити. Зазначається, скільки треба надалі виготовляти листівок, брошур, звернень. Міститься прохання роздрукувати повстанські гасла, а також їх поширити серед населення, подати рішення якогось суду.

Документ був виявлений радянськими спецслужбами 11.07.1953 р. у Лепесівському лісі Кам'янець-Подільської обл. (*зараз* — Хмельницька) під час захоплення Галаси В.

ГДА СБ України, ф. 6, спр. 74914-фп, т. 6, спр. 48–51. Оригінал, рукопис.

* * *

До «К.» [Гук М.].
Від 2 серпня 1946 р.

Йдеться про відхід «Лугового». Автор пояснює, що «Луговий» забрав його акумулятор, а свій залишив. Наказує адресатові негайно прибути до нього на зустріч для вирішення організаційних питань, розтиражувати та розповсюдити пропагандистську літературу.

Документ був вилучений радянськими спецслужбами 11.07.1953 р. у Лепесівському лісі Кам'янець-Подільської обл. (*зараз* — Хмельницька) під час захоплення Галаси В.

ГДА СБ України, ф. 6, спр. 74914-фп, т. 6, спр. 46–47. Оригінал, рукопис.

* * *

До «Галини».
Від 27 серпня 1946 р.

У листі автор інформує про те, що до адресата мають прибути на постій «гості». Зазначається, яким чином їх потрібно зустрічати, розмішувати, годувати, тощо.

Документ був виявлений радянськими спецслужбами 11.07.1953 р. у Лепесівському лісі Кам'янець-Подільської обл. (*зараз* — Хмельницька) під час захоплення Галаси В.

ГДА СБ України, ф. 6, спр. 74914-фп, т. 6, спр. 52–53. Оригінал, рукопис.

* * *

До «К.» [Гук М.].
Від 7 вересня 1946 р.

Автор листа повідомляє, що збирається з «Хмарою» в інший терен, тому бути присутнім на організаційному суді не зможе. Він просить надіслати йому звіти, приклади газетних публікацій. Також автор подає приклади, яким чином покращити роботу підпільної ланки, якою керує адресат.

Документ був виявлений радянськими спецслужбами 11.07.1953 р. у Лепесівському лісі Кам'янець-Подільської обл. (*зараз* — Хмельницька) під час захоплення Галаси В.

ГДА СБ України, ф. 6, спр. 74914-фп, т. 6, спр. 54–55. Оригінал, рукопис.

* * *

До «К.» [Гук М.].
Від 15 вересня 1946 р.

У листі автор просить передати йому зброю («МП» або «ППШ»). Також міститься вказівка підготувати речі для від'їзду підпільника, псевдонім чи ім'я якого не уточнюються, до «1001».

Документ був виявлений радянськими спецслужбами 11.07.1953 р. у Лепесівському лісі Кам'янець-Подільської обл. (*зараз* — Хмельницька) під час захоплення Галаси В.

ГДА СБ України, ф. 6, спр. 74914-фп, т. 6, спр. 56. Оригінал, рукопис. Текст згасає.

* * *

До «К.» [Гук М.].
Від 30 вересня 1946 р.

Автор листа просить налагодити безперервну роботу видавничого сектору, вказує що саме і в якому обсязі необхідно копіювати. Він також повідомляє, що *квіти* [квитанції, різновид документа], копії з газет, пропагандистську літературу надішле наступного дня. Справа «Вуйка» буде вирішена за кілька днів, резюмується у листі.

Лист був виявлений радянськими спецслужбами 11.07.1953 р. у Лепесівському лісі Кам'янець-Подільської обл. (*зараз* — Хмельницька) під час захоплення Галаси В.

ГДА СБ України, ф. 6, спр. 74914-фп, т. 6, спр. 57–61. Оригінал, рукопис.

* * *

До «К.» [Гук М.].
Від 3 жовтня 1946 р.

Автор листа просить повідомити чи вже почався рейд. Міститься прохання надіслати пропагандистську літературу, підготувати документи для «Любка» і «К [...]» ще до виборів.

Лист був виявлений радянськими спецслужбами 11.07.1953 р. у Лепесівському лісі Кам'янець-Подільської обл. (*зараз* — Хмельницька) під час захоплення Галаси В.

ГДА СБ України, ф. 6, спр. 74914-фп, т. 6, спр. 62. Оригінал, рукопис.

* * *

До «дорогих друзів».
Від 5 жовтня 1946 р.

Автор просить надати своїй дружині матеріальну допомогу (одяг). Також він пропонує їм написати «відкритий лист».

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 398, т. 6, спр. 179. Фотокопія з оригіналу, рукопис. Окремі ділянки листа пошкоджені; спр. 180–181. Копія.

* * *

До «К.» [Гук М.].
Від 9 жовтня 1946 р.

Йдеться про справу «Вуйко» [Коханський В.?]. Перераховуються кількість і назви виготовленої пропагандистської літератури. Міститься прохання провести навчання командирів. Наводиться огляд ситуації в терені, виконана організаційна робота.

Лист був виявлений радянськими спецслужбами 11.07.1953 р. у Лепесівському лісі Кам'янець-Подільської обл. (*зараз* — Хмельницька) під час захоплення Галаси В.

ГДА СБ України, ф. 6, спр. 74914-фп, т. 6, спр. 63–66. Оригінал, рукопис.

* * *

До «К.» [Гук М.].
Від 12 жовтня [1946 р.].

Міститься прохання до адресата прийняти на постій упродовж 2-х днів підпільника, псевдонім чи ім'я якого не уточнюються. Повідомляється також про спрямування декількох груп підпільників з пропагандистськими матеріалами у невідомі терени. Висловлюється зацікавлення долею «1001» [Старух Я.].

Документ був виявлений радянськими спецслужбами 11.07.1953 р. у Лепесівському лісі Кам'янець-Подільської обл. (*зараз* — Хмельницька) під час захоплення Галаси В.

ГДА СБ України, ф. 6, спр. 74914-фп, т. 6, спр. 67–68. Оригінал, рукопис.

* * *

До «К.» [Гук М.].
Від 13 жовтня [1946 р.].

Автор документа просить підготувати підпільний осередок до зими (криївки, харчі). Міститься вказівка надіслати «свіжі» вирізки з польських газет. Подані вказівки щодо друку пропагандистських листівок та літератури.

Лист був виявлений радянськими спецслужбами 11.07.1953 р. у Лепесівському лісі Кам'янець-Подільської обл. (*зараз* — Хмельницька) під час захоплення Галаси В.

ГДА СБ України, ф. 6, спр. 74914-фп, т. 6, спр. 69–73. Оригінал, рукопис.

* * *

До «К.» [Гук М.].
Від 18 жовтня [1946 р.].

У листі автор інформує про те, що через активізацію Війська Польського не зміг прибути на зустріч.

Документ виявлений радянськими спецслужбами 11.07.1953 р. у Лепесівському лісі Кам'янець-Подільської обл. (*зараз* — Хмельницька) під час захоплення Галаси В.

ГДА СБ України, ф. 6, спр. 74914-фп, т. 6, спр. 74–75. Оригінал, рукопис.

* * *

До «К.» [Гук М.].
Від 31 жовтня [1946 р.].

Автор листа повідомляє про відправлення до адресата «Крука» [Яньо-Крук Б.?]. Останній має забрати «торбу» разом зі звітними документами.

Лист був виявлений радянськими спецслужбами 11.07.1953 р. у Лепесівському лісі Кам'янець-Подільської обл. (*зараз* — Хмельницька) під час захоплення Галаси В.

ГДА СБ України, ф. 6, спр. 74914-фп, т. 6, спр. 76–77. Оригінал, рукопис. Текст згасає.

* * *

До «дорогих друзів провідників».
Від 20 листопада 1946 р.

У листі йдеться про прибуття «Бум». (його затримав «Клим») і «Риб.» (не привіз радіопередавача). Автор також пише, що потребує доларів, цигарок. До листа автор додав збірник матеріалів, які брав раніше для переписування. Йдеться про скрутне становище населення, яке потерпає від голоду.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 398, т. 6, спр. 183–187. Фотокопія з оригіналу, рукопис; спр. 188–189. Копія.

* * *

До «Мирона» [Дякон Я.?].
[1946 р.].

Автор інструктує адресат щодо підготовки звернень до інтелігенції Польщі, вказуючи на необхідність пояснення чому радянська влада є репресивно-каральною. Інформується, якими методами необхідно друкувати листівки і звернення до представників радянської влади, як потрібно все це розповсюджувати.

Документ був виявлений радянськими спецслужбами 11.07.1953 р. у Лепесівському лісі Кам'янець-Подільської обл. (*зараз* — Хмельницька) під час захоплення Галаси В.

ГДА СБ України, ф. 6, спр. 74914-фп, т. 6, спр. 35–37. Оригінал, рукопис.

* * *

До «К.» [Гук М.].
[1946 р.].

Автор зазначає, що передає адресатові 50.000 злотих. Він просить передати йому *посвідки* УЧХ і підстаршинської школи УПА (її назва не вказана). Подано рекомендації щодо діяльності копіювального сектору та вказано, що і як треба тиражувати. Також наводяться пропозиції щодо покращення організаційної роботи. Міститься прохання вийти до автора на зустріч для обговорення поточних питань.

Оригінал листа був виявлений радянськими спецслужбами 11.07.1953 р. у Лепесівському лісі Кам'янець-Подільської обл. (*зараз* — Хмельницька) під час захоплення Галаси В. На останньому аркуші є відбиток круглої печатки: «Український червоний хрест. 4375».

ГДА СБ України, ф. 6, спр. 74914-фп, т. 6, спр. 38–40. Оригінал, рукопис.

* * *

До «К.».
Від 25 грудня 1946 р.

Автор інформує про передачу 100 прим. «Чужинці...», «Відозва на Різдво», просить їх розмножити та розповсюдити. Також ставить питання коли відходить «Чуйко» та які новини в терені.

Документ був вилучений 11.07.1953 р. у Лепесівському лісі Кам'янець-Подільської обл. (*зараз* — Хмельницька) під час захоплення Галаси В.

ГДА СБ України, ф. 6, спр. 74914-фп, т. 6, спр. 78. Оригінал, рукопис.

* * *

Друже «К.» [Гук М.].
Від 30 січня 1947 р.

У листі автор повідомляє, що останню пошту і 2 пакети отримав. Також міститься прохання надіслати додаткові пропагандистські матеріали. Подаються пропозиції щодо змісту і виготовлення матеріалу «Під бойовими прапорами УПА».

Автор просить надалі писати на адресу «19-46», а не на «1001» [Старух Я.], тому що останньому це не подобається.

Лист був виявлений радянськими спецслужбами 11.07.1953 р. у Лепесівському лісі Кам'янець-Подільської обл. (*зараз* — Хмельницька) під час захоплення Галаси В. На першій сторінці у правому горішньому куті міститься відбиток печатки: «Вплинуло дня 30/1.1947 р.».

ГДА СБ України, ф. 6, спр. 74914-фп, т. 6, спр. 121–124. Оригінал, рукопис.

* * *

До «К.» [Гук М.].
Від 7 лютого 1947 р.

Автор нарікає, що чомусь не одержав «чорну штафету». Він також не може зрозуміти, чому адресат прибув на зустріч без попередньої домовленості. Ним подані критичні зауваження щодо змісту виготовленої адресатом брошури «Причинки до релігійного терору». Також автор листа повідомляє, що УБП має групову світлинку, на якій присутній адресат.

Лист був виявлений радянськими спецслужбами 11.07.1953 р. у Лепесівському лісі Кам'янець-Подільської обл. (*зараз* — Хмельницька) під час захоплення Галаси В.

ГДА СБ України, ф. 6, спр. 74914-фп, т. 6, спр. 125–129. Оригінал, рукопис.

* * *

До «дорогого друга».
15 березня 1947 р.

У листі автор інформує, яким чином пережив зиму. Подає відомості про діяльність польської влади та зазначає про кадрові втрати. Інформує про кількість висланих кур'єрів на територію ПЗУЗ та СУЗ, виготовлення пропагандистських листівок та літератури.

Документ був виявлений радянськими спецслужбами 11.07.1953 р. у Лепесівському лісі Кам'янець-Подільської обл. (*зараз* — Хмельницька) під час захоплення Галаси В.

ГДА СБ України, ф. 6, спр. 74914-фп, т. 6, спр. 130–143. Оригінал, рукопис.

* * *

До «12».
Від 2 квітня 1947 р.

Автор листа повідомляє про діяльність польської влади, спрямовану проти осередків ОУН(Б). Йдеться про причини затримки кореспонденції. Перераховуються кількість та назви пропагандистських листівок і літератури, які автор надсилав разом з листом.

Лист був виявлений радянськими спецслужбами 11.07.1953 р. у Лепесівському лісі Кам'янець-Подільської обл. (*зараз* — Хмельницька) під час захоплення Галаси В.

ГДА СБ України, ф. 6, спр. 74914-фп, т. 6, спр. 151–156. Оригінал, рукопис.

* * *

До «провідника «477»».
Від 2 квітня 1947 р.

Автор інформує, що дізнався про ліквідацію санітарного пункту, великі кадрові втрати. Повідомляє про свій перехід в інший терен [можливо в Україну з Польщі], скликання організаційного суду, призначення «Вернигори» на посаду військового інструктора. Також подаються вказівки для сотень УПА на літо 1947 р.

ГДА СБ України, ф. 2 (ББ), оп. 90 (1951 р.), спр. 33, спр. 67–69. Копія, машинопис. Переклад з польської на російську мову, здійснений перекладачем 6-го Перемишльського прикорд. загону мол. серж. Соловйовим; спр. 57–59. Інша копія.

* * *

До «К.» [Гук М.].
Від 20 серпня 1947 р.

Текст згас.

Лист був виявлений радянськими спецслужбами 11.07.1953 р. у Лепесівському лісі Кам'янець-Подільської обл. (*зараз* — Хмельницька) під час захоплення Галаси В.

ГДА СБ України, ф. 6, спр. 74914-фп, т. 6, спр. 168. Оригінал, рукопис.

* * *

До «Ігоря» [провідник району «9-V» на Перемишльщині].
Від 10 вересня 1947 р.

Автор просить адресата перейти на Лемківщину і організувати діяльність підпілля у тих місцях, де тимчасово витворився вакуум влади. На цю справу є 40 тис. злотих, конкретизується у листі. Також автор інформує адресат про відбуття Кука В. в іншу місцевість (куди саме — не йдеться).

Лист був виявлений радянськими спецслужбами 11.07.1953 р. у Лепесівському лісі Кам'янець-Подільської обл. (*зараз* — Хмельницька) під час захоплення Галаси В.

ГДА СБ України, ф. 6, спр. 74914-фп, т. 6, спр. 165–167. Копія, машинопис; ф. 13, спр. 398, т. 7, спр. 100. Копія.

* * *

[Адресат не вказаний] [Бандера С.?].
Від 10 вересня 1947 р.

Супровідний лист до пошти, яку принесли кур'єри «Аркадій» і «Пімста». Описується, як ці кур'єри виглядають. Рекомендується мати справу лише з «Аркадієм». Йдеться про те, що для відновлення боротьби проти радянської влади й з пропагандистською метою у Центральну Європу спрямовуються підрозділи УПА «Бурлаки», «Громенка» і «Бродича». Пишеться про відхід «Мара» зі штабом зі свого надрайону. Автор інформує про результати зустрічі з провідником «Стягом» [Старух Я.]. Конкретизується загибель провідного активу ЗУЗ — «Михайла» [Арсенич М.], «Роберта» [можливо Мельник Я.]. Адресат попереджається, що може отримати пошту від «Трояна» [Кавула П.] з Перемишльщини.

Документ був виявлений радянськими спецслужбами 23.09.1947 р. у Чехословаччині.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 398, т. 7, спр. 109–110. Копія, машинопис. Переклад з польської мови.

* * *

До «Бийлиха» [Бандера С.] і «Володимира».
Від 10 вересня 1947 р.

Автор інформує про прикмети кур'єрів «Аркадія» і «Пімсти», котрі мають привезти свіжу пошту. Він також повідомляє про рейд підрозділів «Бурлаки», «Громенка» і «Бродича» у Східну Європу з пропагандистською метою. Йдеться про дезертирство Лемківського надрайону під кер. «Мира», загибель «Михайла» [Арсенич М.] і «Роберта» [можливо Мельник Я.].

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція), т. 50, спр. 338–339. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову.

* * *

[Адресат не вказаний] [Кавула П., провідник
Перемишльського надрайону].
Від 18 червня 1948 р.

У листі автор повідомляє про можливі способи і шляхи передачі організаційної пошти.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9112 (Справа-формуляр «Шакал»), т. 1, спр. 281. Оригінал, рукопис.

* * *

До «Трояна» [Кавула П., провідник
Перемишльського надрайону].
[1948 р.]

Автор відмінняє прибуття кур'єра «Скорого». Інформує про зміну місця зберігання організаційного архіву. Повідомляється про нові канали зв'язку, через «Рена».

Документ є додатком до виписки зі контррозвідувального звіту № 28 Управління Прикордонних військ МВС Українського округу.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9108 (Справа-формуляр на Галасу В.), т. 1, спр. 341. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову.

* * *

До «1230» [Степанюк О., провідник Брестської округи ОУН(Б)].
Від 17 січня 1949 р.

У частково зашифрованому листі проаналізована робота на теренах Волинської обл. та в Білорусії. Подаються вказівки для керівників проводу ПЗК «Москва» у справах встановлення контактів з литовським та естонським підпіллям, щодо функціонування навчально-виховного процесу. Міститься критика роботи підпільника «Шаха».

Документ був вилучений радянськими спецслужбами 08.01.1949 р. у ліквідованого повстанця на території Дубнівського р-ну Рівненської обл.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 75, спр. 198–203. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову; ф. 65, спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.), т. 6, спр. 56–64; спр. 27314 («Берлога», Львівська обл.), т. 35, спр. 10–21. Інші копії.

* * *

До «171» [Шухевич Р.]
«153745» [Лютий 1949 р.].

У листі автор повідомляє про посилену активність чекістсько-військових груп у весняно-літній період з ліквідації націоналістичного підпілля. Стверджується, що втрат у підпорядкованому йому відділі немає. Йдеться про посилену роботу над «Олегом» [робота над легалізацією підпільників], підпорядкування автором територій після смерті «Смока» [Козак М.]. Також згадується «Дубовий» [Литвинчук І.].

Документ був вилучений радянськими спецслужбами 09.09.1949 р. у Рогатинському р-ні Станіславської обл. (зараз — Івано-Франківська) під час чекістсько-військової операції у керівника пункту зв'язку проводу ОУН(Б) на УЗ «Дуна» [Тихолис П.].

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.), т. 7, спр. 16а (конверт). Фотокопія оригіналу, рукопис; спр. 15–16; спр. С-9108 (Справа-формуляр «Орлан»), т. 2, спр. 316–317. Копії.

* * *

До «6293» [Кук В.].
Квітень 1949 р.

Після звіту про отримання пошти за 1949 р. автор повідомляє про кадрові втрати та висловлює низку інструкційних вказівок щодо організаційної та виховної роботи у підпіллі ОУН(Б).

Документ було вилучено радянськими спецслужбами 19.06.1949 р. в Золочівському р-ні Львівської обл. у «Мирона» — працівника зв'язку Золочівської округи «Блакитного».

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 75, спр. 204–207. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову; ф. 65, спр. С-7447 (Справа-формуляр на Кравчука Р.), т. 5, ч. 1, спр. 81–86. Копія.

* * *

[Адресат не вказаний].
Квітень 1949 р.

У листі проаналізовано причини загибелі референта СБ на ПЗУЗ «Залісного» [Ковальчук П.], а також «Сірка», «Андрія», «Ярини». На думку автора, потрібно посилити навчально-виховане та ідейно-моральне виховання нових кадрів ОУН(Б). Також він стурбований відсутністю наявності належного підручника з історії України. Повідомляється про розконспірування і ліквідацію каналів зв'язку.

Документ було вилучено радянськими спецслужбами 19.06.1949 р. у Золочівському р-ні Львівської обл. в «Мирона», працівника зв'язку Золочівської округи «Блакитного».

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 28, спр. 69–72. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову, здійснений невідомим; т. 75, спр. 204–207; ф. 65, спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція), т. 7, спр. 126–129. Інші копії.

* * *

До «Зінька» [Кроль І., член проводу ПСК «Одеса»].
Липень 1949 р.

Автор повідомляє, що вже дізнався про загибель 08.02.1949 р. «Смока» [М. Козак]. Він запевняє, що залишається саме його прибічником, не буде підтримувати діяльність «Далекого» [Янішевський С.]. Автор згадує документ, який є у його розпорядженні — *комунікат* про суд над «Далеким». Також автор

подає пропозиції щодо покращення діяльності оунівського підпілля на території ПСУЗ.

Документ був вилучений радянськими спецслужбами 24.11.1949 р. у Острозькому р-ні Рівненської обл. під час ліквідації керівника референтури пропаганди проводу ОУН на ПЗУЗ «Мручка».

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 20, спр. 40–50. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову.

* * *

До «Тучі».

Вересень 1949 р.

Автор інформує про виготовлення 2 прим. брошури «За волю нації» (ч. 4) і 2 прим. пропагандистського матеріалу «Передумови поширення». Просить з'ясувати біографію зашифрованої підпільниці. Також міститься прохання передати зошит інформатора з м. Дубно, папір та ковдру.

Документ був вилучений радянськими спецслужбами 09.09.1949 р. у Рогатинському р-ні Івано-Франківської обл. у керівника пункту зв'язку проводу ОУН(Б) на УЗ «Дуная» [Тихолис П.].

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9108 (Справа-формуляр «Орлан»), т. 2, спр. 324 (конверт). Оригінал, рукопис; спр. 320–321. Копія.

* * *

До «171» [Шухевич Р.]

Від «158745» [кінець 1949 р.].

Автор звітує, що вже звик до нової організаційної посади провідника ОУН(Б) на ПЗУЗ після смерті попередника «Смока» [Козака М.], критикує характер підлеглого — «Дубового» [Литвинчука І.], просить адресата зустрітися і якось вплинути на («обробити») останнього. Також автор повідомляє про роботу над виконанням плану «Олег». Він констатує, що радянська влада форсує темпи колективізації сільського господарства.

Документ був вилучений радянськими спецслужбами 09.09.1949 р. у Рогатинському р-ні Івано-Франківської обл. у керівника пункту зв'язку проводу ОУН(Б) «Дуная» [Тихо-

лис П.]. На першій сторонці у верхньому правому куті зазначений номер пошти — «2/49».

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція), т. 59, спр. 20–21. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову, здійснений нач. відділення управл. 2-Н МДБ УРСР майором Биковим; т. 7, спр. 192–193. Інша копія.

* * *

До «подруги «Оксани» [Фоя Л.].

[1949 р.].

Автор інформує, що вже переглянув написані адресаткою пропагандистські статті, подає зауваження щодо їхнього змісту.

Оригінал документа було вилучено радянськими спецслужбами 16.07.1949 р. в Олицькому р-ні Волинської обл. під час чекістсько-військової операції. Він належав Козаку М., якого було вбито 8.02.1949 р.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7443 (Справа-формуляр на Фоя Л.), т. 4, спр. 93–101. Оригінал, рукопис; спр. С-8978 (Справа-формуляр на Фоя Л.), т. 4, спр. 10–13. Копія.

* * *

До «3344» [Козак М.].

[1949 р.].

Висловлюються пропозиції щодо поновлення кадрового складу підпілля за рахунок підготовки молоді з юнацької мережі ОУН. Наводяться приклади пропагандистської роботи серед працівників радянських колгоспів. Подаються інструкційні вказівки про те, як саме потрібно їх готувати. Автор листа також звітує про ситуацію в терені, кадрові втрати.

Оригінал документа було вилучено радянськими спецслужбами 16.07.1949 р. у с. Летчани(?) Олицького р-ну Волинської обл. під час чекістсько-військової операції. Він належав Козаку М., якого було вбито 8.02.1949 р.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-8978 (Справа-формуляр на Фоя Л.), т. 4, спр. 10–13. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову; спр. С-9108 (Справа-формуляр «Орлан»), т. 2, спр. 298–302. Інша копія.

* * *

До «2640» [Кук В.].
«351865» [2 червня 1950 р.].

Автор листа запевняє, що ознайомився зі змістом листа від «1/50» на адресу «38-А» [Кузьма Б.]. Він також просить підтвердити і детально описати факт загибелі Шухевича Р. Також подається інформація про ситуацію в терені, діяльність радянської влади, кадрові втрати тощо.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9108 (Справа-формуляр на Галасу В.), т. 5, спр. 58–70. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову.

* * *

До «Петра» [Литвинчук І.].
«253515» [1950 р.].

Автор повідомляє, що МДБ заарештувало «Антоня». Висловлюється припущення, що після ліквідації працівниками МДБ підпільниць «Каті» і «Ганки» він міг «здати» важливу криївку у с. Малі Рикані. Наказується змінити пункти мертвого зв'язку.

Документ був вилучений радянськими спецслужбами 18.01.1951 р. на хуторі Синяки біля с. Золочівка Демидівського р-ну Рівненської обл. під час чекістсько-військової операції з ліквідації Литвинчука І.

ГДА СБ України, ф. 2 (2-Н), оп. 61 (1953 р.), спр. 5, т. 1, спр. 117.
Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову.

* * *

До «СК-9» [Качановський М., «Скоб», «СК-9», «Н-26» — провідник Кам'янець-Подільської округи ОУН].
[1950 р.].

У листі автор просить вийти адресат на зустріч 25.07.1950 р. і окреслює низку питань, які будуть обговорені.

Проект документа, вміщений у блокноті. Був вилучений радянськими спецслужбами 11.07.1953 р. у Лепесівському лісі Кам'янець-Подільської обл. під час захоплення Галаси В.

ГДА СБ України, ф. 6, спр. 74914-фп, т. 6, спр. 215 (конверт). Проект оригіналу, рукопис.

* * *

До «Раха».
[1950 р.].

Автор листа просить доступніше роз'яснити зміст попереднього листа.

Проект документа, вміщений у блокноті. Був вилучений радянськими спецслужбами 11.07.1953 р. у Лепесівському лісі Кам'янець-Подільської обл. під час захоплення Галаси В. На першій сторонці у верхньому правому куті зазначений адресат пошти — «2К2М».

ГДА СБ України, ф. 6, спр. 74914-фп, т. 6, спр. 215 (конверт). Проект оригіналу, рукопис.

* * *

До «Карпа» [провідник Острозького району].
Вересень 1951 р.

Подається бачення конфлікту між «Палажкою», «Буйним» та «К-ом» [«Карпо»]. Міститься прохання надіслати звіт про виконану машиністкою друкарської ланки «Палажкою» роботу та передати для згаданої друкарської ланки витратні матеріали. Автор також повідомляє, що одержав пакети з надрукованою літературою і замовленими речами.

Документ був вилучений радянськими спецслужбами 21.02.1952 р. у Рівненському р-ні у ліквідованого провідника Рівненського надрайону ОУН(Б) «Буйного». На першій сторонці у верхньому правому куті зазначений порядковий номер і адреса пошти — «Ч. 7/51».

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9108 (Справа-формуляр на Галасу В.), т. 10, спр. 296–298. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову.

* * *

До «Гонтаря» [Кузьма Б.?].
[1951 р.].

Повідомляється про смерть 17.01.1951 р. «Дубового» [Литвинчук І.], а також загибель «Сизого» (осінь 1950 р.), «Омелько», «Андрія» (грудень 1950 р.) та «Михайла» [провідник округи на Волині] (квітень 1951 р.). Автор просить надати допомогу для встановлення зв'язку з «Громом» і «Горою» [керівники ОУН(Б) на УЗ]. Подаються критичні зауваження до брошури

«Хто такі більшовики». Також у листі міститься прохання про зустріч.

Оригінал документа був вилучений радянськими спецслужбами 14.06.1952 р. у Березнівському р-ні Рівненської обл. з криївки члена крайового проводу ОУН «Степана».

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9108 (Справа-формуляр «Орлан» на Галасу В.), т. 10, спр. 266 (конверт). Оригінал, рукопис; спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.), т. 16, спр. 165–168. Копія.

* * *

До «242» [«Михайло», заступник провідника Ковельської округи].

[1951 р.].

У листі автор повідомляє, що поки що перебуває в «315» [провідника Колківського надрайону], але незабаром прибуде до адресата. У додатку до листа є 3 пакети організаційної літератури, гроші та зброя для «Дубового» [Литвинчук І.], нагадує В. Галаса.

Документ був вилучений радянськими спецслужбами 26.04.1951 р. під час чекістсько-військової операції з ліквідації «Михайла».

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9108 (Справа-формуляр на Галасу В.), т. 7, спр. 90. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову.

* * *

До «Т.» [Кук В.].
«381766» [1951 р.].

У листі порушується широке коло питань: виконання доручень у справі зв'язку, видавнича діяльність, кадрові втрати і ротації, діяльність радянської влади.

Документ був вилучений радянськими спецслужбами 04.12.1951 р. на «мертвому» пункті зв'язку між керівництвом Берестечківського і Лопатинського районів ОУН(Б). На першій сторонці у верхньому правому куті зазначений порядковий номер і адреса пошти — «2/51».

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9115 (Справа-формуляр «Звено»), т. 11, спр. 319 (конверт). Оригінал, рукопис; спр. 27314 («Бер-

лога», Львівська обл.), т. 28, спр. 36–38; спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.), т. 15, спр. 163–165. Копії.

* * *

До «Ск-д» [Качановський М., «Скоб», «Ск-9», «Н-26» — провідник Кам'янець-Подільської округи ОУН].

Червень 1952 р.

Повідомляється про загибель «579» [Прокопишин І.] у травні 1952 р. Розкриваються завдання щодо роботи націоналістичного підпілля на випадок втрати організаційних зв'язків.

Документ був вилучений радянськими спецслужбами 11.07.1953 р. у Лепесівському лісі Кам'янець-Подільської обл. під час захоплення Галаси В.

ГДА СБ України, ф. 6, спр. 74914-фп, т. 6, спр. 171–173. Завірена копія, рукопис; ф. 2 (4-Упр.), оп. 37 (1960 р.), спр. 32 (КНС «Закат», Хмельницька-Тернопільська обл.), спр. 176 (конверт); спр. 177–186; ф. 65, спр. С-9115 (Справа-формуляр «Звено»), т. 11, спр. 319. Копії.

* * *

До «МКЛ» [Кук В.].

Липень 1952 р.

У листі, який частково зашифрований, повідомляється про виготовлення і передачу «Слова...», організаційні зустрічі, проведені останнім часом. Йдеться також про хворобу «Чердака». Міститься прохання передати статистичні економічні довідники з економіки СРСР. Згадуються: «Божко», «Онуфрій», «Марта», «Петро», «Балка», «141».

Лист був вилучений радянськими спецслужбами 11.07.1953 р. у Лепесівському лісі Кам'янець-Подільської обл. під час захоплення Галаси В.

ГДА СБ України, ф. 6, спр. 74914-фп, т. 6, спр. 175. Копія, машинопис.

* * *

[Адресат не вказаний] [Качановський М., «Скоб», «Ск-9», «Н-26» — провідник Кам'янець-Подільської округи ОУН].

Серпень 1952 р.

Автор інформує, що дізнався про повноваження адресата. Інструктує його, з чого треба починати роботу. Принагідно

повідомляє про кадрові втрати керівного активу, нагороди, догани. У листі також подається низка вказівок щодо покращення роботи у терені. Зокрема, йдеться про необхідність посилення конспірації і переходу оунівських кадрів, які ще залишилися, у глибоке підпілля. Згадуються: «Сафрон» (Маєвський А.), «Гейниш», «Улас» (Бей В.), «111» (він же «ЛП-10», ліквідований в травні 1952 р.), «Юрко-Морозенко».

ГДА СБ України, ф. 2 (4-Упр.), оп. 37 (1960 р.), спр. 33 (КНС «За-кат», Хмельницька-Тернопільська обл.), спр. 19–26. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову, здійснений заст. нач. упр. 2-Н УМДБ лейт. Бабенком.

* * *

До «Н-26» [Качановський М.].
Серпень 1952 р.

У листі обґрунтовується необхідність посилення конспірації і переведення кадрів ОУН(Б), які ще залишилися, у глибоке підпілля. Згадуються кур'єрські групи «Бурого», «Куле-мета», «Хвилі».

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція), т. 26, спр. 180. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову.

* * *

До «МКЛ» [Кук В.].
Серпень 1952 р.

Автор частково зашифрованого листа інформує, що має списки і біографічні дані на осіб, які підпорядковані Куку В. Все це може згодитися для написання некрологів у випадку загибелі згаданих осіб. Висловлюється припущення, що дехто з підпорядкованих Куку В. осіб вже міг загинути. Автор також звітує про кадрові втрати, проведені організаційні зустрічі, передачу пропагандистської літератури. Він переказує зміст наказів 2/51 ГК УПА від 20.10.1951 р., 1/52 ГК УПА від 20.06.1952 р. та 2/52 ГК УПА від 14.10.1952 р.

Лист був вилучений радянськими спецслужбами 11.07.1953 р. у Лепесівському лісі Кам'янець-Подільської обл. під час захоплення Галаси В.

ГДА СБ України, ф. 6, спр. 74914-фп, т. 6, спр. 176–177. Копія, машинопис.

* * *

До «О.» [Кук В.].
Серпень 1952 р.

У листі автор повідомляє, що пошту за липень 1952 р. отримав. Зв'язкові, повідомляється у документі, мають надіслати розтиражований наказ № 1/52 і пропагандистську літературу. Йдеться про укладання номінаційних списків. Подані рекомендації щодо покращення діяльності видавничого сектору.

Документ був вилучений радянськими спецслужбами 11.07.1953 р. у Лепесівському лісі Кам'янець-Подільської обл. під час захоплення Галаси В.

ГДА СБ України, ф. 6, спр. 74914-фп, т. 6, спр. 30. Оригінал, рукопис.

* * *

До невідомого [Кук В.].
Серпень 1952 р.

У листі міститься аналіз діяльності Бандери С. і Постанов III-го НВЗ ОУН. Також автор застерігає, що не буде писати листів восени, узимку і навесні.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9115 (Справа-формуляр «Звено»), т. 11, спр. 319 (конверт). Оригінал, рукопис. Уривок (без початку лише 4 аркуш, останній); спр. 320 (конверт). Фотокопія оригіналу.

* * *

До «55» [Кук В.].
Червень 1953 р.

Автор рекомендує прибути «за чоботами» [у криївку] до «Петра». Подається характеристика «Чердака» [Салата М.]. Також йдеться про те, що зв'язок з ЗЧ ОУН(Б) буде налагоджений лише наступного року. Як зазначається у листі, пункт зв'язку організовує «Петро». Наступного року буде завершена вичитка реферату «Їхня молодість», резюмує автор документа.

Лист був вилучений радянськими спецслужбами 23.07.1953 р. у ліквідованих кур'єрів Кука В. — «Байди» і «Дуба». На першій

сторонці у верхньому правому куті документа зазначений порядковий номер і адреса пошти — «3/53».

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 87, спр. 147–150. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову; т. 70, спр. 177–180. Інша копія.

* * *

До «провідника» [Кук В.].
[1953 р.]

У листі автор наводить укладений «Скобом» [Качановський М.] перелік осіб, котрих варто нагородити чи підвищити у військовому званні.

Документ був вилучений радянськими спецслужбами 11.07.1953 р. у Лепесівському лісі Кам'янець-Подільської обл. під час захоплення Галаси В.

ГДА СБ України, ф. 6, спр. 74914-фп, т. 4, спр. 183–184. Оригінал, рукопис; спр. 175–177. Копія.

* * *

До «провідника» [Кук В.].
[1953 р.]

У листі автор інформує про виконану роботу, а саме відбуті зустрічі зі «Скобом» [Качановський М.], стан організаційного зв'язку, кадрові втрати.

Документ був вилучений радянськими спецслужбами 11.07.1953 р. у Лепесівському лісі Кам'янець-Подільської обл. під час захоплення Галаси В.

ГДА СБ України, ф. 6, спр. 74914-фп, т. 4, спр. 184–186. Оригінал, рукопис; спр. 177–180. Копія.

* * *

До «55» [Кук В.].
[1953 р.]

Повідомляється про арешт органами МДБ «Кузьми» [Охримович В.]. Автор запевняє, що цілком згідний з думками адресата про міжнародний резонанс діяльності ОУН Згадує зустрічі з «Скобом» [Качановський М.].

Документ був вилучений радянськими спецслужбами 11.07.1953 р. у Лепесівському лісі Кам'янець-Подільської обл. під час захоплення Галаси В.

ГДА СБ України, ф. 6, спр. 74914-фп, т. 4, спр. 186–187. Оригінал, рукопис; спр. 180–182. Копія.

* * *

До «МКЛ» [Кук В.].
[1953 р.]

У супровідному листі поданий перелік виготовлених пропагандистських матеріалів: «Молодий революціонер», ч. 7; «За волю нації», «До дирекції «Голосу Америки», «Звернення УГВР до народів середньої Європи», «Огляд міжнародних подій».

Лист вилучений радянськими спецслужбами 11.07.1953 р. у Лепесівському лісі Кам'янець-Подільської обл. під час захоплення Галаси В.

ГДА СБ України, ф. 6, спр. 51895-фп, спр. 119 (речові докази, конверт № 1). Копія, машинопис.

* * *

До «МКЛ» [Кук В.].
[1953 р.]

Автор інформує, що провів дві бесіди — з «Бакшом» і «Петром». Зазначено, що у розпорядженні «Башка» перебуває 7 осіб, а «Петру» підпорядковується 19 осіб. Йдеться також про хворобу «Чердака» [Мандрик Р.], втечу «Магістра», відсутність зв'язку з «Ільком», пересилку кадрового, господарського і фінансового звіту та вчитанної брошури «Колгоспне рабство».

Лист був вилучений 23.07.1953 р. у ліквідованих кур'єрів Кука В. — «Байди» і «Дуба». На першій сторонці у верхньому правому куті зазначений порядковий номер і адреса пошти — «2/53».

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 87, спр. 75–77. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову; т. 70, спр. 157–159. Інша копія.

* * *

До «КЛМ» [Кук В.].
[1953 р.]

Рецензується брошура «Перший з перших» (про Шухевича Р.). Також автор наголошує, що буде наполягати на прис-

воєнні «В. Ковалю» [Кук В.] генеральського звання. Просить виправити неточності у наказі ГВШ про нагороди та змінити підпис командира.

На першій сторінці у верхньому правому куті вказаний порядковий номер листа — «3/52».

ГДА СБ України, ф. 2, оп. 4 (1959 р.), спр. 3 (Агентурна справа «За-падня»), спр. 153 (конверт). Оригінал, рукопис; спр. 149–152. Копія.

Згадки про листи

Галаси (Галадзи) Василя Михайловича

Адресати не вказані
[1949 р.]

Витяги з кількох листів.

Містяться у спецповідомленні про захоплення керівника пункту кур'єрського зв'язку Тихоліса Петра 16.09.1949 р.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.), т. 7, арк. 1–8.

* * *

До «Леміша» [Кук В.]
[Липень 1949 р.]

Витяги з кількох листів.

Згадуються у доповідній записці для міністра МДБ УРСР Савченка про результати чекістсько-військової операції 19.07.1949 р. у Золочівському р-ні.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 19, спр. 33–40. Копія, машинопис.

* * *

До [Кука В.]
[Поч. 1950-х рр.]

Витяги з кількох листів.

Містяться у плані оперативно-агентурних міроприємств з розшуку керівника оунівського підпілля у західних областях УРСР Кук В. (від 24.10.1952 р.).

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 66, спр. 99–128. Копія, машинопис.

ГАСИН ОЛЕКСА ІВАНОВИЧ

[«Вовк», «Дор», «Іван Чорнота», «Лицар» (1948), «Олекса», «Олексунько», «Сук», «Тур», «Чорнота», «Юлько», «Рак-20», «010»]

(18.07.1907, с. Конюхів Стрийського р-ну Львівської обл. — 31.01.1949, м. Львів)

З хліборобської родини. Курінний Пласту. Закінчив: гімназію в Стрию (1928), школу підхорунжих (1929), землемірний відділ на ф-ті сухопутної і водної інженерії Львівської Політехніки (1930). Член керівного ядра ОВКУГ, УВО, ОУН. Кількаразовий в'язень польських тюрем (1931, 1933, 1934–1935, 1937). Орг. і військ. реф. КЕ ЗУЗ (1935–1936), член Військ. реф. ПУН за кордоном (1938–1939), сотник. У 1934–1935 був провідником КЕ. Від поч. 1938 — у референтурі вій. справ ОУН. Член РПОУН (1940–1941), учасник ІІ ВЗ ОУН, заст. міністра оборони УДП у Львові (червень 1941). 09.1942 арештований німцями (Дрогобич). З 10.1942 у Тарногороді (Польща), 10.1943 у Львові. У 1944 — кер. орг.-моб. відділу. Заст. шефа ГВШ УПА (1943–1945), його шеф (1946–1949), член Проводу ОУН(Б) на УЗ (від 1947), полковник УПА (22.01.1948). Загинув, відстрілюючись від погоні опергрупи МДБ неподалік від Головної пошти у Львові. Генерал-хорунжий (1952). 28.05.1995 у с. Конюхові, біля рідної хати, відкрито пам'ятник, 07.07.2000 відкрито Меморіальний музей.

* * *

До «Нечая» [Лаврін І.]
[1948 р.]

У листі йдеться про грошовий обіг у націоналістичному підпіллі, кадрові ротачії та прохання передати зібрану амуніцію.

Документ вилучений 21.08.[?] р. у вбитого кур'єра Дрогобицької округи ОУН(Б) «Мороза».

ГДА СБ України, ф. 65, спр. 19127 («Берлога», Дрогобицька обл.), т. 15, спр. 121 (конверт). Оригінал, рукопис; спр. 100. Копія.

* * *

До «С» [«Север» — Федун П.]
[1948 р.]

У листі автор розповідає про свої враження від місячної інспекції терену. Також висловлюється ставлення автора до

розкольницької діяльності Янишевського С., подаються пропозиції щодо покращення пропагандистської та видавничої роботи в ОУН(Б).

Документ вилучений радянськими спецслужбами в жовтні 1948 р. у с. Монастирець Городоцького р-ну Львівської обл. у вбитих повстанців під час проведення чекістсько-військової операції.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9112 (Справа-формуляр «Шакал»), т. 2, спр. 98–105. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову.

ДЯКІВ ОСИП

[«Артем», «Гончарук», «Горновий» (1950), «Левадний» (1949), «Наум»(1948–1950), «Осипенко», «Цвочек», «417», «605»(1950)]

(21.06.1921, с. Олесин Козівського р-ну Львівської обл. — 28.11.1950, біля с. Великополе Яворівського р-ну Львівської обл.)

Навчався у Бережанській гімназії (1931–1939). Недовго вивчав українську філологію у Львівському ун-ті. Член Юнацтва ОУН. Був заарештований 20.9.1940, сидів в Бережанах, Тернополі. З підходом фронту вирвався з Бердичівської тюрми. Член Окр. осередку проп. ОУН(Б) в Бережанах, заочно здобув вищу освіту з журн. і ек. 1943–1944 член КП Юнацтва, ред. журналу «Вісті», член редкол. журналу «Юнак». 1945–1948 член ГОСПу. Орг. реф. ОУН Львівського краю (II пол. 1948 р.). З кін. 1948 і до 28.11.1950 — провідник Львівського краю ОУН(Б) і к-р ВО «Буг». Від літа 1949 — член Проводу ОУН(Б) на УЗ, член УГВР і заст. голови ГС УГВР. Одержав Золотий і Срібний Хрести Заслуги, сотник-політвиховник УПА (з датою смерті). Один із головних ідеологів збройної боротьби, автор численних праць і статей. Загинув в бою із спецвідділом МГБ.

* * *

До «Бора» [Мошанчук М., провідник Львівської округи ОУН(Б)]. Вересень 1948 р.

Текст згас.

Документ був вилучений під час проведення чекістсько-військової операції з ліквідації члена Львівського крайового проводу ОУН(Б) Дякова О.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція), т. 56, спр. 78. Оригінал, рукопис.

* * *

До «99» [Федун П.].
Серпень 1949 г.

Лист, у якому містяться повідомлення про кадрові проблеми та навчально-виховні практики, а також йдеться про методичне забезпечення націоналістичного підпілля.

Документ вилучений 30.09.1949 р. у лісовому масиві на півн.-схід від с. Чолгани Болахівського р-ну Івано-Франківської обл. у вбитих кур'єрів ОУН.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7447 (Справа-формуляр на Кравчука Р.), т. 17, спр. 152 (конверт). Оригінал, рукопис; т. 8, ч. 3, спр. 23–24; т. 17, спр. 150–151; спр. С-9112 (Справа-формуляр «Шакал»), т. 4, спр. 18–19. Копії; ф. 2 (4-Упр.), оп. 37 (1960 р.), спр. 15 (КНС «Провалля», Львівська обл.), спр. 260–261; ф. 13, спр. 372, т. 67, спр. 52–53.

* * *

До «1920» [Кравчук Р.].
Лютий 1950 р.

Супровідний лист до пакунка зі звітними і пропагандистськими документами («Про звітність» — 3 прим., «Селяни Західної України» — 3 прим.). Автор листа попереджає, що аналогічне вислав на адресу «99» [Федун П.]. Міститься прохання розповсюдити одержані матеріали серед інших підпільників керівного рівня.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.), т. 8, спр. 313–314. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову, здійснений заст. нач. відділу упр. 2-Н МДБ УРСР майором Підтепою.

* * *

До «Карбовича» [Стецько Я.].
Червень 1950 р.

Автор листа інформує про те, що одержав і ознайомився з поштою від «Явора», яка йшла на адресу до «Чупринки» [Шухевич Р.]. Також детально описуються обставини загибелі 05.03.1950 р. Шухевича Р. Обговорюються проблеми внутрішнього конфлікту в ЗЧ ОУН, подаються пропозиції їхнього

вирішення та стверджується підтримка проводом ОУН(Б) на УЗ провідника Бандери С. Також подано огляд про діяльність проводу ОУН на УЗ.

Оригінал листа був переданий до ЗЧ ОУН(Б) кур'єркою Савицькою І. Був там скопійований. Копію повернула в Україну кур'єрська група Охримовича В. Згадану копію вилучили радянські спецслужби 26.11.1954 р. у Рогатинському р-ні Івано-Франківської обл. з архіву Кука В.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9115 (Справа-формуляр «Звено»), т. 48, спр. 43–73. Фотокопія, машинопис; т. 50, спр. 102–135. Інші копії; ф. 2 (4 Упр.), оп. 40 (1960 р.), спр. 20 («Траса»), ч. 5, спр. 17 (конверт), спр. 4 (конверт), спр. 15–21. Копія, машинопис.

* * *

До «99» [Федун П.].
[1950 р.]

У листі автор інформує адресат про кадрові втрати, діяльність більшовицької влади. Також переказує обставини смерті Шухевича Р. та просить не приймати його зв'язкових.

Лист вилучений з бункеру 11.05.1950 р. у с. Бартагів Городоцького р-ну Львівської обл. під час чекістсько-військової операції. На першій сторонці у верхньому правому куті зазначений порядковий номер і адреса пошти — «2/50».

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 87, спр. 252–254. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову; ф. 65, спр. С-9112 (Справа-формуляр «Шакал»), т. 3, спр. 252–254; ф. 2 (4-Упр.), оп. 37 (1960 р.), спр. 15 (КНС «Провалля», Львівська обл.), спр. 206–208. Інші копії.

* * *

До «Всеволода» [Гриньох І.], «Володимира» [Прокоп М.], «Ігоря» [Лебеда М.], «Орляна» [Ребет Д.], «Іваніва» [Логош О.], «Пилипа» [Охримович В.], Ребета Л., Врецьони, «Гуцула», «Калини».
Червень 1950 р.

Йдеться про стан підпілля на ЗУЗ, кадрові втрати, ставлення населення до ОУН тощо.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 4, спр. 154–156. Копія, машинопис.

КРАВЧУК РОМАН МИКОЛАЙОВИЧ

[«Василь», «Гончаренко», «Лісовий», «Максим» (1945–1946), «Панас» (1945–1946), «Петро» (1944–1948), «Семен», «Степовий», «17», «18», «88» (1951), «814» (1951), «1910» (1949), «1920» (1949–1950), «1718» (1948–49), «1876», «2021» (1951), «8/3» (1951)]

(06.10.1910, м. Кам'янка-Бузька Львівської обл. — 21.12.1951, с. Вишнів Рогатинського р-ну Івано-Франківської обл.)

Член одного з куренів Пласту. Закінчив Золочівську гімназію (1929), юрид. ф-тет Ягелонського ун-ту (Краків). Під час навчання вступив до ОУН. Політв'язень польських тюрем (1932, 10.1933–?, 06.1934–03.1937, 1938–1939). Член Проводу ОУН(Б) на ЗУЗ (1940–1941). Курсант Краківської старшинської школи ОУН. Влітку 1941 в.о. крайового провідника. Від літа 1941 — керівник Золочівської округи. 1942 — керівник підпілля у Галичині. У 1943 був заарештований Гестапо (в'язниці Тернополя, Кракова), втік. Член Проводу ОУН(Б) на УЗ, керівник Львівського краю (1944). Учасник III-го НВЗ ОУН (21–25.08.1943). На межі 1945–1946 — керівник ВО «Буг-2» і «Карпати-Захід». У 1950–1951 був признач. заступ. голови Проводу ОУН(Б) на УЗ. Був відзнач. Золотим хрестом бойової заслуги УПА 1 кляси (посмертно), полковник УПА (посмертно). Загинув у криївці під час проведення чекістсько-військової операції.

* * *

До «Шпака» [Благій З.].
Від 21 червня 1944 р.

Автор просить допомогти «Барсукові» і його бійцям (10 осіб) зв'язатися з керівниками підпілля у р-ні Самбір–Турка для створення нової організаційної референтури, а також забезпечити їх провіантом та зв'язком. Забезпечення провіантом і одягом старшинської школи недостатнє, зазначається у листі. Також автор звертає увагу на посилення дисципліни і морально-політичного виховання у боївках УПА. Після усунення недоліків адресату наказується подати звіт. Згадуються: «Павленко», «Кедр», «Роберт» [мабуть провідник крайового проводу «Карпати», ліквідований 30.10.1946 р.]

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7447 (Справа-формуляр на Кравчука Р.), т. 1, ч. 3, спр. 10 (конверт). Фотокопія оригіналу, рукопис; спр. 4–6. Копія.

* * *

До «Шпака» [Благій З.]
Від 27 червня [1944 р.].

Наказується забезпечити повстанців на території адресата продуктами, зброєю та амуніцією, після чого спрямувати до однієї зі старшинських шкіл УПА. Містяться вказівки щодо господарського забезпечення цієї старшинської школи (взуття, провіант, охорона, навчальні матеріали). Йдеться про необхідність примусового виселення поляків з території України, спалення їхніх хат, здійснення акцій проти німців. Також вказується, що адресат має зменшити особовий склад боївків до 50 осіб.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7447 (Справа-формуляр на Кравчука Р.), т. 1, ч. 3, спр. 10 (конверт). Фотокопія оригіналу, рукопис; спр. 7–9. Копія.

* * *

До «Данила» [Шанайда І.]
Від 3 січня 1945 р.

У інструктивній формі автор подає план реорганізації проводу Тернопільської округи і створення на базі нього нового проводу краю «Поділля». Йдеться про співпрацю з «Шелестом» [Сидор В.], згадуються «Борис» [Кучеревський Р.], «Косич», «Київський» [Бусел Я.] та ін.

Документ вилучений радянськими спецслужбами 22–24.05.1945 р. неподалік від с. Криве Козівського р-ну Тернопільської обл. з криївки, у якій зберігався архів Шанайди І.

ГДА СБ України, ф. 2 (Упр. 2-Н), оп. 56 (1953 р.), спр. 2, т. 1, спр. 67–72. Копія, машинопис.

* * *

До «Данила» [Шанайда І.]
Від 20 грудня 1945 р.

У листі автор зазначає, яким чином протидіяти виборам до ВР СРСР.

Оригінал документа було вилучено радянськими спецслужбами 27.03.1946 р. у с. Криве Козівського р-ну Тернопільської обл. під час проведення чекістсько-військової операції з ліквідації Шанайди І.

ГДА СБ України, ф. 2 (Упр. 2-Н), оп. 56 (1953 р.), спр. 2 (Тернопільська обл.), т. 1, спр. 144–149. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову, здійснений ст. оперуп. УББ МВС УРСР лейт. Молодчиковим.

* * *

До «Роберта» [Мельник Я.]
[1946 р.].

Лист про можливі кадрові перестановки та негайну організацію роботи типографсько-видавничої ланки.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція), т. 52, спр. 217. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову.

* * *

До «Роберта» [Мельник Я.]
[1946 р.].

У листі автор інформує про ліквідацію референтом СБ «Митарем» [Лівий Р.] підпільника «Тура» [політичного референта КП «Карпати»] та повідомляє про кадрові перестановки.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція), т. 52, спр. 218–222. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову.

* * *

До «1516» [Прокопишин І.]
Від 26 грудня [1947 р.].

У листі автор висвітлює питання грошових видатків, кадрових втрат, виселення західноукраїнського населення, діяльність більшовицької влади та проведення виборчого процесу до ВР УРСР.

Оригінал документа було вилучено радянськими спецслужбами у листопаді 1948 р. на території Козівського р-ну Тернопільської обл. з криївки Прокопишина І.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7447 (Справа-формуляр на Кравчука Р.), т. 4, ч. 3, спр. 28–29. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову.

* * *

До «1516» [Прокопишин І.].

Від 20 березня 1948 р.

У листі автор просить перевірити надійність каналів організаційного зв'язку, повідомити його про обіг грошових коштів. Міститься також прохання повідомити, чи підтримує адресат зв'язок з «1315» [Кук В.]. Якщо це так, то автор просить передати йому 50 тис. крб. Також міститься вказівка зібрати відомості про діяльність радянської влади.

Документ був вилучений радянськими спецслужбами у листопаді 1948 р. на території Козівського р-ну Тернопільської обл. з криївки Прокопишина І.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7447 (Справа-формуляр на Кравчука Р.), т. 4, ч. 3, спр. 25–26. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову.

* * *

До «1315» [Кук В.].

Від 25 березня 1948 р.

У листі автор повідомляє, що «Монета» [Зарицька К.] вже заарештована і перебуває у тюрмі на вул. Лонцького у Львові. Обговорюється можливість початку III-ї Світової війни. Зиму, пише автор, він пережив добре. Просить проінформувати його про стан підпілля на Волині, нові канали організаційного зв'язку, кадрові втрати тощо.

Оригінал документа було вилучено радянськими спецслужбами у листопаді 1948 р. на території Козівського р-ну Тернопільської обл. з криївки Прокопишина І.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7447 (Справа-формуляр на Кравчука Р.), т. 4, ч. 3, спр. 27. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову.

* * *

До «Русича» [Тершаковець З.].

Від 30 травня 1948 р.

Автор документа просить адресата доповнити новими даними список старшинського складу УПА, а також передати

ще один примірник такого документа для «Назара» [реф. пропаганди Дрогобицької округи ОУН(Б)] з тією саме метою. Згадується сотенний «Лоза». Йдеться про смерть 7.06.1947 р. «Всеволода». Міститься огляд перебігу радянської колективізації у Буковині.

Оригінал документа вилучено радянськими спецслужбами в листопаді 1948 р. під час ліквідації провідника Львівського краю ОУН(Б) Тершаковця З. і референта СБ Дякона Я. («Мирона»).

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція), т. 57, спр. 31 (конверт). Оригінал, рукопис; спр. 28–30. Копія.

* * *

До «1516» [Прокопишин І.].

Від 4 серпня 1948 р.

У листі автор просить вислати на зустріч зв'язкових для передачі важливої інформації та повідомити його про стан націоналістичного підпілля, яке підпорядковане адресатові.

Оригінал документа було вилучено радянськими спецслужбами у листопаді 1948 р. на території Козівського р-ну Тернопільської обл. з криївки Прокопишина І.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7447 (Справа-формуляр на Кравчука Р.), т. 12, ч. 3, спр. 23 (конверт). Оригінал, рукопис; т. 4, ч. 3, спр. 18–19; т. 15, спр. 7–9. Копії.

* * *

До «1516» [Прокопишин І.].

Від 19 серпня 1948 р.

У листі автор висловлює подяку за передані листи і звіти. Повідомляє про нові канали організаційного зв'язку. Автор підозрює у агентурній діяльності зв'язкову «Олю», просить підтвердити факт смерті «Глинки» [керівник проводу Березанського надрайону, ліквідований у 1948 р.], задає адресату низку запитань та просить надати на них відповідь. Також згадуються: «Лаба», «Зов», «Шпак», «Хробак» [Демчук Я.].

Документ був вилучений радянськими спецслужбами у листопаді 1948 р. на території Козівського р-ну Тернопільської обл. з криївки Прокопишина І.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7447 (Справа-формуляр на Кравчука Р.), т. 4, ч. 3, спр. 24 (конверт). Оригінал, рукопис; спр. 20–21. Копія.

* * *

До «1516» [Прокопишин І.].
Від 20 серпня 1948 р.

Автор повідомляє, що має намір особисто принести адресатові пропагандистські матеріали (наприклад, «Хто такі бандерівці...»). Інформує, що переводить к-ра «Грома» у розпорядження «Уласа» [Бей В.] для роботи на СУЗ. Містяться розмірковування про популяризацію УГКЦ. Зокрема, автор рекомендує поширювати реферати «Людам доброї волі» та «Наше ставлення до російського народу». Також йде мова про виселення українців з території ЗУЗ.

Оригінал документа було вилучено радянськими спецслужбами у листопаді 1948 р. на території Козівського р-ну Тернопільської обл. з криївки Прокопишина І.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7447 (Справа-формуляр на Кравчука Р.), т. 4, ч. 3, спр. 24 (конверт). Оригінал, рукопис; спр. 22–23. Копії; ф. 13, спр. 372, т. 18, спр. 136–138.

* * *

До «Д.» [«Демид», «Васюта», референт СБ Рогатинської округи ОУН(Б)].
Від 4 серпня 1949 р.

У листі висловлюється подяка за написання розробки «Інформативна робота». Міститься запевнення, що вона буде використана як навчальний матеріал для СБ. Подаються деякі критичні зауваження та редакційні правки.

Оригінал документа вилучений радянськими спецслужбами під час чекістсько-військової операції 26.02.1950 р. на території Золочівського р-ну Львівської обл. у вбитого керівника охорони Кравчука Р. і референта СБ Рогатинської округи ОУН(Б) «Демида».

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7447 (Справа-формуляр на Кравчука Р.), т. 8, ч. 3, спр. 22 (конверт). Оригінал, рукопис; ч. 2, спр. 145–147; т. 17, спр. 225–227. Копії.

* * *

До «провідника» [Шухевич Р.].
«1197» [1949 р.].

Автор документа звітує про виконання завдань, які були поставлені перед ним на нараді раніше. Міститься прохання передати 2 пакунки грошей (по 20 тис. крб. у кожному). Ініціюється виготовлення листівки з нагоди 10-річчя «Возз'єднання ЗУЗ зі СРСР». Небезпідставно йдеться про необхідність подальшої перевірки «Супруна» [Благій З.] (у т.ч. «Яремою» [Пришляк Є.] щодо можливої співпраці з «більшовиками». Автор прогнозує в Західній Україні у найближчий час суцільну радянську колективізацію (на 100%). Також інформується про перенесення архіву в сухе місце.

Оригінал документа вилучений радянськими спецслужбами 09.09.1949 р. у захопленого керівника пункту зв'язку проводу ОУН на УЗ «Дуная» [Тихолиз П.].

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7447 (Справа-формуляр на Кравчука Р.), т. 7, ч. 3, спр. 6 (конверт). Фотокопія оригіналу, рукопис; спр. 1–2; т. 16, спр. 212–213; спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція), т. 59, спр. 6–8. Копії; ф. 2 (4-Упр.), оп. 37 (1960 р.), спр. 15 (КНС «Провалля», Львівська обл.), спр. 19–21.

* * *

До «401» [Дяків О.].
«1876» [1949 р.].

Автор документа наказує виготовити листівку про те, яким чином у 1939 р. здійснювалося включення ЗУЗ до складу УРСР. Також адресатові доручено відвезти «Супруна» [Благій З.], запідозреного у співпраці з «більшовиками», до «Яреми» [Пришляк Є.] на перевірку. У документі містяться згадки про «Свіста» і «Гуцула».

Оригінал документа вилучений радянськими спецслужбами 09.09.1949 р. у захопленого керівника пункту зв'язку Проводу ОУН на УЗ «Дуная» [Тихолиз П.].

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7447 (Справа-формуляр на Кравчука Р.), т. 7, ч. 3, спр. 7 (конверт). Фотокопія оригіналу, рукопис; спр. 4–5; т. 16, спр. 215–216; спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція), т. 59, спр. 11–12. Копії; ф. 2 (4-Упр.), оп. 37 (1960 р.), спр. 15 (КНС «Провалля», Львівська обл.), спр. 22–23.

* * *

До «171» [Шухевич Р.]
«Ч-8» [1949—1950 рр.]

У листі йдеться про перенесення цінностей (документи, гроші, папір). Згадана також діяльність «більшовицької» влади.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 47, спр. 368–370. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову; ф. 65, спр. С-7447 (Справа-формуляр на Кравчука Р.), т. 6, ч. 3, спр. 3–4. Інша копія.

* * *

До «99» [Федун П.]
«11365» [1950 р.]

Автор зазначає, що записку від «Ореста» [«Зенко»] до родичів передав. Висловлюється готовність передати відповідь від родичів, якщо така буде. Батько «Ореста» був ліквідований органами СБ у 1946 р. за агентурну діяльність на користь органів МДБ, застерігається у листі, тому до нього потрібно ставитися обережно.

Документ вилучений УМДБ Станіславської обл. 03.10.1950 р. під час чекістсько-військової операції з ліквідації «Дорошенка» — провідника одного з повстанських надрайонів на Волині.

ГДА СБ України, ф. 2 (4 Упр.), оп. 40 (1960 р.), спр. 6 («Траса»), спр. 301 (конверт). Оригінал, рукопис; спр. 300. Копія.

* * *

До «99» [Федун П.]
«11365» [1950 р.]

Супровідний лист до пропагандистських видань (перераховуються їхні назви, кількість), які надсилаються окремим пакетом.

Оригінал документа вилучено УМДБ Станіславської обл. 03.10.1950 р. під час чекістсько-військової операції з ліквідації провідника одного з надрайонів у Волинській обл. «Дорошенка».

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.), т. 10, спр. 216–217. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову; спр. С-7447 (Справа-формуляр на Кравчука Р.), т. 12, ч. 3, спр. 7–8. Інша копія.

КУК ВАСИЛЬ СТЕПАНОВИЧ

[«Безіменний», «Грицько», «Д», «Іван», «Кирило», «Кочегар» (1946), «Л», «Ле» (серпень 1946), «Леміш» (1943–1953), «МКЛ» (1953), «КЛМ» (1953), «Медвідь», «О», «Р», «С-Вар» (1945–1946), «Сталевий», «Т» (1951), «Юр», «Ю» (1953), «Юрко», «Юрій» (1951), «Юрко Леміш», «XV» (1953), «0-13» (1951), «96/50» (1950–1951), «789/1», «15» (1953), «55» (1953–1954), «100» (1949), «551» (1953), «1313», «1315» (1948–1949), «2219», «2640», «4815», «9650» (1951)].

(11.01.1913, с. Червоне Буського р-ну Львівської обл. —
9.11.2007, м. Київ).

Навчався у Золочівській гімназії (1923–1932). Член «Пласту» (курінь ім. Богуня І.) (1927 р.), Юнацтва ОУН (1929), Золочівської повітової езекутиви ОУН (1932). Після гімназії навчався у Люблінському католицькому університеті на юр. відділенні. Організатор і кер. студ. групи членів ОУН. У 1932–1934 виконував кур'єрські доручення КЕ з Кракова на Волинь. В'язень польських тюрем (1934–1936). У 1936 очолив Золочівський повітовий провід ОУН (організатор, вишкільник). З 05.1937 на нелегальному становищі. У Підгаєцькому повіті організував підпільну друкарню КЕ ОУН «Мандоліна» (осінь 1937 – жовтень 1939). У 1940 за дорученням КЕ ОУН на ЗУЗ перебував у м. Кракові, організовував нелегальні переходи кур'єрів і зв'язкових ОУН через радянсько-німецький кордон. Навесні 1941 організовував перехід похідних груп ОУН(Б) на схід України (включно з Кримом і Кубанню). У червні 1941 очолив Львівську провідну похідну групу (біля 20 чол.), яка прибула 28.06 до Львова, 30.06 скликала Народні збори, на яких було проголошено Акт відновлення Української держави. У липні–серпні 1941 керував Київською похідною групою (біля 30 осіб) для повторного проголошення української державності в Києві. 31.08 у м. Васильків був заарештований німецькою поліцією. Під час переїзду групи до Львова втік у Луцьк. Навесні 1942 очолив Провід ОУН(Б) на ПСУЗ. З липня 1942 керував діяльністю ОУН(Б) у Центральній, Східній, Південній Україні. Весною 1944 очолював УПА-Південь. З 1947 був заступником Шухевича Р. У 1950–1954 де-юре вважався головнокомандувачем УПА, хоча де-факто на той час УПА вже не існувало. Тоді саме керував Проводом ОУН(Б) на УЗ. 23.05.1954 Кук В. був заарештований. Перебував у слідчих тюрмах Києва і Москви до

1960. Після звільнення працював у Центральному державному історичному архіві УРСР, Інституті історії АН УРСР. Після написання праці «Марксизм-ленінізм про українське національне питання» був звільнений із заборону працювати в школах і наукових установах. До 1986 перебував під наглядом КДБ. В останні роки свого життя перебував у громадській організації «Братство вояків УПА». Згідно із заповітом, був похований у рідному селі.

* * *

До «провідника» [Шухевич Р.].

Від 19 квітня 1945 р.

Автор листа вказує, що минулого разу не порозумівся з адресатом стосовно того, хто очолюватиме провід ОУН(Б) на ПЗУЗ після загибелі «Охріма» [Клячківського Д.]. Також автор повідомляє, що не зустрівся з «Ганною», тому що вона не шукала його через «Юрка», як це належало б зробити. Він також виправдовується перед Шухевичем, чому не відрядив «Вереса» [Дудар Я.], з якої причини ще не зустрівся з адресатом «Смок» [Козак М.].

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція), т. 52, спр. 269–273. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову, здійснений підполк. Кагановичем.

* * *

[Адресат не вказаний]

Від 9 жовтня 1945 р.

У листі міститься перелік назв і кількість листівок про діяльність УГВР, які вже виготовлені.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. 27314 («Берлога», Львівська обл.), т. 34, спр. 282 (конверт). Фотокопія оригіналу, рукопис. Бракує першої сторінки; т. 35, спр. 105 (конверт). Копія.

* * *

До «Тура» [Шухевич Р.].

Від 29 жовтня 1945 р.

Автор розмірковує про тактику ОУН(Б) на випадок війни між СРСР, США й Англією. Показана роль УГВР як виразника інтересів української нації. Також автор радіє з приводу повернення «Демида» [Чижевський В.], обіцяє передати до-

ручення від адресата для «Данила» і «Архипа» [Татура А.]. В документі також згадуються «Тарас» [Трофімчук П.] і «Перебийніс» [Грицай Д.].

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція), т. 52, спр. 263–266. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову, здійснений підполковником Кагановичем.

* * *

[Адресат не вказаний] [Шухевич Р.].

Від 29 жовтня 1945 р.

Автор інформує, що поширення листівок про діяльність УГВР серед населення не є ефективною справою. Він також стверджує, що писати листівки про УГВР не хоче, адже це суперечить його політичним переконанням.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. 19127 («Берлога», Дрогобицька обл.), т. 5, спр. 197 (конверт). Фотокопія оригіналу, рукопис. Уривок; ф. 13, спр. 372, т. 3, спр. 192–194; ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.), т. 2, спр. 450 (конверт), спр. 23. Копія.

* * *

До «Олекси» [Воробець Ф.].

Від 19 листопада 1945 р.

Автор просить адресат разом з «Василем» прибути до нього. При цьому рекомендується «Далекого» [Янишевський С.] з собою не брати, а кінноту відправити на два дні в рейд «на північ».

Документ був виявлений радянськими спецслужбами у січні 1946 р. під час арешту Воробця Ф. у с. Вотинь Теремнівського р-ну Волинської обл.

ГДА СБ України, спр. 48139, спр. 188а (конверт), спр. 68. Оригінал, рукопис.

Опубліковано: Літопис УПА. Нова серія. – Т. 8. – С. 139.

* * *

До «Тура» [Шухевичу Р.].

Від 10 січня 1946 р.

Автор інформує, що дізнався про результати роботи в.о. провідника ОУН(Б) на ПЗУЗ «Смока» [Козака М.] у 1945 р. Також міститься інформація про створення тимчасового про-

воду ОУН(Б) на ПЗУЗ у складі «Смока» [Козака М.], «Вереса» [Дудар Я.] і «Модеста» [Коренюк В.].

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція), т. 52, спр. 267–268. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову, здійснений підполк. Кагановичем.

* * *

До «Арсена» [Скоробогатий С., радист Кука В.].
[Серпень 1946 р.]

Автор звинувачує адресата у недостатній конспірації. Міститься застереження, що того розшукує НКДБ. Також автор повідомляє, що надсилає 10 тис. руб.

Документ був вилучений радянськими спецслужбами 22.08.1946 р. біля с. Слав'ятин Бережанського р-ну Тернопільської обл. з криївки, в якій перебували «Арсен» і «Довбня».

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція), т. 32, спр. 80. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову.

* * *

До «R—ма».

Від 1 серпня 1946 р.

Подаються відомості про загибель «Романа» [Олійник П.], «Черняка», «Гармаша», «Жена» та інших. Автор листа просить надалі писати до нього листи за адресою «1313».

На першій сторінці у верхньому правому куті зазначений порядковий номер і адреса пошти — «1/53».

ГДА СБ України, ф. 6, спр. 51895-фп, спр. 1–8. Копія, машинопис.

* * *

До «Далекого» [Янишевський С.], «Зимного» [Костецький С.], «Тараса» [Трофімчук П.].
[Від 25.10.1946 р.]

Автор стверджує, що виданий адресатами наказ від 05.12.1945 р. є нелегітимним. Відтак, міститься вказівка припинити діяльність у ПСК «Одеса» і прибути на зустріч до провідника ОУН(Б) на ПЗУЗ для обговорення усіх наболілих питань.

Документ був вилучений радянськими спецслужбами 02.12.1946 р. біля хут. Голубне Березнівського р-ну Рівненсь-

кої обл. під час проведення чекістсько-військової операції з виявлення криївки й архіву Козака М.

ГДА СБ України, ф. 2 (Упр. 2-Н), оп. 57, спр. 4, т. 1, спр. 41 (конверт), спр. 6. Фотокопія оригіналу, рукопис; спр. 35; спр. 33–34; спр. 60–61; спр. 61а (конверт), спр. 1; ф. 65, спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.), т. 16, спр. 253 (конверт); спр. 19127 («Берлога», Дрогобицька обл.), т. 5, спр. 197 (конверт); спр. 27314 («Берлога», Львівська обл.), т. 35, спр. 105 (конверт). Копії.

* * *

До «Тура» [Шухевич Р.].

Від 29 жовтня 1946 р.

У листі подані пропозиції щодо тактики діяльності підпілля ОУН(Б) у разі початку III-ї Світової війни. Йдеться про стан націоналістичного підпілля взагалі. Автор документа також розповідає про ставлення цивільного населення до діяльності УГВР.

Відповідь на лист Шухевича Р. від 12.01.1946 р.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція), т. 52, спр. 263–266. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову.

* * *

До «Далекого» [Янишевський С.].

[Кінець 1946 р.]

Автор роздумує над тим, щоб припинити розбрат між керівництвом ПСК «Одеса» і ПЗУЗ. Заперечуються твердження Янишевського С. у агентурній діяльності «Модеста» [Коренюк В.], «Василя» [можливо Гудзоватий П.], «Сотника» [він же «Вовк», «Голосіївський», «Лига»]. Йдеться про безпідставні репресії і масову ліквідацію агентури, яку проводив «Смок» [Козак М.].

Документ був вилучений радянськими спецслужбами 02.12.1946 р. біля хут. Голубне Березнівського р-ну Рівненської обл. під час проведення чекістсько-військової операції з виявлення криївки й архіву Козака М.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 95, спр. 34–35. Фотокопія оригіналу, рукопис; ф. 2 (Упр. 2-Н), оп. 57, спр. 4, т. 1, спр. 31–34, 62–65; спр. 41 (конверт), спр. 3–5; спр. 61а (конверт),

спр. 2–4; ф. 65, спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.), т. 1, спр. 354–356; т. 2, спр. 450 (конверт), спр. 19–21. Копії.

* * *

До «Далекого» [Янишевський С.].
[Кінець 1946 р.]

У листі автор намагається розв'язати конфлікт між керівництвом ПСК «Одеса» і проводом ОУН(Б) на ПЗУЗ. Він заперечує твердження Янишевського С. у агентурній діяльності «Модеста» [Коренюк В.], «Василя» [Гудзоватий П.?], «Сотника» [він же «Вовк», «Голосіївський», «Лига»] та ін. Також вважає голослівним звинувачувати у безпідставних репресіях «Смока» [Козак М.].

Оригінал листа був вилучений радянськими спецслужбами 02.12.1946 р. біля хутора Голубне Березнівського р-ну Рівненської обл. під час проведення чекістсько-військової операції, внаслідок якої було виявлено криївку і архів Козака М.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 95, спр. 34–35. Фотокопія оригіналу, рукопис; ф. 2 (Упр. 2-Н), оп. 57, спр. 4, т. 1, спр. 31–34, 62–65; спр. 41 (конверт), спр. 3–5; спр. 61а (конверт), спр. 2–4; ф. 65, спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.), т. 1, спр. 354–356; т. 2, спр. 450 (конверт), спр. 19–21. Копії.

* * *

[Адресат не вказаний] [Шухевич Р.].
[1947 р.]

У листі автор намагається розв'язати конфлікт, котрий через непорозуміння виник під час організаційної переписки.

Оригінал був вилучений радянськими спецслужбами 15.09.1947 р. у Золочівському р-ні Львівської обл. під час проведення чекістсько-військової операції.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.), т. 2, спр. 23–25. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову.

* * *

До «В-ра» [«Вівчар», Козак М.].
Червень 1947 р.

У листі окреслюється широке коло питань: лінії зв'язку, посилення пропагандистської роботи, виготовлення, збере-

ження та розповсюдження пропагандистської літератури. Аналізується міжнародна ситуація, зокрема зазначається, що США не вдалося втягнути СРСР у власне економічне поле. Міститься прохання популяризувати комунікат Крайового проводу ОУН(Б) на ПЗУЗ у справі «Далекого» [Янишевського С.]. Автор просить надіслати документи «Клима Савура» [Клячківський Д.] про створення УПА. Потрібно надсилати не розлогі звіти, а короткі зашифровані нотатки, готувати більше «репортажів з подорожей», зазначається у листі. Автор заперечує, що «Шелест» [Сидор В.], «Харко» [лікар Дрогобицької округи] і «Мовчазний» могли бути радянськими агентами. Висловлюються міркування стосовно тематики дереворитів «Майстра». Повідомляється про загибель «Тучі», «Боді» і «Збіра».

ГДА СБ України, ф. 65, спр. 27314 («Берлога», Львівська обл.), т. 33, спр. 148–152. Оригінал, машинопис; т. 4, спр. 207–218. Копії; спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.С.), т. 2, спр. 33–44; спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція), т. 4, спр. 171184; т. 50, спр. 227–231, 252–262; ф. 13, спр. 372, т. 23, спр. 62–69.

* * *

До «Далекого» [Янишевський С.].
Червень 1947 р.

У листі автор намагається розв'язати конфлікт між Янишевським С. і Козаком М. Зокрема повідомляється, що справа про це непорозуміння подана до в.о. генерального судді ОУН(Б) «Верховинця» [Сидор В.]. Автор інформує, що надсилає адресатові копію повідомлення суду, оскільки оригінал у жовтні 1946 р. за місцем призначення не надійшов. Пропонується посередництво у підтримці зв'язку адресата з «Верховинцем».

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 8, спр. 131. Копія, машинопис.

* * *

До «провідника» [Шухевич Р.].
Від 10 вересня 1947 р.

Автор пише, що раніше не надсилав літературу, а це за нього робив «717» [Косарчин Я.] з крайового проводу «Поділля». Автор нарікає, що його можливості пересилати пропа-

гандистську літературу з «Поділля» вкрай обмежені. Згадуються: член Проводу ОУН(Б) «Тарас» [можливо Трофімчук П.], референт Проводу «Михайло» [Арсенич М.], а також «Перебийніс» [Грицай Д.].

Документ був вилучений радянськими спецслужбами 15.09.1947 р. у Золочівському р-ні Львівської обл. під час чекістсько-військової операції.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція), т. 50, спр. 224–226. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову, здійснений начальником опергрупи МДБ УРСР підполк. Шорубалкою.

* * *

До «5194».

Квітень 1948 р.

У листі автор рецензує укладені автором пропагандистські матеріали «Комінформ і його завдання», «Інформатор», «Громадяни, бережімося більшовицьких підступів і провокацій!», «Українці!», «Українські селяни західних областей України!». Він також інструктує, яким чином необхідно скласти відомості про виселення українського населення з територій Волинської і Рівненської обл. Обговорюються справи «Далекого» [Янишевський С.] і «Бориса» [Воронін].

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 7, спр. 391–399. Копія, машинопис.

* * *

До «795» [Литвинчук І.].

Жовтень 1948 р.

Автор зазначає, що це є супровідний лист до пакету з пропагандистською літературою, яка вислана для перевірки надійності лінії зв'язку з «Сто» [Шухевич Р.].

Оригінал був вилучений радянськими спецслужбами 08.02.1949 р. у с. Пітушків Млинівського р-ну Рівненської обл. під час ліквідації Козака М.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.), т. 3, спр. 145. Оригінал, рукопис.

* * *

До «171» [Шухевич Р.].

Серпень 1949 р.

Автор лаконічно описує ситуацію в терені, діяльність радянської влади. Автор виправдовується, що не знає, де поділися матеріали для юнацтва ОУН(Б), видрукувані у Литвинчука І. Міститься прохання влаштувати зустріч з Литвинчуком І. Автор уперше інформує адресата, що одружений, має сина. До листа додається пакет з пропагандистськими матеріалами, які виготовив Федун П., два листа від «Давида» [Литвинчук І.], один від «55» і записка від «155» [Галаса В.].

Оригінал листа вилучений радянськими спецслужбами 09.09.1949 р. у Рогатинському р-ні Івано-Франківської обл. в «Дуная» [Тихоліс П.] — керівника пункту зв'язку Проводу ОУН(Б). На першій сторінці документа у верхньому правому куті зазначені порядковий номер і адреса пошти — «5/49-171», «Д.П.».

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.С.), т. 7, спр. 16а (конверт). Фотокопія оригіналу, рукопис; спр. 9–13; спр. С-8198 (Справа-формуляр на Крюченко Ю.), т. 3, спр. 294–300; спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція), т. 7, спр. 186–190; т. 59, спр. 14–19. Копії; ф. 13, спр. 372, т. 18, спр. 83–89.

* * *

До «99» [Федун П.].

Вересень 1949 р.

Подана відповідь на запитання, сформульовані у попередніх листах від адресата. У додатку до листа подаються пропозиції, що потрібно виправити в розробці «До проекту змін і доповнень у постановках III НВЗ ОУН».

Оригінал документа був вилучений радянськими спецслужбами у серпні 1950 р. на одному з пунктів зв'язку Стрийського р-ну Львівської обл. у провідника Славського району «Шума» [Диркавець С.]. На першій сторонці зазначений порядковий номер пошти — «5/49».

ГДА СБ України, ф. 65, спр. 27314 («Берлога», Львівська обл.), т. 33, спр. 189 (конверт). Оригінал, рукопис; спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.), т. 10, спр. 250–251. Копія.

* * *

До «Прокопа» [«Ган», «Ілько», «Хома», організаційний референт чи референт СБ ПЗК «Москва?»].

Жовтень 1949 р.

Автор листа просить передати кліше з написом «З типографії Я. Бусола — Київського», папір для друкарської машинки, типографський шрифт, інші витратні матеріали. Він також інформує, що «Зінько» [Кроль І.] та інші деякі працівники самопроголошеного проводу ПСК «Одеса» визнали свою провину. Автор нарікає на свій стан здоров'я, просить більше не надсилати пеніцилін, оскільки немає фахівця, який би міг робити ін'єкції. Також подані рекомендації щодо протидії процесам виселення радянською владою західноукраїнського населення до Сибіру.

Оригінал документа вилучений УМДБ у Волинській обл. 04.11.1949 р. під час ліквідації члена крайового проводу ОУН(Б) на ПЗУЗ «Прокопа».

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9108 (Справа-формуляр на Галасу В.), т. 3, спр. 20. Фотокопія оригіналу, рукопис; спр. 13-19. Копії; ф. 13, спр. 372, т. 51, спр. 287-294.

* * *

До «605» [Дяків О.].

Від 27 листопада 1949 р.

Йдеться про ідеологію ОУН(Б), колгоспну систему в Україні, еміграційні справи. Міститься критика на адресу Донцова Д. Також автор інформує про те, що пошту за №№ «34-4574», «36-3274», «44-3973», а також лист до «1920» [Кравчук Р.] вже отримав.

Документ вилучений радянськими спецслужбами 11.05.1950 р. у лісовому масиві біля с. Бартатів Городоцького р-ну Львівської обл. у криївці, яка належала провіднику Львівського краю ОУН(Б) на ЗУЗ Дякову О. На першій сторонці у верхньому правому куті зазначений порядковий номер пошти «5/49».

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 18, спр. 71-81. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову; ф. 65, спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.), т. 8, спр. 305-311; т. 9, спр. 134-140; спр. 27314 («Берлога», Львівська обл.), т. 18, спр. 8-16; т. 37, спр. 83-93. Інші копії.

* * *

До «керівника» [Шухевич Р.].

Листопад 1949 р.

У документі подане авторське бачення розвитку аграрної системи в Україні за радянськими канонами. Міститься інформація про виконання організаційної і пропагандистської роботи, канали зв'язку з еміграційними центрами ОУН. У листі зазначено про отримання пошти за №№ «34-4574», «36-3274», «44-3973» і відповідь на лист «1920» [Кравчук Р.].

Документ був вилучений радянськими спецслужбами 11.05.1950 р. у лісовому масиві поблизу с. Бартатів Городоцького р-ну Львівської обл. в криївці, яка належала провіднику Львівського краю ОУН(Б) Дякову О. На першій сторонці у верхньому правому куті зазначений порядковий номер — «5/49».

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.), т. 16, спр. 253 (конверт). Фотокопія оригіналу, рукопис; ф. 2 (4-Упр.), оп. 37 (1960 р.), спр. 15 (КНС «Провалля», Львівська обл.), спр. 214-224; ф. 13, спр. 372, т. 18, спр. 187-191. Інші копії.

* * *

До «1230» [Степанюк О.].

[1949 р.].

У листі заторкується широке коло питань — кадрові втрати, господарський стан, політична і оперативна ситуація.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.), т. 6, спр. 56-69. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову.

* * *

До «795» [Литвинчук І.].

[Травень 1950 р.].

Наголошено на важливості агітації за вчинення опору створенню комсомольсько-партійних органів у західній частині УРСР. У додатку до листа міститься пакет з переліком кількості та назв пропагандистської літератури.

Документ вилучений 18.01.1951 р. на хуторі Синяки біля с. Золочівка Демидівського р-ну Рівненської обл. під час ліквідації Литвинчука І. На першій сторонці у верхньому правому куті зазначений порядковий номер пошти — «1/50».

ГДА СБ України, ф. 65, спр. 27314 («Берлога», Львівська обл.), т. 33, спр. 189 (конверт). Оригінал, рукопис; ф. 2, оп. 61 (1951 р.), спр. 5, т. 1, спр. 111–112, 234–237; ф. 13, спр. 372, т. 18, спр. 66–69. Копії.

* * *

До «Ігоря» [Лебедь М.]
Липень 1950 р.

Автор інформує про прибуття декількох кур'єрських груп з-за кордону, пошкодження документів, які надійшли (вони не піддаються реставрації). На думку автора, згадані документи хтось пошкодив навмисне. Висловлюється готовність дати усну відповідь на поставлені запитання. Також зазначається, що кур'єри передадуть адресатові 3 тис. доларів та 10 тис. карб. Автор листа просить надіслати йому топографічні карти України, маленькі портативні радіоприймачі, друкарські машинки та амуніцію. Міститься інформація про стан підпілля та кадрові втрати у 1950 р.

Документ був вилучений радянськими спецслужбами 26.11.1954 р. у Рогатинському р-ні Івано-Франківської обл. з архіву Кука В. Після цього джерело передало адресатові через кур'єрську групу Охримовича В.

ГДА СБ України, ф. 2 (4 Упр.), оп. 40 (1960 р.), спр. 20 («Траса»), ч. 5, спр. 17 (конверт), спр. 4 (конверт), спр. 9–11. Завірена копія, машинопис; спр. 12–14; спр. 50 («Перехоплення»), спр. 210–217. Інші копії.

* * *

До «Бийлиха» [Бандера С.], «Ярополка» [Лебедь М.], «Карбовича» [Стецько Я.], Ленкавського С., «Орляна» [Ребет Д.], «Кам'янецького», «Володимира» [Прокоп М.], Підгайного Б., «Іванова» [Логуш О.], «Пилипа» [Охримович В.], «Турчина», «Лева», «Калини» та інших.
Липень 1950 р.

Автор листа інформує про загибель «Тура» [Шухевич Р.] і Дидик Г. 05.03.1950 р. Він просить допомоги у забезпеченні пропагандистськими матеріалами на випадок можливої війни між СРСР і США. На його думку, ставка керівництва США на російську еміграцію не виправдана, оскільки останню не підтримує більшість росіян з СРСР. Окремо аналізується

діяльність української політичної еміграції. Зокрема, автор закликає представників ЗЧ ОУН до порозуміння, наполягає на необхідності дотримання авторами видань ЗЧ постанов III-го НВЗ ОУН, просить не полемізувати з «опортуністами», критикує УНР-раду. Йдеться про виселення української інтелігенції з міст Західної України у віддалені регіони СРСР, а також переселення селян зі Західної у Південну Україну. Автор листа просить ЗЧ ОУН підготувати посібники з історії України, інтенсивніше пропагувати українську літературу (Лепкий, Кашенко, Будзиковський, Олесь, Чайковський), у т.ч. на радіо «Голос Америки».

Документ був вилучений радянськими спецслужбами 20.11.1951 р. з мертвого пункту зв'язку Федун П. у лісовому масиві неподалік с. Бряза Болахівського р-ну Івано-Франківської обл.

ГДА СБ України, ф. 6, спр. 74914-фп, т. 6, спр. 180–190. Оригінал, машинопис; ф. 2 (4 Упр.), оп. 40 (1960 р.), спр. 20 («Траса»), ч. 5, спр. 17 (конверт); спр. 2 (конверт); спр. 35–45. Завірена копія, машинопис; ф. 65, спр. С-7736 (Справа-формуляр на Охримовича В.), т. 7, спр. 170–216; спр. С-9112 (Справа-формуляр «Шакал»), т. 11, спр. 185–231; спр. С-9115 (Справа-формуляр «Звено»), т. 50, спр. 11–52. Інші копії.

* * *

До «Бийлиха» [Бандера С.]
Липень 1950 р.

Автор листа інформує про те, що документи, надіслані до «Т.» [«Тур», Шухевич Р.], надійшли йому, тому що той загинув. Автор листа зазначив, що отримав документи й від «опозиції» ОУН(Б), ознайомив зі змістом цих джерел інших провідників. Йдеться про значення постаті Бандери С. для вільного руху в Україні. Описана видавничо-пропагандистська діяльність ОУН(Б) на УЗ та подані пропозиції щодо аналогічної роботи в ЗЧ ОУН. Також повідомляється про кадрові втрати та передачу до ЗЧ ОУН грошових коштів.

Документ був вилучений радянськими спецслужбами 26.11.1954 р. у Рогатинському р-ні Івано-Франківської обл. з архіву Кука В. Після цього джерело передало адресатові через кур'єрську групу Охримовича В.

ГДА СБ України, ф. 2 (4 Упр.), оп. 40 (1960 р.), спр. 20 («Траса»), ч. 5, спр. 17 (конверт), спр. 4 (конверт), спр. 1–2. Завірена копія, машинопис; спр. 3–4; спр. 5–6; спр. 7–8; спр. 50 («Перехват»), спр. 218–225; спр. 51 («Перехват»), спр. 165–172. Копії.

* * *

До «Горя».
Липень 1950 р.

У листі висвітлено проблемні питання розколу і об'єднання ЗЧ ОУН. Також подано інформацію про стан підпілля на ЗУЗ. Подано прохання знайти і передати зброю, амуніцію, радіоприймачі.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 4, спр. 157–159. Копія, машинопис.

* * *

До «155» [Галаса В.].
Вересень 1950 р.

Лист складається з трьох частин. У першій частині переказується зміст листів від «38-А» [Кузьма Б.] до «795» [Литвинчук І.]. Автор пояснює, чому пішов на це: «38-А» пише до «795» листи, а той не відповідає. У другій йдеться про діяльність радянської влади та кадрові втрати. Третя частина — це прогноз III-ї Світової війни і роз'яснення, як у такому разі діятиме ОУН(Б).

Документ був вилучений радянськими спецслужбами 18.01.1951 р. на хут. Синяки біля с. Золочівка Демидівського р-ну Рівненської обл. під час ліквідації Литвинчука І. На першій сторінці у верхньому правому куті зазначений порядковий номер пошти — «5/50».

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 26, спр. 178–191. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову; ф. 2, оп. 61 (1951 р.), спр. 5, т. 1, спр. 238–246. Інша копія.

* * *

До «38-А» [Кузьма Б.].
Вересень 1950 р.

У частково зашифрованому листі йдеться про проведення в МДБ агентурних навчань. Також автор документа рецензує

проект обіжника «До відома всім...», наголошує на потребі кращого навчання та поведінки провідних кадрів ОУН(Б), інформує про смерть «Титаря», просить «38-а» про зустріч.

Документ був виявлений радянськими спецслужбами 14.06.1952 р. у Березнівському р-ні Рівненської обл. у криївці члена крайового проводу ОУН(Б) на ПЗУЗ «Степана».

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 398, т. 21, спр. 46–54. Оригінал, рукопис; ф. 65, спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.), т. 16, спр. 228–234. Копія.

* * *

До «795» [Литвинчук І.].
[Вересень 1950 р.]

Йдеться про нові методи виховання молоді (кандидатів у члени ОУН(Б)), діяльність радянської влади. Спеціально роз'яснюються окремі положення інструкції про те, яким чином діятиме керівництво ОУН(Б) у разі початку III-ї Світової війни.

Документ був вилучений радянськими спецслужбами 18.01.1951 р. на хуторі Синяки біля с. Золочівка Демидівського р-ну Рівненської обл. під час ліквідації Литвинчука І. У документі міститься маргіналія про одержання автором цього листа 27.09.1950 р.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 26, спр. 192–195. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову.

* * *

До «Бийлиха» [Бандера С.].
[1950 р.]

Констатується смерть Шухевича Р. Описуються останні місяці його життя. Переказується зміст розмов цього діяча, плани з продовження визвольної боротьби. Йдеться про розкол у Закордонних Частинах ОУН(Б), висловлюється надія на швидке вирішення конфлікту в ЗЧ. Автор зазначає, що передав для ЗЧ 3 тис. доларів і 15 тис. крб. Роз'яснюється, чому погано функціонує зв'язок. Повідомляється про кадрові втрати. Подані поради щодо видавничої діяльності. Автор наголошує, що «Горновий» — не його псевдонім.

Оригінал листа був вилучений радянськими спецслужбами у листопаді 1951 р. в одній з криївок Федуну П.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.), т. 14, спр. 373 (конверт). Фотокопія оригіналу, машинопис; спр. С-9115 (Справа-формуляр «Звено»), т. 50, спр. 1–10. Копія.

* * *

До «155» [Галаса В.].
[1950 р.].

Автор подає відомості про кадрові втрати, описує моральний і матеріальний стан підконтрольного йому підпілля ОУН(Б) із зазначенням кадрових перестановок. Одна з інших тем листа — початок війни в Кореї. Прогнозується можливість початку III-ї Світової війни. Відтак, автор пропонує перейти до тактики збереження кадрів і посиленої антирадянської пропаганди.

Документ був вилучений радянськими спецслужбами 18.01.1951 р. на хуторі Синяки біля с. Золочівка Демидівського р-ну Рівненської обл. під час чекістсько-військової операції з ліквідації Литвинчука І. На першій сторонці у верхньому правому куті зазначений порядковий номер пошти — «4/50».

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 18, спр. 56–65. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову; ф. 2, оп. 61 (1951 р.), спр. 5, т. 1, спр. 113–116; ф. 65, спр. С-9108 (Справа-формуляр «Орлан»), т. 5, спр. 291–299. Інші копії.

* * *

[Адресат не вказаний] [Федун П.].
[Дата не вказана] [1950 р.].

Тематика листа — недоліки шифрування організаційної переписки. Автор пропонує нові зразки кодів для зашифрування. Окремо йдеться про діяльність органів МДБ на території Іловського лісу в Миколаївському р-ні Дрогобицької обл. (*зараз* — Івано-Франківська обл.).

Документ був вилучений працівниками УМДБ Станіславської обл. 03.10.1950 р. у ліквідованого провідника Долинського надрайону «Дорошенка». Початок і адресат листа зашифровані. На першій сторонці у верхньому правому куті зазначений порядковий номер пошти — «2/50». Документ був загорнутий у целулоїдний папір і захований в упаковку від зубної пасти.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9112 (Справа-формуляр «Шакал»), т. 7, спр. 90 (конверт). Оригінал, рукопис; спр. 123–128, 232–236. Копії; т. 5, спр. 76–78; ф. 13, спр. 376, т. 87, спр. 76–78, 122 (конверт), 232–236.

* * *

До «Жеста» [Панас М.].
[1950 р.].

Автор дорікає адресату за недотримання конспірації і дисципліни та наказує усунути ці проблеми.

Документ був виявлений радянськими спецслужбами 23.05.1950 р. у лісовому масиві біля с. Урмань Бережанського р-ну Тернопільської обл. у польовій торбі, яку залишили невідомі повстанці.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-8198 (Справа-формуляр на Крюченко Ю.), т. 3, спр. 41. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову; спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.), т. 8, спр. 227; спр. С-9114а (Справа-формуляр «Тропа»), т. 1, спр. 155. Інші копії.

* * *

До «проводу ЗЧ ОУН».
Від 13 квітня 1951 р.

Відмова взяти участь у черговій конференції ЗЧ ОУН. Пояснюються причини такого рішення.

Лист вилучений радянськими спецслужбами 15.05.1951 р. біля с. Бишки Козівського р-ну Тернопільської обл. у кур'єрів ЗЧ ОУН.

ГДА СБ України, ф. 2 (4 Упр.), оп. 40 (1960 р.), спр. 20 («Траса»), ч. 5, спр. 17 (конверт), спр. 1 (конверт), спр. 43. Копія, машинопис; ф. 65, спр. С-9115 (Справа-формуляр «Звено»), т. 3, спр. 126–128. Інша копія.

* * *

До «101» [Федун П.].
Від «1209» [листопад 1951 р.].

У листі, який частково закодований, констатовано, що політична ситуація в ЗЧ ОУН(Б) нестабільна. Йдеться про ставлення проводу ОУН(Б) на УЗ до конфлікту між ЗЧ ОУН(Б) та ЗЧ УГВР. Автор пропонує за таких умов не підтримувати

жодну зі сторін конфлікту. Він повідомляє, що має намір з'ясувати причини розбіжностей у поглядах з «182» під час зустрічі з ним. У документі стверджується, що канал радіозв'язку, про який повідомляли ЗЧ ОУН(Б), є провокацією органів МДБ. Відтак, наказано не тримати усіх радистів в одному місті, а розподілити їх по віддаленим теренам (наприклад, когось спрямувати до Кравчука Р.). Також йдеться про необхідність організації і військового вишколу «українських легіонів».

Розшифрований і нерозшифрований примірники листа були вилучені радянськими спецслужбами 23.12.1951 р. у Рогатинському р-ні Івано-Франківської обл. під час проведення чекістсько-військової операції з ліквідації Кравчука Р. і Федуну П.

ГДА СБ України, ф. 2 (4 Упр.), оп. 40 (1960 р.), спр. 8 («Траса»), спр. 291 (конверт). Оригінал, рукопис; ф. 13, спр. 376, т. 87, спр. 69–74. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову; ф. 65, спр. С-9112 (Справа-формуляр «Шакал»), т. 12, спр. 62–74, 185–197; спр. С-9115 (Справа-формуляр «Звено»), т. 3, спр. 148–155; т. 9, спр. 271–276. Копії.

* * *

До «23» [Федун П.].
[1951 р.].

Йдеться про блокування та перевірку радянськими чинниками лісових масивів для виявлення провідних кадрів оунівського підпілля (від надрайону і вище). До ЧА йде мобілізація підлітків 1929–1931 рр. народження, констатує автор. Обговорюються події міжнародного життя (війна у Кореї). Як зазначається у листі, населення очікує на початок III-ї Світової війни. Автор повідомляє, що прослуховує радіо «Голос Америки», занотовує новини.

Документ був вилучений радянськими спецслужбами 16.04.1951 р. упродовж агентурної комбінації.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 87, спр. 134. Фотокопія оригіналу, рукопис; спр. 129–133; ф. 65, спр. С-7736 (Справа-формуляр Кука В.), т. 7, спр. 16а (конверт); т. 12, спр. 144–147, 156 (конверт). Копії.

* * *

До «38-А» [Кузьма Б.].
[1951 р.].

У листі повідомляється про кількість літератури, яка була передана на адресу Галаси В. і «Уліяна». Автор застерігає адресата, що «Костя» [охоронець Литвинчука І.] проводить агентурну діяльність на користь органів МДБ.

Документ був вилучений радянськими спецслужбами 14.06.1952 р. з криївки члена крайового проводу ОУН(Б) на ПЗУЗ «Степана» в Березнівському р-ні Рівненської обл. На першій сторонці у верхньому правому куті зазначений порядковий номер пошти «1/51».

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.), т. 19, спр. 241 (конверт). Фотокопія оригіналу, рукопис; т. 16, спр. 175–176. Копія.

* * *

До «23» [Федун П.].
«4524» [1951 р.].

У листі автор інформує про те, що надіслав до адресата 2 листи і отримав на них 2 відповіді. Подається звіт про виконану роботу у 1950 р., йдеться про напрями організаційної роботи у 1951 р.

Документ був вилучений радянськими спецслужбами 16.04.1951 р. під час агентурної комбінації. На першій сторонці у верхньому правому куті зазначений порядковий номер — «1/51».

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9112 (Справа-формуляр «Шакал»), т. 7, спр. 135 (конверт). Фотокопія оригіналу, рукопис; спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.), т. 12, спр. 149–154; т. 17, спр. 112–116; спр. С-9112 (Справа-формуляр «Шакал»), т. 7, спр. 129–133. Інші копії.

* * *

[Адресат не вказаний] [Кравчук Р.].
[1951 р.].

Автор документа просить зібрати детальну інформацію про вбивство бандерівцями радянського публіциста Галана Я. Також повідомляється про Чортківський і Львівський процеси над членами ОУН(Б). Фігурує протокол «Назара».

Документ був вилучений радянськими спецслужбами у грудні 1951 р. на території Станіславської обл. під час ліквідації Федуна П. і Кравчука Р.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.), т. 16, спр. 205–206. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову, здійснений заст. нач. відділу упр. 2-Н МДБ УРСР капітаном Свердловим. Витяг.

* * *

До «Яроша» [Савира О.].
Липень 1951 р.

У витягах з листа наводиться перелік завдань для оунівського підпілля на 1951–1952 рр. Автор радить у подальшому підтримувати зв'язок з «842» [«Борис»], а не з ним. Також йдеться про смерть «Орлика» і «Славка» [охоронці Галаси В.]. Повідомляється про арешт «Назара» [зв'язковий Галаси В.] 08.10.1950 р.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція), т. 26, спр. 12 (конверт). Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову, здійснений заст. нач. відділу упр. 2-Н МДБ УРСР капітаном Свердловим; спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.), т. 16, спр. 194–195. Копія.

* * *

До «201» [Савира О.] та [Кравчук Р.].
Липень 1951 р.

Згадується війна в Кореї. Міститься припущення, що може початися III Світова війна. Говориться про необхідність учинення опору виселенню радянською владою українців зі ЗУЗ. Подані нові вказівки щодо роботи підпілля у 1951–1952 рр. у таких сферах: пропаганда, збереження кадрів, протидія радянської та створенню колгоспів. Йдеться про роль церкви у житті населення, освіти.

Оригінал листа був вилучений радянськими спецслужбами 21.12.1951 р. біля с. Вишнів Рогатинського р-ну Івано-Франківської обл. під час проведення чекістсько-військової операції з ліквідації Кравчука Р.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9112 (Справа-формуляр «Шакал»), т. 12, спр. 206–219. Копія, машинопис. Переклад з українсь-

кої на російську мову; спр. С-9108 (Справа-формуляр «Орлан»), т. 10, спр. 149–162. Інша копія.

* * *

До «201» [Савира О.] та [Кравчук Р.].
Липень 1951 р.

Інформується про стан зв'язку, пересилання звітної документації до 842» [«Борис»] і «31055».

Документ був вилучений радянськими спецслужбами у грудні 1951 р. на території Станіславської обл. (зараз — Івано-Франківська) під час проведення операцій з ліквідації Федуна П. і Кравчука Р.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.), т. 16, спр. 194–195. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову.

* * *

До «8/3» [Кравчук Р.].
«1208» [вересень 1951 р.].

У листі автор повідомляє, що пакунок з поштою він отримав завдяки допомозі «199» [Охримович В.]. Він уточнює, чи отримав адресат повідомлення про смерть «Артема» [Дяків О.?]. Автор документа також затверджує пропозиції щодо роботи націоналістичного підпілля ОУН(Б) на 1951–1952 рр. Рекомендується надалі підтримувати зв'язок з «812» [«Олесь»] і «287» [Пришляк Є.].

Оригінал листа був вилучений радянськими спецслужбами 21.12.1951 р. біля с. Вишнів Рогатинського р-ну Івано-Франківської обл. під час проведення чекістсько-військової операції з ліквідації Кравчука Р. На першій сторінці у верхньому правому куті зазначено номер «1» і зашифровану дату «1208».

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9112 (Справа-формуляр «Шакал»), т. 12, спр. 163. Фотокопія оригіналу, рукопис; спр. 27–40, 140–162. Копії; спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.), т. 16, спр. 201–202.

* * *

До «101» [Федун П.].
«1209» [листопад 1951 р.].

У частково зашифрованому листі автор описує ставлення ОУН(Б) на УЗ до конфлікту між ЗЧ ОУН та ЗЧ УГВР. Пропо-

нує адресатові не підтримувати жодну зі сторін, що сприятиме примиренню сторін конфлікту. Автор листа також інформує про прибуття зв'язкових від Бандери С., однак нарікає, що їх ніхто не зустрів. Стверджується, що радіозв'язок від імені Федуна П. є провокацією органів МДБ. Також йдеться про необхідність організації і військового навчання українських легіонів. Подані рекомендації не тримати усіх радистів в одному місці, а розосередити їх по віддалених теренах (напр. до Кравчука Р.).

Оригінал листа був вилучений радянськими спецслужбами 23.12.1951 р. біля с. Вишнів Рогатинського р-ну Івано-Франківської обл. під час проведення чекістсько-військової операції з ліквідації Кравчука Р. Відомо, що існувало два варіанти перекладів цього листа на російську мову: перший — без розшифрування закодованих ділянок листа, другий — з розшифруванням.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 87, спр. 69–74. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову, здійснений заст. нач. відділу упр. 2-Н МДБ УРСР капітаном Свердловим; ф. 65, спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.), т. 16, спр. 203–204; спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція), т. 26, спр. 12 (конверт); спр. С-9112 (Справа формуляр «Шакал»), т. 12, спр. 62–74, 185–197; спр. С-9115 (Справа-формуляр «Звено»), т. 3, спр. 148–155; т. 9, спр. 271–276. Інші копії.

* * *

До «8/3» [Кравчук Р.]
«1209» [листопад 1951 р.].

Зазначається, що пересилаються пропагандистські матеріали та література. Подаються пропозиції щодо роботи націоналістичного підпілля ОУН(Б). Згадується, що нещодавно надійшла пошта від Федуна П.

Документ був вилучений радянськими спецслужбами 23.12.1951 р. біля с. Вишнів Рогатинського р-ну Івано-Франківської обл. під час проведення чекістсько-військової операції з ліквідації Кравчука Р.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9112 (Справа-формуляр «Шакал»), т. 12, спр. 41–51. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову; спр. 52–61, 164–183. Інші копії.

* * *

[Адресат не вказаний] [Кравчук Р.]

Грудень 1951 р.

Висловлюється бажання автора найближчим часом встановити зв'язок з Федуном П.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція), т. 23, спр. 105.

* * *

До «Уласа» [Бей В.]

Від 15 травня 1952 р.

Розкривається авторська позиція щодо перебігу слідчих дій у справі «802».

Документ був вилучений радянськими спецслужбами 22.05.1952 р. у Черняхівському лісі Глибочицького р-ну Тернопільської обл. (?) під час ліквідації провідника Крайового проводу ОУН(Б) «Поділля».

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.), т. 16, спр. 21 (конверт). Фотокопія оригіналу, рукопис; спр. 253 (конверт); т. 17, спр. 38 (конверт); спр. С-7765 (Справа-формуляр на Охримовича В.), т. 5, спр. 65 (конверт). Копії.

* * *

До «70» [Косарчин Я.?.]

Від 20 травня 1952 р.

Проаналізована політична ситуація у світі. З листа можна дізнатися про ставлення автора до політичних реалій та суспільного життя в СРСР.

Документ був виявлений органами МДБ УРСР 06.10.1952 р.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.), т. 17, спр. 226 (конверт). Фотокопія оригіналу, машинопис; спр. 438; спр. 227–235. Інші копії.

* * *

До «ПСЛ» [Галаса В.]

[1952 р.]

Йдеться про надання списків осіб, яких потрібно нагородити чи підвищити у військовому званні з нагоди 10-ї річниці УПА. Автор просить переслати за призначенням кореспонденцію для «2К2М» (її адресат отримав ще в 1950 р.). Також містить-

ся інформація про кадрові переміщення, зміну псевдонімів. Міститься прохання відредувати статтю «Перший з перших».

На першій сторінці у верхньому правому куті зазначений порядковий номер пошти — «4/52».

ГДА СБ України, ф. 6, спр. 74914-фп, т. 6, спр. 178. Оригінал, машинопис.

* * *

До «СХ» [Охримович В.].

Від 13 травня 1953 р.

Автор радіє за спокійну зиму, яку пережив спільно з «СХ». Інформує про фінансовий стан, втрати націоналістичного підпілля. Йдеться про стан зв'язку з Львівським крайовим проводом ОУН(Б) і проводом ОУН(Б) на ПЗУЗ. Охарактеризовані деякі радянські чекістсько-військові операції. Висловлюється готовність зустрітися найближчим часом. Також автор зазначає, що його нова адреса «ХV», а до адресата він буде звертатися «ОК». У листі повідомляється, що попередня кореспонденція (від 30.03.1953 р.) одержана. Йдеться про кількість листів, отриманих упродовж 1952 р. Автор відзначає, що йому надійшли «значки» УПА (26 шт.).

Оригінал документа потрапив до МДБ від «Гая», «Гаврила» та «Михайла» — власних агентів у Станіславській обл. (*зараз* — Івано-Франківська). Ті, в свою чергу, роздобули його в кур'єрів Кука В. у Вишнівецькому лісі Рогатинського р-ну Станіславської обл. На останній сторінці у нижньому лівому куті вказаний порядковий номер листа — «1/53».

ГДА СБ України, ф. 2, оп. 4 (1959 р.), спр. 3 (Агентурна справа «Западня»); спр. 22–25. Копія; спр. 26 (конверт). Оригінал, рукопис.

* * *

До «СХ» [Охримович В.].

Від 13 травня 1953 р.

У листі автор повідомляє, що захворів, прибути на зустріч не може, замість себе відправляє кур'єрів. Подано пароль для контактів з ними. Автор також просить адресата написати, якщо ці кур'єри справляють враження надійних людей.

Оригінал документа потрапив до МДБ від «Гая», «Гаврила» та «Михайла» — власних агентів у Станіславській обл. (*зараз* — Івано-Франківська). Ті, в свою чергу, роздобули його в кур'єрів Кука В. у Вишнівецькому лісі Рогатинського р-ну Станіславської обл.

ГДА СБ України, ф. 2, оп. 4 (1959 р.), спр. 3 (Агентурна справа «Западня»); спр. 27–28. Копія; спр. 29 (конверт). Оригінал, рукопис.

* * *

До «ОК» [Охримович В.].

Від 13 травня 1953 р.

Міститься прохання переслати зброю, гроші, радіоприймач, топографічну карту, політичну літературу, свіжу пресу. Також зазначено, що надсилаються виправлення, внесені Галасою В. до брошури «Перший з Перших» [про Шухевича Р.]. Кук В. пропонує адресатові зустрітися.

Оригінал документа потрапив до МДБ від власного агента «Тараса Степановича» [Тучак Р.]. Тому цей лист надійшов 26.05.1953 р. від функціонерів Рогатинського надрайону ОУН(Б). На останній сторінці у нижньому лівому куті вказаний порядковий номер листа — «2/53».

ГДА СБ України, ф. 2, оп. 4 (1959 р.), спр. 3 (Агентурна справа «Западня»); спр. 146–147. Копія; спр. 148 (конверт). Оригінал, рукопис.

* * *

До «ОК» [Охримович В.].

Від 13 травня 1953 р.

Автор листа повідомляє, що через хворобу прибути на зустріч з адресатом не зможе, хоча з «Кузьмою» і «Зеноном» побачитися готовий. Автор також просить надати організаційний і фінансовий звіт. Його дивує, чому нічого не надходить від ЗЧ ОУН.

Оригінал документа потрапив до МДБ від «Гая», «Гаврила» та «Михайла» — власних агентів у Станіславській обл. (*зараз* — Івано-Франківська). Ті, в свою чергу, роздобули його 17.05.1953 р. у функціонерів Рогатинського надрайону ОУН(Б)

«Данила» і «Дубка». На останній сторінці у нижньому лівому куті вказаний порядковий номер листа — «2/53».

ГДА СБ України, ф. 2, оп. 4 (1959 р.), спр. 3 (Агентурна справа «Западня»); спр. 257–262. Копія; спр. 263 (конверт). Оригінал, рукопис.

* * *

До «Онуфрія» [Галаса В.].
Червень 1953 р.

У листі автор інформує про виконану організаційну роботу, зокрема результати зустрічей зі «Скобом». У фокусі і численні облави радянської влади, втрати підпілля. Дається дозвіл на публікацію праць «Зенона» про міжнародне положення і внутрішній стан підпілля ОУН(Б). Автор підтверджує, що кореспонденцію за липень 1952 р., «3/52», «1/53» та «2/53» він отримав.

Документ був вилучений радянськими спецслужбами 11.07.1953 р. у Лепесівському лісі Кам'янець-Подільської обл. (*зараз* — Хмельницька) під час захоплення Галаси В.

ГДА СБ України, ф. 6, спр. 74914-фп, т. 4, спр. 188–190. Оригінал, рукопис; спр. 191–195; спр. 51895-фп. (Кук В.) [конверт № 2 (речові докази)]; ф. 2, оп. 4 (1959 р.), спр. 5 (Агентурна справа «Западня»), спр. 60–67. Копії.

* * *

До «Онуфрія» [Галаса В.].
[Червень 1953 р.].

У листі автор переказує зміст переписки з «Кузьмою» [Охримович В.] про обставини його прибуття і перебування в Україні. Повідомляє про нестабільну політичну ситуацію в ЗЧ ОУН. Заперечує причетність Охримовича В. до співпраці з органами МДБ.

Документ був вилучений радянськими спецслужбами 11.07.1953 р. у Лепесівському лісі Кам'янець-Подільської обл. (*зараз* — Хмельницька) під час захоплення Галаси В.

ГДА СБ України, ф. 2, оп. 4 (1959 р.), спр. 5 (Агентурна справа «Западня»), спр. 38–53. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову, здійснений заст. нач. відділу 4-го упр. МВС УРСР майором Клименком.

* * *

До «ОК» [Охримович В.].
[Червень 1953 р.].

У листі автор говорить про хворобу, яка заважає йому зустрітися з адресатом, радить тому задля збереження життя постійно змінювати місця перебування. Повідомляє про повну ліквідацію проводу Подільського краю. Зазначає, що підпілля на Волині та Львівщині на межі повного знищення, подає свою версію причин цього. Інформує про стан справ у надрайоні «Шувара» [провідник Рогатинського надрайону], висловлює бажання перейти туди або кудись в Карпатський край на постій. Аналізує стан справ в ЗЧ ОУН та подає власне бачення розвитку подій.

Оригінал документа потрапив до МДБ від «Гая», «Гаврила» та «Михайла» — власних агентів у Станіславській обл. (*зараз* — Івано-Франківська). Ті, в свою чергу, роздобули його 10.07.1953 р. у функціонерів Рогатинського надрайону ОУН(Б) «Данила» і «Дубка». На останній сторінці у нижньому лівому куті вказаний порядковий номер листа — «4/53/XV».

ГДА СБ України, ф. 2, оп. 4 (1959 р.), спр. 5 (Агентурна справа «Западня»); спр. 38–53. Копія; спр. 54 (конверт). Оригінал, рукопис.

* * *

До «ОК» [Охримович В.].
[Червень 1953 р.].

У лаконічній формі порушуються тільки конче важливі питання, наприклад провокації у проводі Карпатського краю. Також автор листа дякує за кореспонденцію, що надійшла, просить надіслати звіти, висловлює надію на скору зустріч.

Оригінал документа потрапив до МДБ від «Гая», «Гаврила» та «Михайла» — власних агентів у Станіславській обл. (*зараз* — Івано-Франківська). Ті, в свою чергу, роздобули його у функціонерів Рогатинського надрайону ОУН(Б) «Данила» і «Дубка». На останній сторінці у нижньому лівому куті вказаний порядковий номер листа — «5/53».

ГДА СБ України, ф. 2, оп. 4 (1959 р.), спр. 5 (Агентурна справа «Западня»); спр. 75–77. Копія; спр. 85 (конверт). Оригінал, рукопис.

* * *

До «243» [Демський О.].

Від 29 жовтня 1953 р.

Автор інформує, що не отримав листа від «Данила». Через це зв'язок було перервано, він відновиться лише навесні. Також автор пропонує адресатові зустрітися до початку зими.

Конверт з цим документом потрапив у КДБ в ніч з 10 на 11.04.1954 р. від радянської агентки «Гарячої». Йї він надійшов від «Дубка» [Петрунь В.], «Влодка» [Данкевич В.] та бійців боївки «Білого». «Гаряча» мала передати конверт для «Шувара» або «Лісника». У квітні 1954 р. працівники радянських спецслужб розпечатали цей конверт, дістали звітти лист, проаналізували почерк його автора, встановили, що ним був Кук В., виготовили копію листа, поклали його назад. Далі конверт був доставлений на місце, надійшов за адресою.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.), т. 21, спр. 331–332, 344. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову.

* * *

До «243» [Демський О.].

Від 29 жовтня 1953 р.

Подаються вказівки щодо подальшої організаційної роботи на 1953–1954 рр. Автор радить, яким чином найкраще з ним встановити зв'язок.

Документ потрапив до МДБ у ніч з 10 на 11.04.1954 р. від власної агентки «Гарячої». Тій, в свою чергу, його надали підпільники «Дубок» [Петрунь В.], «Влодко» [Данкевич В.] та бійці боївки «Білого». За даними «Гарячої», документ насправді призначався для «Шувара» чи «Лісника».

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.), т. 21, спр. 331–332, 344. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову.

* * *

До «ОК» [Охримович В.].

[1953 р.].

Констатовано фактичну ліквідацію підпілля ОУН(Б) на ПЗУЗ. Містяться розмірковування щодо можливості об'єднання УГВР і УНРади. Автор зазначає, що попередню кореспон-

денцію від адресата отримав у повному обсязі, просить того про зустріч.

На першій сторонці у верхньому правому куті зазначений порядковий номер пошти — «15», «4/53».

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7736 (Справа-формуляр на Охримовича В.), т. 10, спр. 98–112. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову.

* * *

До «Марка» [Демський О.].

Від 14 квітня 1954 р.

Оскільки автор перебуває в оточенні військ МДБ, йдеться у листі, на зустріч з адресатом він прибути не зможе. Перелічені нові місця і паролі для проведення організаційних зустрічей.

Конверт з цим документом потрапив у КДБ від радянської агентки «Гарячої». Конверт розпечатали, звітти вилучили листа, проаналізували почерк, встановили що автором документа був Кук В., виготовили копію листа, поклали його назад. Далі конверт був доставлений на місце, надійшов до адресата.

ГДА СБ України, ф. 2 (4-Упр.), оп. 37 (1960 р.), спр. 29 (КНС Станіславська обл.), спр. 170–171. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову

Згадки про листи Кука Василя Степановича

[Адресат не вказаний].

1947 р.

Витяги з листів, захоплених радянськими спецслужбами 10.09.1947 р. у лісі біля с. Деревляни(?) Золочівського р-ну Львівської обл.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 8, спр. 4–19.

* * *

До Козака М.

1948 р.

Витяги з листів, захоплених радянськими спецслужбами 07.08.1948 р. у Станіславській обл. (зараз — Івано-Франківська).

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 28, спр. 234–255.

* * *

[Адресат не вказаний] [Кравчук Р.].

Вересень 1951 р.

Йдеться про одержання кореспонденції за посередництва провідника Золочівської округи ОУН(Б) «812» [«Олесь», Червак І.] та провідника Львівського краю «287» [«Ярема», Пришляк Є.]. Міститься прохання і надалі користуватися посередництвом цих осіб.

Документ був вилучений радянськими спецслужбами у грудні 1951 р. на території Рогатинського р-ну Станіславської обл. (*зараз* — Івано-Франківська) під час ліквідації Федуна П. і Кравчука Р.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7736 (Справа-формуляр Кука В.), т. 16, спр. 201–202. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову.

* * *

[Адресат не вказаний] [Кравчук Р.].

[Листопад 1951 р.].

Обговорюється справа «Романа».

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція), т. 26, спр. 12 (конверт). Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову. Витяги.

* * *

[Адресат не вказаний] [«Ілько»].

[Дата не вказана]

Кілька листів, виявлених радянськими спецслужбами 04.11.? р. у Торчинському р-ні (*зараз* — Луцький) Волинської обл. у вбитого Невірівця А.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 19, спр. 48–49.

ОХРИМОВИЧ ВАСИЛЬ ОСТАПОВИЧ

[«Апостол», «Бард», «Грузин» (1951), «Давид», «Далекий», «Кузьма», «Охало», «О. Далекій», «Павелко», «Пилип», «Ромб», «Серб», (1951), «Філософ», «Чабан», «Чужий», «ОК» (1953), «СХ» (1952–1953), «К»(1952), «84», «787»]

(24 чи 25.05.1914, с. Дичків Велико-Барківського р-ну Тернопільської обл. – 18 чи 19.05.1954, в'язниця МДБ у Києві)

Походить з родини священика. Вступив до ОУН під час навчання у Тернопільській гімназії. В'язень польських тюрем (1935–1939). Перебував у Березі Картузькій. У 1940 закінчив юридичний ф-т Берлінського ун-ту. Навчався на курсах підготовки командного складу (1939–1940). Під час розколу в ОУН став на бік Бандери. Від липня 1941 очолив провід ОУН(Б) на Тернопільщині. З 1942 був одним із співорганізаторів УПА та керівників школи підготовки підпільних кадрів ОУН для роботи на СУЗ. Учасник II-ї та III-ї Конференцій ОУН. З квітня 1943 очолював Провід ОУН(Б) на ЗУЗ. Згодом був кооптований до Проводу ОУН(Б) на УЗ. Через хворобу був переведений до політичної референтури Проводу ОУН(Б). З другої половини 1944 був керівником мережі ОУН(Б) на території Польщі. Від серпня 1945 — голова проводу в Аугсбурзі (Німеччина), член Баварського крайового проводу. Восени 1946 приєднався в ЗЧ ОУН до опозиційної щодо Бандери С. групи Ребета Л. Перебував там до 1948. У 1946–1951 — член ЗП УГВР. Навчався на американських курсах розвідників. 20.05.1951 закинутий з групою нелегалів на ЗУЗ з метою схилання керівників підпілля ОУН(Б) на УЗ до визнання ЗП УГВР репрезентантом збройного руху опору в Україні. 06.10.1952 затриманий органами МДБ. За вироком Київського військового трибуналу розстріляний. Не реабілітований.

* * *

Адресат невідомий.

18 листопада 1945 р.

Йдеться про стан української еміграції у союзницьких зонах окупації Німеччини, відносини між емігрантами і союзницькою адміністрацією. Сформульовані подальші плани ОУН(Б), зокрема стосовно співпраці з англійцями, американцями. Інформується про переговори з представниками АК.

ГДА СБ України., ф. 65, спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція), т. 3, спр. 96–97. Копія, машинопис.

* * *

До «Сто.» [Шухевич Р.]

Від 28 грудня 1948 р.

У листі автор повідомляє адресат про отримання організаційної пошти і пропагандистських матеріалів, а також перераховує, які документи передає адресату.

Документ був вилучений радянськими спецслужбами 08.02.1949 р. у с. Пітушків Млинівського р-ну Рівненської обл. під час ліквідації М. Козака.

ГДА СБ України., ф. 65, спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука-В.), т. 3, спр. 145–146. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову.

* * *

До Косинського-«Доктора».
[1951 р.]

Зазначена інформація про кадрові втрати, діяльність радянської влади на території Стрийського р-ну. Також автор подає пропозиції щодо можливих каналів зв'язку. Міститься прохання про допомогу продуктами харчування.

Лист вилучений радянськими спецслужбами 21.12.1951 р. у лісовій місцевості під с. Вишнів Рогатинського р-ну Станіславської обл. (*зараз* — Івано-Франківська) під час ліквідації Кравчука Р. Проект листа, якого написав Охримович В., але так і не надіслав адресатові.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7736 (Справа-формуляр на Охримовича В.), т. 8, спр. 14 (конверт). Фотокопія оригіналу. Рукопис; т. 7, арк. 127–129. Копія.

* * *

До «друга «В-н» [«Владан», Фрайт В.?].
Від 20 червня 1952 р.

Рекомендується користуватися новими лініями зв'язку після розконспірування низки кур'єрів.

Лист був вилучений працівниками УМДБ Станіславської обл. 04.07.1952 р. у невідомого кур'єра зв'язку, ліквідованого під час спроби переправитися через р. Дністер на південний схід від с. Ганнівці Галицького р-ну Станіславської обл. (*зараз* — Жидачівський р-н Львівської обл.?).

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7736 (Справа-формуляр на Охримовича В.), т. 9, спр. 5 (конверт). Оригінал, рукопис; т. 5, спр. 157–162; спр. 163 (конверт). Копії.

* * *

До «4/5 (Ш)» [«Шум», провідник Калуського надрайону, радянський агент «Іван Гаврилович»].
Серпень 1952 р.

Міститься інформація про загибель «І-72» [«Ірка», член провуду Калуської округи, шеф УРДП] та «КМ 567» [Косарчин Я.]. Також подані рекомендації як саме святкувати річницю УГВР. Згадується «Дем'ян» (колишній член охорони Кравчука Р.) .

Документ був переданий 05.09.1952 р. для органів МДБ радянськими агентами «Гаєм», «Гаврилом» і «Данилом».

ГДА СБ України, ф. 2, оп. 4 (1959 р.), спр. 1 (Агентурна справа «Западня»), спр. 66–69; спр. 70 (конверт). Оригінал, рукопис; спр. 2 (Агентурна справа «Западня»), спр. 29–31; спр. 32–35. Копії.

* * *

До «Ярополка» [Лебедь М.], «Всеволода» [Гриньох І.], «Орляна» [Ребет Д.], «Турчина» [Врецьона Є.], «Володимира» [Прокоп М.] та ін.
[Кінець 1952 р.]

Автор документа розповідає про діяльність на посаді провідника Карпатського краю ОУН(Б). Описуються труднощі, з якими йому доводиться стикатися у повсякденній роботі: відсутність фахових кадрів, нестабільне політичне становище, діяльність агентури, новації радянської влади.

Документ був вилучений радянськими спецслужбами 22.01.1953 р. у с. Стратин Рогатинського р-ну Станіславської обл. (*зараз* — Івано-Франківська) в ліквідованих кур'єрів ЗП УГВР «Дмитра» та «Петра». Документ входив до кореспонденції, яку Охримович В. намагався передати американському консульству у Москві. У 1954 р. працівники МДБ доповнили цей документ іншими даними і передали за кордон для ЗП УГВР.

ГДА СБ України, ф. 2 (4 Упр.), оп. 40 (1960 р.), спр. 8 (Агентурна справа «Траса»), спр. 229 (конверт). Оригінал, машинопис; спр. 221 (конверт); спр. 219–220; спр. 223–228. Копії.

Згадки про листи Охримовича Василя Остаповича

16 травня 1950 р.

Цитати уривків з листів Охримовича В.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-0979 («Берлога», Київська колекція), т. 23, спр. 49–51.

* * *

Дата не вказана.

Цитати уривків листів між Охримовичем В., «Дем'яном» [Петрушевич С.] і «Маком» [Гошовський Ю.?).

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 63, спр. 204–210.

СИДОР ВАСИЛЬ ДМИТРОВИЧ

[«В» (1947), «Верховинець» (1946), «Вишитий», «Зов», «Конрад», «Кравс», «Крегул», «Лісовик», «Ростислав Вишитий», «Шелест» (1945–1946), «Ш» (1945), «200» (1948), «202» (1947), «624», «808» (1946), «3а/50» (1947)]

(24.10.1910, с. Спасів Сокальського р-ну Львівської обл. —
14.04.1949, біля с. Лімниця Рожнятівського р-ну
Івано-Франківської обл.)

Походить з селянської родини. Член Пласту в Сокалі. Також був членом ОВКУГ. В ОУН перебував з 1929. Закінчив Перемишльську гімназію (1931), школу підхорунжих Польської армії, юрид. ф-т Львівського ун-ту. Р. Член Сокальського повітового проводу ОУН (до 1934). В'язень польських тюрем (1935–1936, 1937–1939). Бойовий оч. Сокальського повіту ОУН (1937). Член проводу Сокальської округи та військовий референт КЕ ОУН на ПЗУЗ (від 1937). Також був членом Просвіти, керівником районної молочно-чарні у Перв'ятичах біля Сокаля (до 1937). Творець диверсійно-терористичної групи ОУН «Вовки» на Поліссі (1937). Учасник II-го ВЗ ОУН в Кракові (31.03–3.04.1941). Викладав на старшинських курсах ОУН у Кракові, в.о. військового референта КЕ ОУН(Б) на ЗУЗ (1940–1941). Командир сотні в батальйоні «Нахтігаль» і 2-ї сотні 201-го батальйону «Шуцманшафт» в Білорусі (12.1941–12.1942), поручник. Один з організаторів і керівників УПА на Волині і в Галичині. Керував військовим осередком при Проводі ОУН(Б) на УЗ (лютий-травень 02–05.1943). В'язень німецьких тюрем (1943). Заступник військового референта Про-

воду ОУН(Б) (1943), шеф крайового військового штабу УПА на ПЗУЗ (05–08.1943) в ранзі майора УПА (08.07.1943). Член ГВШ УПА (1943–04.1949). Командир групи УПА «Захід», заступник Головного командира УПА (26.01.1944–04.1949). Член Проводу ОУН на ЗУЗ (поч. 1944–1949) та українських земель (1947–1949). Провідник Карпатського краю ОУН(Б) (від 1947). Генеральний суддя ОУН. Полковник УПА (1946), нагороджений Срібним хрестом бойової заслуги 1 класу (1945). Загинув у бою зі спецгрупою МДБ, обороняючи свою криївку.

* * *

До «К-ий» [можливо «Київський», Бусел Я.].

Від 4 березня 1945 р.

Опубліковано: Літопис УПА. Нова серія. – Т. 12. – Ч. 1. – С. 256–258.

* * *

До «Далекого» [Янишевський С.].

Від 10 жовтня 1946 р.

Відкритий лист-звернення в.о. головного судді ОУН(Б) «Верховинця» [Сидор В.] до керівника самопроголошеного проводу «Одеса» Янишевського С. («Далекого») у справі провадження над ним слідства. Містяться вказівки, які має виконати адресат, аби розслідування було неупередженим.

Оригінал листа був вилучений 23.01.1947 р. біля с. Жуків Бережанського р-ну Тернопільської обл. з криївки Арсенича М.

ГДА СБ України, ф. 2 (Упр. 2-Н), оп. 57 (Рівненська обл.), спр. 4, т. 1, спр. 142. Оригінал, машинопис; ф. 13, спр. 376, т. 8, спр. 104. Копія.

Опубліковано: Літопис УПА. Нова Серія. – Т. 8. – С. 1267–1268.

9.03.1947 р. Сидор В. написав до Янишевського С. листа з тотожним цьому змістом. Див. копії: ГДА СБ України, ф. 2 (Упр. 2-Н), оп. 57, спр. 4, т. 1, спр. 180–181, 185.

* * *

До «Далекого» [Янишевський С.].

Від 09 березня 1947 р.

Дещо видозмінений лист від 10.10.1946 р. У ньому йдеться, що конфлікт між адресатом і проводом ПЗУЗ буде вирішувати-

тися у судовому порядку. Автор документа подає низку вказівок, які адресат має виконати для здійснення неупередженого розслідування.

ГДА СБ України, ф. 2 (Упр. 2-Н), оп. 57 (Рівненська обл.), спр. 4, т. 1, спр. 185. Копія, машинопис; спр. 180–181. Інша копія.

* * *

До «02/8».

Від 11 серпня 1948 р.

У листі уточнюються кадрові втрати підпілля ОУН(Б). Також міститься інформація про діяльність органів МДБ щодо ліквідації націоналістичного підпілля ОУН на території Станіславської обл.

Документ був вилучений 04.04.1949 р. у Рожнятівському р-ні Станіславської обл. (*зараз* — Івано-Франківська) під час проведення чекістсько-військової операції з ліквідації керівника Крайового проводу ОУН «Захід-Карпати» «Шелеста» [Сидор В.].

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 18, спр. 151–154. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову.

* * *

До «02/8».

Жовтень 1948 р.

У листі автор повідомляє про те, що 28.09.1948 р. він надіслав через «С-20» передані від «О-5» матеріали (червень 1948 р.). Також міститься інформація про організаційну ситуацію в терені, провокаційну діяльність радянської влади (поширення листівок, спрямованих проти ОУН).

Документ був вилучений 04.04.1949 р. у Рожнятівському р-ні Станіславської обл. (*зараз* — Івано-Франківська) під час проведення чекістсько-військової операції з ліквідації керівника Крайового проводу ОУН «Захід-Карпати» «Шелеста» [Сидор В.].

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 23, спр. 73–74а. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову.

ФЕДУН ПЕТРО МИКОЛАЙОВИЧ

[«А» (1948), «Волянський», «Петро Полтава» (1950), «С», «Север», «Шакал», «11» (1951), «19», «23», «57» (1947), «75» (1947), «81», «81-с», «99» (1949–1950), «101» (1951), «123», «173», «811», «811-с» (1946, 1948), «с-811», «р-1157», «р-1197»]

(23.02.1919, с. Шнирів Бродівського р-ну Львівської обл. — 22.03.1951, лісовий масив біля с. Верхня Рожанка Сколівського р-ну Львівської обл.).

Походить з селянської родини. Долучився до юнацтва ОУН, навчаючись з 1931 у Бродівській гімназії. Далі студював на медичному факультеті Львівського університету, але не довчився — у 1940 був мобілізований на радянсько-фінську війну. В червні 1941, під час радянсько-німецької війни, потрапив до німецького полону. Звільнився з'їдти у жовтні 1941. Працював при референтурі культурної праці УДК. 1942 – літо 1944 — провідник юнацтва ОУН(Б) на ЗУЗ. З літа 1944 — інструктор школи кадрів юнацтва ОУН(Б) в Карпатах. Того ж року очолив Головний осередок пропаганди і інформаційної служби (ГОПІС) ОУН(Б) і УПА. Створив систему навчальних курсів («вишколів») для пропагандистів ОУН(Б). Працював у політично-виховному відділі УПА-Захід (1944–1946). Керував Бюро інформації УГВР (1946–1951). Знайний як заступник голови Генерального секретаріату УГВР (1950–1951). У 1948–1951 працював у проводі ОУН(Б). Редагував оунівські часописи «Юнак» (1942–1944), «За Українську Державу» (1944–1945), «На допомогу пропагандистам» (1944), «На допомогу інструкторам-пропагандистам» (1944), «Ідея і чин» (1946), «Самостійність» (1946–1948), «Осередок пропаганди і інформації при проводі ОУН» (1948–1951). Також був редактором видань УГВР: «Вісник» (1944–1945), «Бюро інформації УГВР» (1948–1951). Загинув у бою.

* * *

До «Ришарда» [Сусік Д.].

Від 13 травня 1946 р.

Міститься прохання надати інформацію, яка необхідна для завершення написання пропагандистської статті.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 87, спр. 379. Оригінал, рукопис.

* * *

До «друга».

Листопад 1946 р.

Лист-формуляр, підготовлений ГОПІС-ом щодо пересилання необхідної пропагандистської літератури.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 10, спр. 424. Завірена копія, машинопис.

* * *

До «друга».

31 березня 1947 р.

Лист-формуляр, у якому йдеться про необхідність обміну досвідом щодо поширення пропагандистської літератури різними способами (залізниця, авто тощо).

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 10, спр. 347. Копія, машинопис.

* * *

До «Данила» [Лико В.].

Від 22 квітня 1947 р.

Перераховуються документи, які адресат зобов'язаний надіслати на адресу «Л.» [можливо Кук В.]. Автор просить вислати йому витратні матеріали для роботи видавничого сектору. Міститься прохання в'яснити, де подівся другий пакет з кореспонденцією.

Документ було вилучено радянськими спецслужбами особисто у Федуну П.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. 19127 («Берлога», Дрогобицька обл.), т. 17, спр. 401 (конверт). Оригінал, рукопис.

* * *

До «Вадима» [Лико В.].

Травень 1947 р.

Йдеться про те, що пропав спільний знайомий — есбіст «Артем». Можливо він пішов до «більшовиків», припускає автор. Відтак, його цікавить чи утікач щось знав про листування оунівців.

Документ було вилучено радянськими спецслужбами особисто у Федуну П.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. 19127 («Берлога», Дрогобицька обл.), т. 17, спр. 401 (конверт). Оригінал, рукопис.

* * *

До «Вадима» [Лико В.].

Травень 1947 р.

Йдеться про стан підконтрольного авторові націоналістичного підпілля, діяльність СБ. Міститься прохання надіслати нові протоколи допитів з навчально-виховною метою.

Документ було вилучено радянськими спецслужбами особисто у Федуну П.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. 19127 («Берлога», Дрогобицька обл.), т. 17, спр. 401 (конверт). Оригінал, рукопис.

* * *

До «Данила» [Лико В.].

Червень 1947 р.

Міститься прохання до адресата і «Вільхового» прийти на зустріч з метою обговорення господарських питань. Також автор листа уточнює, чи відома адресатові доля спільного знайомого (ім'я цього повстанця не конкретизується).

Документ було вилучено радянськими спецслужбами особисто у Федуну П.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. 19127 («Берлога», Дрогобицька обл.), т. 17, спр. 401 (конверт). Оригінал, рукопис.

* * *

До «Данила» [Лико В.].

Від 13 серпня 1948 р.

Автор повідомляє, що за сприяння «Марти» [Голояд М.] передав листа для «Ікара». Просить так само передати йому дві пари чобіт.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9112 (Справа-формуляр «Шакал»), т. 1, спр. 6. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову.

* * *

До «1648» [Галаса В.].

[кін. 1948 р.].

Автор інформує про те, що виготовив і надсилає пропагандистські матеріали «Хто такі бандерівці і що вони хочуть», «Дискусія продовжується». Також подаються копії листів «311»

та «171» [Шухевич Р.], у яких йдеться про стан підпілля у Карпатському краї Автор листа цікавиться здоров'ям дружини адресата — «Марічки» [Савчин М.].

Документ був вилучений радянськими спецслужбами 08.01.1949 р. у с. Уїздці Дубнівського р-ну (*зараз* — Млинівський) Рівненської обл.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9108 (Справа-формуляр «Орлан»), т. 2, спр. 244–245. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову, здійснений заст. нач. упр. 2-Н МДБ УРСР ст. лейт. Нікіфоровим.

* * *

До «555» [Лаврів І.].
[1948 р.]

Супровідний лист до пакету з документами: «Повідомлення про смерть «Безпалька» (1 прим.), «Чим цікавитись у терені» (5 прим.), «Неопановані терени» (4 прим.).

Документ було вилучено радянськими спецслужбами особисто у Федуна П.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. 19127 («Берлога», Дрогобицька обл.), т. 17, спр. 401 (конверт). Оригінал, рукопис.

* * *

До «Кума».
Від 19 липня 1949 р.

У документі автор пояснює, чому раніше не міг відповісти адресатові, а також призначає нову дату зустрічі — між 20 і 30 серпня. Для цього, як зазначається у листі, адресатові необхідно підтримувати контакт з «Юрком» [Грица Ю.] або «Бором» [Друль П., провідник Стрийського району]. Також згадуються: «Старий», «Дорошенко».

Документ був вилучений радянськими спецслужбами 18.01.1951 р. у с. Конюхів Стрийського р-ну Дрогобицької обл. у криївці «Махмета» [Барабаш М.].

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 87, спр. 265. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову, здійснений заст. нач. відд. упр. 2-Н МДБ УРСР майором Биковим; ф. 65, спр. 19127 («Берлога», Дрогобицька обл.), т. 18, спр. 383. Інша копія.

* * *

До невідомого (-их).
Вересень 1949 р.

У документі роз'яснюється Конституція СРСР та специфіка виборчої системи країни.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 38, спр. 97. Копія, машинопис.

* * *

До «102/22».
Жовтень 1949 р.

У листі роз'яснюється, як треба використовувати пропагандистські листівки задля критики виборчої системи СРСР.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 38, спр. 97. Копія, машинопис

* * *

До «Бабенка».
Липень 1950 р.

Автор заперечує думку адресата про те, що ідеологія ОУН(Б) є марксистською. Вважає цю ідеологію націоналістичною. Також згадується, що кореспонденція надійшла до ОУН(Б) на УЗ у непошкодженому вигляді.

Лист переданий до ЗЧ ОУН(Б) через Савицьку І., скопійований і повернутий в Україну для ознайомлення і підтвердження автентичності.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9115 (Справа-формуляр «Звено»), т. 48, спр. 10–14. Фотокопія, машинопис; т. 50, спр. 136–150. Копія.

* * *

До «друзів за кордоном» [ЗЧ ОУН].
Серпень 1950 р.

У листі автор ділиться з керівниками ЗЧ ОУН міркуваннями щодо діяльності підпілля ОУН(Б) в Україні.

Оригінал листа мав бути переданий кур'єром на Захід у серпні 1950 р.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 87, спр. 78–126. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову.

* * *

До «друзів за кордоном» [ЗЧ ОУН].

Серпень 1950 р.

Автор розкритикував статтю Горнового О. [Дяків О.] «Яка філософія — матеріалістична чи ідеалістична — зобов'язує членів ОУН», наголосивши, що потрібно відрізнити філософію від ідеології. На його думку, не слід пов'язувати ідеологічні засади ЗЧ ОУН з християнським світоглядом, як це зроблено у часописі ЗЧ «Сурма», тому що має бути свобода релігійного вибору. Міститься критика Декларації ЗП УГВР (заміна положення про боротьбу за УССД ідеєю про відновлення УНР, тези про безкласове суспільство та загальну рівність).

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9115 (Справа-формуляр «Звено»), т. 48, спр. 25–35. Фотокопія, машинопис; т. 50, спр. 53–101. Інша копія; ф. 13, спр. 398, т. 14, спр. 78–126. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову.

* * *

До «96/50» [Кук В.].

Від 24 вересня 1950 р.

У листі подається уніфікована схема діяльності націоналістичного підпілля на зразок роботи радянських ревкомів. Також згадується «Байрак» [Косарчин Я.].

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 87, спр. 49–50. Оригінал, рукопис.

* * *

До «друга «Мороза» [Піль М.?].

Дата не вказана [до 11.1950 р.]

У листі автор повідомляє, що адресат на момент написання листа був підпорядкований провіднику «Владану» [Фрайт В.]. Дякує за раніше виконані завдання та бажає адресатові успіхів.

Документ було вилучено радянськими спецслужбами особисто у Федуні П.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. 19127 («Берлога», Дрогобицька обл.), т. 17, спр. 401 (конверт). Оригінал, рукопис.

* * *

До «К-121/7-С» [Шухевич Р.].

«4739/1» [1950 р.].

Автор пише про завдання, які ОУН(Б) має виконувати найближчим часом: збереження кадрового потенціалу організації (план «Дажбог»), розширення організації (план «Орлик»), пропаганда організаційних ідей серед червоноармійців і східноукраїнської інтелігенції та підготовка їх до можливої війни Англії, США з СРСР (план «Оса»). Критикуються ліберальні засади, які розділяє чимало членів УГВР. Роз'яснюється справжня ідеологічна платформа УГВР. Автор висловлює судження, що не потрібно змінювати базові ідеї, пропаговані ОУН. Згадується наказ ГК УПА про формальний розпуск УПА.

Оригінал документа було вилучено радянськими спецслужбами 06.05.1950 р. у «Марти» [Голянд М.].

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 87, спр. 301 (конверт). Оригінал, рукопис; спр. 372, т. 11, спр. 868–895; т. 19, спр. 276–295; спр. 376, т. 87, спр. 273–300; ф. 65, спр. С-9112 (Справа-формуляр «Шакал»), т. 3, спр. 317 (конверт). Фотокопія оригіналу; спр. 273–300; спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція. Додаток), т. 64, спр. 239–267; спр. 27314 («Берлога», Львівська обл.), т. 15, спр. 263–289; т. 20, спр. 3–30. Копії.

* * *

До «96/50» [Кук В.].

Від 20 серпня 1951 р.

Міститься правова оцінка переходу частини УРСР до Польщі. Описується стан справ у терені «К.» [Охримович В.] (кадрові втрати, агентурна діяльність радянської влади), діяльність кур'єрських груп «Гриця» і «Каменя». Наводиться перелік осіб, яких необхідно відзначити бойовими нагородами та званнями («Осип», «Кузьма», «Орест» з надрайону «24»). Перераховані причини, які завадили авторові надіслати кореспонденцію раніше: відсутність організаційного зв'язку, діяльність радянської влади. Йдеться про ЗЧ ОУН(Б).

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 87, спр. 380–404. Проект оригіналу, рукопис.

* * *

До «орг. керівників на терені «23/1» [Калуська округа].
[Серпень 1951 р.]

Міститься прохання допомогти «Осипу» [кур'єр ЗЧ ОУН]
у безпечному переході через територію округи.

ГДА СБ України, ф. 2 (4 Упр.), оп. 40 (1960 р.), спр. 2 («Траса»),
спр. 192. Копія, машинопис. Переклад з української на ро-
сійську мову, здійснений заст. нач. відділу 2-Н УМДБ Станіс-
лавської обл. майором Форманчуком.

* * *

До «78».

«1509» [20 вересня 1951 р.]

У частково зашифрованому листі автор пояснює, що вийти
на зустріч з адресатом 07.09.1951 р. йому завадили постійні
спецоперації військ МДБ. Висвітлюється діяльність радянсь-
кої влади у селах, назви яких зашифровані. Йдеться про
ймовірність втрати ліній організаційного зв'язку. Згадуються
псевдоніми і криптоніми: «96/50» [Кук Василь], «Кузьма» [Ох-
римович Василь].

Лист виявлений співробітниками МДБ УРСР 08.10.1952 р.
у архіві Кука В. Зашифрований автором документ власноруч-
но розшифрував Кук В.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 87, спр. 39–41. Оригінал, маши-
нопис.

* * *

До «78».

«2906» [4 жовтня 1951 р.]

Йдеться діяльність радянської влади, кадрові втрати.

Лист виявлений співробітниками МДБ УРСР 08.10.1952 р.
у архіві Кука В. Зашифрований автором документ власноруч-
но розшифрував Кук В. Зазначено номер пошти — «6/51».

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 87, спр. 42–45. Оригінал, маши-
нопис.

* * *

До «2021» [Кравчук Р.]

«2907» [6 листопада 1951 р.]

Йдеться про те, що органами МДБ було заарештовано
«Мака» [Попович Ю.]. Також подаються організаційні вказівки

для уникнення розконспірування підпільників, котрі з ним
були пов'язані.

Оригінал листа був виявлений МДБ УРСР 21.12.1951 р.
під час проведення чекістсько-військової операції у лісовому
масиві на північний схід від с. Вишнів Рогатинського р-ну
Станіславської обл. (*зараз* — Івано-Франківська) серед речей
ліквідованого Кравчука Р.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 87, спр. 81 (конверт). Оригінал,
рукопис; спр. 75–77, 78–80; ф. 2 (4 Упр.), оп. 40 (1960), спр. 3
(«Траса»), спр. 157–158; ф. 65, спр. С-9112 (Справа-форму-
ляр «Шакал»), т. 12, спр. 75–77, 78–80, 199–201, 202–205.
Копії.

* * *

До «Гомона» [Фрайт В.]

Дата не вказана [1951 р.]

У листі міститься прохання надіслати звітно-організацій-
ну документацію.

Оригінал документа в запечатаному вигляді був виявле-
ний 22.03.1951 р. радянськими спецслужбами у лісовому ма-
сиві поблизу с. Верхня Рожанка Сколівського р-ну Львівської
обл. серед речей «Сиротюка» [Петрик В.]

ГДА СБ України, ф. 65, спр. 19127 («Берлога», Дрогобицька обл.),
т. 10, спр. 74 (конверт). Оригінал, рукопис; спр. С-9112 (спра-
ва-формуляр «Шакал»), т. 6, спр. 389. Копія.

* * *

До «Гомона» [Фрайт В.] або «Шума» [Диркавець С.]

Дата не вказана [1951 р.]

Міститься прохання розмістити «Сиротюка» [Петрик В.],
«Відважного» і «Чорноморця» у підпільних осередках на зи-
мовий період.

Оригінал листа був вилучений радянськими спецслужбами
18.05.1951 р. з мертвого пункту зв'язку на території Долинсь-
кого р-ну Станіславської обл. (*зараз* — Івано-Франківська).

ГДА СБ України, ф. 65, спр. 19127 («Берлога», Дрогобицька обл.),
т. 10, спр. 74 (конверт). Оригінал, рукопис; спр. С-9112 (спра-
ва-формуляр «Шакал»), т. 6, спр. 389–390. Копія, машино-
пис. Переклад з української на російську мову.

* * *

До «10» [Петрик В].

Дата не вказана [1951 р.].

У листі, який частково зашифрований, автор просить організувати зустріч «Василька» [Мандрик В] з «Грицем». Також він подає низку мертвих пунктів зв'язку для встановлення зв'язку зі ЗЧ ОУН(Б). Автор інформує, що збирається вирушити у запланований раніше рейд.

Оригінал листа був вилучений радянськими спецслужбами 12.08.1951 р. під час захоплення провідника Сколівського району ОУН(Б) «Василька» [Мандрик В] біля с. Поляниця Болахівського р-ну Станіславської обл. (*зараз* — Івано-Франківська). На упаковці листа міститься напис: «Барвінок — для 10 і Гр.»

ГДА СБ України, ф. 65, спр. 19127 («Берлога», Дрогобицька обл.), т. 10, спр. 262–263; спр. С-9112 (Справа-формуляр «Шакал»), т. 8, спр. 191–192. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову.

* * *

До «10» [Петрик І.] чи «Гриця».

Дата не вказана [1951 р.].

У частково зашифрованому листі автор пропонує місце і час для зустрічі, просить узяти з собою акумулятори до радіостанції.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9112 (Справа-формуляр «Шакал»), т. 8, спр. 193. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову; спр. 19127 («Берлога», Дрогобицька обл.), т. 10, спр. 264. Інша копія.

* * *

До «Тараса» [Слободян С., керівник охорони референта КП «Єфрема»].
[1951 р.]

Автор інформує, що до адресата вирушив «Осип» [кур'єр ЗЧ ОУН]. Він має повідомити, що тому робити надалі.

ГДА СБ України, ф. 2 (4 Упр.), оп. 40 (1960 р.), спр. 2 («Траса»), спр. 193. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову, здійснений заст. нач. відділу упр. 2-Н УМДБ Станіславської обл. майором Форманчуком.

* * *

До «Клима» [керівник охорони Фрасуляка С.-«Хмеля»].

Дата не вказана [1951 р.].

Висловлюються співчуття адресатові у зв'язку із загибеллю «Хмеля» [Фрасуляк С.], йдеться про підпорядкування адресата «Прутові» (він же «Черемош», керівник Долинського надрайону ОУН(Б), убитий 18.08.1951 р.). Останньому також даються організаційні завдання, які необхідно негайно виконати.

Оригінал листа був вилучений працівниками МДБ УРСР 26.09.1951 р.

ГДА СБ України, ф. 2 (4 Упр.), оп. 40 (1960 р.), спр. 2 («Траса»), спр. 283–284. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову, здійснений оперуп. упр. 2-Н МДБ УРСР капітаном Ольховим; ф. 65, спр. С-9112 (Справа-формуляр «Шакал»), т. 9, спр. 90–91. Інша копія.

* * *

До «Богуна» [Коцуляк Ю.?).

Дата не вказана [1951 р.?).

Автор скасовує домовленість про зустріч. «Рак-20» [Галаса В.] просив передати автору, щоб він відправив «Кульку» до нього, зазначається у листі. Повідомляється також, що «Рак-20» [Галаса В.] передав 2 тис. крб.

Документ було вилучено радянськими спецслужбами особисто у Федуна П.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. 19127 («Берлога», Дрогобицька обл.), т. 17, спр. 401 (конверт). Оригінал, рукопис.

* * *

До «Богуна» [Коцуляк Ю.?).

Дата не вказана [1951 р. ?].

Йдеться про кадрові зміни і проблеми у господарсько-фінансовій сфері.

Документ було вилучено радянськими спецслужбами особисто у Федуна П.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. 19127 («Берлога», Дрогобицька обл.), т. 17, спр. 401 (конверт). Оригінал, рукопис.

Листи, ймовірно автором яких може бути Федун Петро Миколайович

До «0204» [Сидор В.-«Шелест» чи Шухевич Р.-«Тур»].
Від 23 травня 1948 р.

Йдеться про методичне забезпечення ідеологічно-політичних вишколів, зокрема у філософській галузі.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 87, спр. 232–234; Там само, ф. 65, спр. С-9112 (Справа-формуляр «Шакал»), т. 1, спр. 232–234.
Копія уривку, машинопис. Переклад з української на російську мову.

* * *

До «друга».
Серпень 1948 р.

Лист-формуляр, у якому роз'яснюється, як правильно укладати документ під назвою «вістки з терену».

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 29, спр. 283–285. Копія, машинопис.

* * *

До «55» [Кук В.].
Листопад 1948 р.

У листі-формулярі зазначено, що адресатові надсилається брошура «Хто такі бандерівці і чого вони хочуть». Вказується, що її необхідно поширити, в першу чергу, серед східноукраїнського населення. Автор просить уникати помилок, розмножуючи брошуру на друкарській машинці.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 88, спр. 335. Оригінал, машинопис.

* * *

[Адресат не вказаний].
Дата не вказана [1949–1950 рр.?].

Лист-формуляр, в якому йдеться про виборчу кампанію 1950 р.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 51, спр. 358. Копія, машинопис.
Переклад з української на російську мову.

Згадки про листи Федун Петра Миколайовича

До «Тараса».

Дата не вказана.

Витяги з листів Федун П.-«Шакала» [радянський зашифрований оперативно-розшуковий псевдонім Федун П.].

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 66, спр. 197–206.

* * *

До Кравчука П., Косарчина Я. («Байрак»).

Дата не вказана.

Витяги з листів Федун П.-«Шакала» [радянський зашифрований оперативно-розшуковий псевдонім Федун П.].

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 67, спр. 175–190.

* * *

До Кравчука Р.

Дата не вказана [1951–1952 рр.].

Витяги з листів Федун П.-«Шакала» [радянський зашифрований оперативно-розшуковий псевдонім Федун П.].

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7447 (Справа-формуляр на Кравчука Р.), т. 12, ч. 1, спр. 106–129.

ШУХЕВИЧ РОМАН ОСИПОВИЧ

[«Батько» (1951), «Білий», «Борис Шука», «Василь», «Гомін», «Гриць», «Дзвін», «Жар», «Кар», «Лука» (1945), «Мамай» (1945–1946), «Роман Лозовський», «С. Вар» (1945), «Сова» (1948), «Старий», «Степан», «Тарас Чупринка», «Тур» (1945–1946, 1948–1950), «Туча» (1945), «Шуб», «Шух», «Чагар» (літературне псевдо), «Чернець» (1945), «Чумак», «Чупринка», «Щука», «171» (1948–1950), «205» (1947), «277», «315», «401», «558», «777», «808», «1197», «К-121/7-С» (1950)]

(17.07.1907, м. Львів — 05.03.1950 р., с. Білогорща біля Львова)

Син, повітового судді. Навчався в Українській Академічній гімназії, Політехніках міст Данціг та Львова. Був членом пластових ку-

ренів «Лісові чорти», «Чорноморець». Служив в Польській армії, старшина. Став членом УВО, ОУН. У 1926 взяв участь у замаху на шкільного куратора Собінського. Від 1930 — бойовий референт КЕ ОУН на ЗУЗ. У 1934 був засуджений на 4 р. у зв'язку з атентатом на Перацького. 1938–1939 — у штабі Карпатської Січі, організовував постачання зброї, брав участь у боях з угорцями. 1939–1941 — крайовий провідник ОУН на ЗУЗ, член ГВШ ОУН. Заступник міністра оборони в УДП. Політичний керівник «Нахтігалья», опісля — заступник командира 201-го батальйону в Білорусії. Після його розформування на початку 1943 став нелегалом. З весни 1943 — член Проводу ОУН(Б) на УЗ, військовий референт. У серпні на III-му НВЗ ОУН був обраний головою бюро Проводу ОУН(Б). Один з організаторів УГВР. У липні 1944 на I ВЗ УГВР обраний головою Генерального Секретаріату. Працював генеральним секретарем військових справ. Станом на 1944 і далі — Головний командир УПА, провідник ОУН(Б) в Україні. Від 1946 — генерал-хорунжий УПА. Нагороджений Золотим Хрестом Заслуги, Золотим Хрестом Бойової Заслуги I-ї класи посмертно. Інкогніто лікував виразку шлунка у Криму. Їздив «дивитися життя» до Дніпропетровська, на Донбас. Коваль В. («Кук») вважав, що він погано дотримується конспірації.

* * *

До «С-Вара» [Кук В.].
Від 12 січня 1945 р.

У листі йде мова про діяльність радянської влади у Західній Україні та стан підпілля ОУН(Б).

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція. Додаток), т. 52, спр. 262. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову.

* * *

До «С-Вара» [Кук В.].
Від 18 січня 1945 р.

У листі йдеться про стан підпілля, конкретизується хід виконання організаційних вказівок тощо.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція. Додаток), т. 52, спр. 278–279. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову.

* * *

До «Сталя» [Савчак В.].
Від 02 лютого 1945 р.

У листі автор просить адресат знайти і передати йому реферат «Україна повстане». Також міститься прохання відправити «Марину» до «Бориса», оскільки вона потрібна йому як редактор. Також інформує, що у «Бориса» залишить інструкції, які треба передати референту пропаганди Буковинської округи ОУН(Б).

ГДА СБ України, ф. 2 (Упр. 2-Н), оп. 56 (1953 р.), спр. 6, т. 2, спр. 209. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову.

* * *

До «Сталя» [Савчак В.].
Від 01 березня 1945 р.

У повторному листі автор просить адресата взяти у «Віри» [«Чорна», можливо Петричук М. — референтка жіноцтва одного з надрайонів на Буковині] чи «Ігоря» з Буковини пропагандистський реферат «Україна повстає» і спрямувати разом з ним «Марину» до «Бориса». Також міститься прохання передати для «керівника пропаганди на Буковині» низку інструкцій.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9079, т. 1, спр. 494 (конверт). Оригінал, рукопис; спр. 493. Копія. У правому нижньому кутку міститься маргіналія російською мовою: «Це мабуть Шухевич! Чи є у нас його почерк? 24.IV».

* * *

До «Йордана» [Лівий В.].
Від 16 серпня [1945 р.].

Міститься вказівка реорганізувати підрозділи УПА (створити невеликі боївки), призначити 3-х нових працівників мережі ОУН(Б) (у т.ч. «Довбню») з метою виконання організаційних завдань у Закарпатті. Автор рекомендує, щоб «Довбня» [можливо Кедюлич І. — к-р ТВ ВО 3 «Лисоня»] встановив зв'язок з підпіллям у Чехії та Словачії. Йдеться про загибель на Бережанщині сотенного УПА «Борового» [Брилевський В.].

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція. Додаток), т. 54, спр. 289–290. Копія, машинопис. Переклад з

української на російську мову, здійснений капіт. Підтепою; спр. 292–293. Інша копія.

* * *

До «Бистрозора».

Від 16 серпня [1945 р.].

Міститься прохання повідомити про стан зв'язку з «Марком», «Максимом» [Кравчук Р.] і «Курганом» [Маївський Д.]. Автор також скаржиться, що довго не отримує від нього вісток. Повідомляється криптонім нової адреси автора для зв'язку — «Карпо».

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція. Додаток), т. 54, спр. 291. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову; спр. 294. Інша копія.

* * *

До «С. Вара» [Кук В.].

Від 21 жовтня 1945 р.

Автор документа просить доручити «Тарасу» [Маївський Д.] сфальсифікувати неназваний документ. Також він прохає адресата підшукати іншого керівника «у область». Згадуються: «Данило» [можливо Якимчук М.], «Яр» [можливо Зварах (Зварич) П.], «Архип» [можливо Татура А.].

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція. Додаток), т. 52, спр. 274–276. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову, здійснений працівником НКВС УРСР підполк. Кагановичем.

* * *

До «С. Вара» [Кук В.].

Від 23 жовтня 1945 р.

Міститься прохання написати відозву від імені УГВР у зв'язку з наближенням зими та загостренням міжнародного становища. Автор також обіцяє розкритикувати діалектичний матеріалізм після прочитання книжки англійського ученого Джинса. Містяться міркування з приводу радянського військового бюджету.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція. Додаток), т. 52, спр. 280–281. Копія, машинопис. Переклад з

української на російську мову, здійснений працівником НКВС УРСР підполк. Кагановичем.

* * *

До «С-Вара» [Кук В.].

Від 25 грудня 1945 р.

Йдеться про візит «Вереса» [Дудар Я.] зі ПЗУЗ на ЗУЗ. Також автор просить відтермінувати приїзд до нього Козака М. («Смока»). Зазначається про загибель на Львівщині провідника краю «Золотаря» [Слюзар Д.], «Ватюги» [Ваврук В.], члена штабу «Аркаса» [Рудий В.], провідника надрайону «Володимира» [Вітюк П.] і к-ра одного з тактичних відтинків «Чайчука» [Грицина М.]. Автор просить нагороджувати не тільки представників УПА-Захід, але і УПА-Північ та УПА-Південь.

У листі автор переказує зміст іншого листа який він отримав від командира ВО «Буг», а той, у свою чергу, його отримав від к-ра ТВ «Розточчя» [західний ТВ ВО «Буг»] «Угриновича» [«Буковий»; бл. 1910 р.н. —?]. (Див: *Літопис УПА. Нова серія.* — Т. 12. — С. 315–316).

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція. Додаток), т. 52, спр. 257–261. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову, здійснений працівником НКВС УРСР підполк. Кагановичем.

* * *

До «Конрада» [Сидор В.].

Від 16.08.[1945 чи 1946?] р.

Автор інформує, що передає у підпорядкування адресата «Довбню». Наводиться його кадрова характеристика. Стверджується, що «Довбня» може бути корисний для організації зв'язку зі Словащиною та Польщею. Міститься інформація про повернення частин ЧА з Німеччини, Угорщини, Словащини та їхнє негативне ставлення до колгоспної системи СРСР. Також автор наказує переформатувати відділи УПА, підпорядкувавши їх територіальним провідникам. Описується оперативна ситуація на теренах Кам'янець-Подільської округи.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 18, спр. 134–135. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову, здійснений капітаном Підтепою.

* * *

До «Карпа» [Арсенич М.].

Без дати [кін. 1945 р. – поч. 1946 р.].

Автор повідомляє про нагородження референта СБ на ПЗУЗ Козака М. («Смока») Золотим Хрестом заслуги за «порятунок організації на ПЗУЗ» і успіхи у роботі СБ [08.10.1945]. Він пропонує надалі підтримувати зв'язок через «С-Вара» [Кук В.]. Йдеться про загибель «Золотаря» [Слюзар Д.] і референта одного з надрайонів «Володимира» [Вітюк П.].

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція. Додаток), т. 52, спр. 249–250. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову, здійснений працівником НКВС УРСР підполк. Кагановичем.

* * *

До «Карпа» [Арсенич М.].

Без дати [кін. 1945 – поч. 1946 рр.].

У листі містяться організаційні вказівки і повідомлення про кадрові втрати.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція. Додаток), т. 52, спр. 244–245. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову.

* * *

До «С. Вара» [Кук В.].

Без дати [кін. 1945 – поч. 1946 рр.].

Сформульовані зауваження щодо змісту некрологу про смерть головного командира УПА Клячківського Д. і «Київського» [Бусел Я.]. Міститься критика діяльності «Вереса» [Дудар Я.]. Також автором згадуються «Север» [Федун П.], «Данило» [можливо Якимчук М.], «Карпо» [Арсенич М.], «Тарас» [Маївський Д.] та інші.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9079, т. 52, спр. 27–30. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову, здійснений працівником НКВС УРСР Кагановичем; спр. 251–256. Інша копія.

* * *

До «С-Вара» [Кук В.].

Від 12 січня 1946 р.

Автор просить повідомити «Тарасові», аби той підробив печатку, яка потрібна для документів «Ганни».

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція. Додаток), т. 52, спр. 262. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову, здійснений підполк. Кагановичем.

* * *

До «С-Вара» [Кук В.].

Від 18 січня 1946 р.

Міститься вказівка для адресата після спільної наради навесні 1946 р. очолити провід ОУН(Б) на ПЗУЗ, а також спрямувати Козака М. («Чупринко») з «Карпом» [Арсенич М.] для отримання вказівок. Автор документа також рецензує некролог з приводу смерті колишнього провідника ОУН(Б) на ПЗУЗ Клячківського Д.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція. Додаток), т. 52, спр. 278–279. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову, здійснений підполк. Кагановичем.

* * *

До «С-Вара» [Кук В.].

Від 23 лютого 1946 р.

Автор документа нарікає на те, що зв'язок з адресатом «лопнув». Повідомляється про план проведення наради за участю провідника ОУН(Б) на ЗУЗ «Максима» [Кравчук Р.], а також повернення технічного спеціаліста «Тараса».

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція. Додаток), т. 52, спр. 277. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову, здійснений підполк. Кагановичем.

* * *

До «Панаса» [Кравчук Р.].

Від 20 квітня 1946 р.

Йдеться про загибель у Чехословаччині «Тараса» [Маївський Д.] (застрелився) і «Перебийноса» [Грицай Д.] (заарештований). Зазначається також, що «Демид» [можливо Чижевсь-

кий В.] ув'язнений у Чехословаччині. Автор просить адресата організувати спільну розмову з «Карпом» [Арсенич М.] і «С-Варом» [Кук В.]. Повідомляється про зміни у шифруванні організаційного листування.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція. Додаток), т. 52, спр. 247–248. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову, здійснений підполк. Кагановичем.

* * *

До «Бийлиха» [Бандера С.].
Від «17.06.» [22 липня 1946 р.].

У листі автор повідомляє, що кур'єр «Славко» загинув, його місце займе зв'язкова [Савицька І.], якій можна цілковито довіряти. Тільки вона знатиме спеціальний шифр. Автор листа також обіцяє, що з конспіративних міркувань відповіді на лист Бандери С. (під № 3/46) ця жінка передасть усно. Також заторкується питання змін у бюро Проводу ЗЧ ОУН(Б), автор просить врахувати думку членів Проводу ОУН(Б) на УЗ з приводу цього.

Розшифрована машинописна копія листа. Була передана у 1951 р. зв'язковими кур'єрської групи ЗЧ ОУН «Любомира» [Климаш В.] для ОУН(Б) на УЗ. Цю копію зроблено з оригіналу листа, якого раніше у зашифрованому вигляді передала для ЗЧ ОУН кур'єрка Шухевича Р. «Бистра» [Савицька І.]. Про дату оригіналу радянські спецслужби дізналися від «Бистрої».

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9115 (Справа-формуляр «Звено»), т. 55, спр. 54. Розшифрована копія, машинопис; т. 47, спр. 2 (конверт), спр. 34. Інші копії; ф. 2 (4 Упр.), оп. 40 (1960 р.), спр. 8 («Траса»), спр. 324–325; ф. 13, спр. 372, т. 46, спр. 271–272.

* * *

До «1516» [Прокопишин І.].
Від 26 січня [1947 р.].

Автор документа повідомляє, що 100 тис. крб. і 1,4 тис. польських злотих не отримав. Міститься вказівка детально звітувати про хід виселення радянською владою місцевих жителів у Середню Азію. Також автор просить підготуватися

до відзначення 300-річчя від початку Визвольної війни українського народу під кер. Богдана Хмельницького.

Документ вилучено 12.04.1948 р. у лісі біля хут. Пилипці Бережанського р-ну Тернопільської обл. під час чекістсько-військової операції з ліквідації керівного активу ОУН.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція. Додаток), т. 5, спр. 110–112. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову, здійснений ст. оперуп. упр. 2-Н МДБ УРСР Рубаном.

* * *

До «1516» [Прокопишин І.].
Від 20 березня 1948 р.

Автор документа просить перевірити зв'язок, повідомляти про втрати, наслідки грошової реформи. Також міститься прохання надіслати 50 тис. крб. частинами. Йдеться про необхідність збору відомостей про радянські акції упродовж зимового періоду, хід мобілізації до ЧА у березні, колективізацію. Також автор просить повідомляти про активність партійних діячів у містах. Міститься прохання надати відомості про «1315» [Кук В.].

Документ вилучено 12.04.1948 р. у лісі біля хут. Пилипці Бережанського р-ну Тернопільської обл. під час чекістсько-військової операції з ліквідації керівного активу ОУН.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція. Додаток), т. 5, спр. 108–109. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову, здійснений ст. оперуп. упр. 2-Н МДБ УРСР Бондаренком 17.04.1948 р.; спр. 113–114; спр. 262–263. Інші копії.

* * *

До «1315» [Кук В.].
Від 25 березня 1948 р.

Автор інформує, що надсилає звітні матеріали. У листі зазначається, що «Монета» [Зарицька К.] перебуває у Львівській в'язниці по вул. Лонцького. Автор просить повідомити про стан справ «на півночі» [Волинь], надіслати інші цікаві пропагандистські книжки. У документі також згадується «553» [Козак М.].

Документ вилучено 12.04.1948 р. у лісі біля хут. Пилипці Бережанського р-ну Тернопільської обл. під час чекістсько-військової операції з ліквідації керівного активу ОУН(Б).

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція. Додаток), т. 5, спр. 115–116. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову, здійснений ст. оперуп. упр. 2-Н МДБ УРСР Бондаренком.

* * *

До Грушецького І.
Від 10 квітня 1948 р.

Автор, Шухевич Р., під виглядом звичайного підпільника ОУН(Б) пропонує свої посередницькі послуги для організації переговорів між Шухевичем Р. і представниками органів радянської влади в УРСР. У листі підкреслюється, що радянська влада має ставитися до ОУН як до рівноправних партнерів. Переговори можуть розпочатися тільки тоді, коли радянська сторона звільнить з ув'язнення одного з керівників ОУН, на якого вкаже Шухевич. У разі згоди на початок перемовин автор пропонує побилити стіну на розі вулиць Коханівського і Пилсудського у Львові.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція. Додаток), т. 63, спр. 103 (конверт). Фотокопія, рукопис, на 4-х арк. без 1-го арк.; спр. 104–109; спр. 207–210. Копії.

* * *

До «44» [Тершаковець З.].
Жовтень 1948 р.

Автор інформує, що це є загальний лист до Тершаковця З. та Дякова О. Вказується на недоліки наказу, який адресат спрямував для «Буга». Йдеться про смерть «Бурунди», згадуються підпільники «Бор», «Микола», «Цувачок».

Оригінал документа захоплено радянськими спецслужбами 04.11.1948 р. під час ліквідації «Федора» [Тершаковець З.] у лісовому масиві біля с. Великий Любінь Городоцького р-ну Львівської обл.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція. Додаток), т. 57, спр. 32–33. Копія, машинопис. Переклад документа з української на російську мову, здійснений оперуп.

упр. 2-Н МДБ УРСР, молодшим лейтенантом Бабенком 09.11.1948 р.; ф. 2 (4-Упр.), оп. 37 (1960), спр. 15 (КНС «Провалля», Львівська обл.), спр. 209–211. Інша копія.

* * *

До «401» [Тершаковець З.] і «441».
[1948 р.].

У листі зазначається, що листівки до «східняків» не є успішними, тому їх потрібно доручити писати місцевим оунівцям – «східнякам». Автор документа пропонує видавати матеріал «Хто такі бандерівці» лише російською мовою. Відзначено здібності хорунжого «Бора», а також звіт з території «Славка» [можливо «Славко»-«Ромко» — реф. пропаганди Турківського району ОУН(Б)]. Згадується справа «Супруна» [Благий З.].

Оригінал документа захоплено радянськими спецслужбами 04.11.1948 р. під час ліквідації «Федора» [Тершаковець З.] у лісовому масиві біля с. Великий Любінь Городоцького р-ну Львівської обл.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 398, т. 57, спр. 24–26 (конверт). Копія, машинопис. Переклад документа з української на російську мову, здійснений нач. відд. упр. 2-Н МДБ УРСР капітаном Клименком 08.11.1948 р.

* * *

До «Д-1315» [Кук В.].
Від «190466» [19 квітня 1949 р.].

У листі автор інформує, що листи 6/48 та 1/49 він отримав. Містяться авторські судження щодо смерті «Смока» [Козак М.] і «Лицаря» [Гасин О.]. Автор припускає, що «Перебийніс» [Грицай Д.] може знаходитися у Воркуті. Він також скаржиться на відсутність зв'язку з «173» [Федун П.].

Оригінал документа було вилучено радянськими спецслужбами 14.06.1949 р. під час ліквідації одного з пунктів зв'язку Проводу ОУН(Б) в Україні та оунівських кур'єрів оунівців «Осипа», «Оксани» і «Залізняка» біля с. Зозулі Золочівського р-ну Львівської обл. На ньому було зазначено номер повстанської пошти: №9.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7447 (Справа-формуляр Кравчука Р.), т. 5, ч. 1, спр. 72–73. Оригінал, рукопис; спр. С-7736 (Справа-

формуляр на Кука В.), т. 6, спр. 50–52; спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція. Додаток), т. 7, спр. 121–122; спр. 290–291; т. 29, спр. 12–13; спр. 27314 («Берлога», Львівська обл.), т. 34, спр. 184–185; т. 35, спр. 56–67; спр. С-9145 («Берлога», Рівненська обл.), т. 3, спр. 70–72. Копії; ф. 2 (4-Упр.), оп. 37 (1960), спр. 15 (КНС «Провалля», Львівська обл.), спр. 24–25; ф. 13, спр. 372, т. 75, спр. 185–186.

* * *

До «Дем'яна» [Петрушевич С.].
Травень 1949 р.

Автор зазначає, що працівники МДБ намагаються вербувати агентів серед рідних та близьких знайомих підпільників ОУН(Б). Нещодавно, відзначається у листі, проводилося стеження за «Любою» [Верес Л.] і «Гасею». Висловлюється припущення, що «Міша» є радянським агентом.

Оригінал документа вилучений у лютому 1950 р. під час операції МДБ з ліквідації «Дем'яна» [Петрушевич С.].

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 398, т. 23, спр. 215–217. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову, здійснений працівником МДБ УРСР.

* * *

До «100» [Кук В.].
Від «1160566» [16 травня 1949 р.].

Супровідний лист до листівки з нагоди 20-річчя ОУН і програми навчання керівних кадрів організації. Констатується посилення боротьби радянської влади проти націоналістичного підпілля. Автор також пропонує припинити організаційну чистку від ворожих агентів.

Оригінал листа було вилучено радянськими спецслужбами 14.06.1949 р. під час ліквідації одного з пунктів зв'язку проводу ОУН(Б) на УЗ та оунівських кур'єрів «Осипа» [Білінський В.], «Оксани» [Ільчин С.] і «Залізняка» [Кравчук В.] у Ковалишина І.-«Івася» — керівника технічної ланки пункту зв'язку та довіреної особи Кука В. — біля с. Зозулі Золочівського р-ну Львівської обл.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7447 (Справа-формуляр на Кравчука Р.), т. 5, ч. 1, спр. 73–74. Оригінал, рукопис; спр. С-9079

(«Берлога», Київська колекція. Додаток), т. 7, спр. 124. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову, здійснений невідомим; спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.), т. 6, спр. 52-53; спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція. Додаток), т. 7, спр. 291–292; т. 29, спр. 15; спр. С-9145 («Берлога», Рівненська обл.), т. 3, спр. 73–74. Інші копії; ф. 13, спр. 372, т. 75, спр. 186–187.

* * *

До «Д-1648» [Галаса В.].
Травень 1949 р.

Супровідний лист до 3-х документів, які передаються адресатові (у т.ч. пісенник і звіт, де йдеться про враження від перебування «на сході»).

Оригінал листа було вилучено радянськими спецслужбами 14.06.1949 р. під час ліквідації одного з пунктів зв'язку проводу ОУН(Б) на УЗ та оунівських кур'єрів «Осипа» [Білінський В.], «Оксани» [Ільчин С.] і «Залізняка» [Кравчук В.] у Ковалишина І.-«Івася» — керівника технічної ланки пункту зв'язку та довіреної особи Кука В. — біля с. Зозулі Золочівського р-ну Львівської обл.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7447 (Справа-формуляр на Кравчука Р.), т. 5, ч. 1, спр. 74. Оригінал, рукопис; спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.), т. 6, спр. 53; спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція. Додаток), т. 7, спр. 292. Копії; ф. 13, спр. 372, т. 75, спр. 187.

* * *

До «друга» [Бандера С.].
Травень 1949 р.

Автор листа засвідчує особу кур'єра Мізерного Мартина і просить надати йому можливість встановити контакт з головним проводом ОУН(Б).

Лист виявлений радянськими спецслужбами у жовтні 1949 р. в Чехословаччині.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 42, спр. 197. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову.

* * *

До «друга провідника» [Бандера С.].

Травень 1949 р.

Автор запевняє адресата, що Мізерний Мартин має передати йому звіт про стан підпілля ОУН й організаційну роботу на території України. Також засвідчуються особи, котрі вирушили на зв'язок до ЗЧ ОУН.

Лист виявлений радянськими спецслужбами у жовтні 1949 р. в Чехословаччині.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 42, спр. 198. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову.

* * *

До «Д 441» і «401» [Тершаковець З.].

Серпень 1949 р.

Автор повідомляє, що пропагандистська акція з поширення листівок і звернень до переселенців з СУЗ приносить позитивні результати. Наводить приклади поширення листівок на території Карпатського краю та у м. Львові. Говорить, що йому дуже сподобались «Завваги з терену» хорунжого «Бора» та касово-фінансовий звіт «Славка» з терену «23-32». Також йдеться про справу «Супруна» [Благій З.], якого автор зрадником не вважає.

Оригінал документа було захоплено радянськими спецслужбами 04.11.1948 р. під час ліквідації «Федора» [Тершаковець З.] у лісовому масиві біля с. Великий Любінь Городоцького р-ну Львівської обл.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7447 (Справа-формуляр на Кравчука Р.), т. 15, спр. 4. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову.

* * *

До «Кума» [Барабаш М.].

Без дати [Поч. 1950 р.].

Висвітлюються питання, пов'язані з грошовим фондом і необхідністю зустрічі зі «Старим» [Гасин О.], охороною якого керував адресат.

Оригінал документа вилучений радянськими спецслужбами 18.01.1951 р. у Стрийському р-ні Дрогобицької обл. (зараз — Львівська) з криївки «Махмета» [Барабаш М.].

ГДА СБ України, ф. 65, спр. 19127 («Берлога», Дрогобицька обл.), т. 18, спр. 382. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову.

* * *

До «100» [діяч УГКЦ, член Президії УГВР Хмелевський].

[Березень 1950 р.]

Позитивно оцінюється перебування єпископа «Б.» на заході. Критикується діяльність редемпториста о. Девохта за невірне інформування про визвольну боротьбу в Україні кіл закордонної еміграції. Автор також припускає, що згаданий отець міг зустрітися з Папою Римським.

Документ захоплено радянською чекістсько-військовою групою 04.05.1950 в Миколаївському р-ні Дрогобицької обл. (зараз — Львівська) під час ліквідації «Явора».

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9079, т. 20. («Берлога». Київська колекція. Додаток), спр. 147–148. Копія. Переклад з української на російську мову, здійснений заст. нач. відділу слідчої частини МДБ УРСР Горюном; спр. 222–223; т. 22, спр. 108–109. Інші копії.

* * *

До «010» [Гасин О.].

Дата не вказана.

У листі повідомляється про отримання листа «№ 14» та статті «Військова хитрість». До останньої автор надає критичні зауваження. Просить адресат використовувати правильний ключ до шифру, вказує йому на недоліки в організаційній діяльності та подає поради щодо видавничої роботи. Міститься інформація про надання нагород зашифрованим підпільникам. Також автор просить передати йому підручник з мінування.

Оригінал документа вилучений радянськими спецслужбами 18.01.1951 р. у Стрийському р-ні Дрогобицької обл. (зараз — Львівська) з криївки «Махмета» [Барабаш М.].

ГДА СБ України, ф. 65, спр. 19127 («Берлога», Дрогобицька обл.), т. 18, спр. 390–392. Копія, машинопис. Переклад з української на російську мову, здійснений заст. нач. від. упр. 2-Н МДБ УРСР майором Биковим; спр. С-9112 (Справа-формуляр «Шалкал»), т. 6, спр. 268–270. Інша копія.

Згадки про листи Шухевича Романа Осиповича

До «Кургана» [Маївський Д.].
Від 17 жовтня 1945 р.

Характеризується становище ОУН(Б) в Західній Україні. Йдеться про плани організації на найближчий час — демократизація СРСР, незалежність України, активізація боротьби в Східній Україні. Автор рекомендує не розпускати УПА. Також адресат застерігається від можливих провокацій.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-9079 («Берлога», Київська колекція), т. 3, спр. 138–139.

* * *

До невідомого (-их).
[1949 р.].

Три листи було виявлено 14.06.1949 р. в одній з криївок українського націоналістичного підпілля під час чекістсько-військової операції.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.), т. 6, спр. 40–70.

* * *

До невідомого (-их).
[1949 р.].

Кілька листів, виявлених радянськими спецслужбами 19.06.1949 р.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7447 (Справа-формуляр на Кравчука Р.), т. 5, ч. 1, спр. 79–80.

* * *

До невідомого (-их).
[1949 р.].

Лист виявлено 16.09.1949 р. під час захоплення радянськими спецслужбами керівника одного з пунктів кур'єрського зв'язку Проводу ОУН(Б) на УЗ Тихоліса Петра.

ГДА СБ України, ф. 65, спр. С-7736 (Справа-формуляр на Кука В.), т. 7, арк. 1–8; спр. С-7447 (Справа-формуляр на Кравчука Р.), т. 8, ч. 4, спр. 12–16; т. 14, спр. 74–78.

Ковальчук В., Огороднік В. Переписка руководства ОУН(Б) и УПА на украинских землях.

В указателе публикуются короткие аннотации деловых писем руководителей ОУН(Б) и ее военного крыла в Украине.

Ключевые слова: С. Бандера, ОУН(Б), УПА, переписка, аннотированный указатель.

Kovalchuk V., Ohorodnik V. The correspondence of the leadership of the OUN(B) and the UPA in Ukrainian territory.

The index gives brief annotation of business correspondence of the leaders of OUN(B) with its military wing in Ukraine.

Key words: S. Bandera, OUN(B), the UPA, correspondence, annotation, index.

Сергій Гальчак*

**На узбіччі суспільства:
остарбайтери Поділля у повоєнній Україні**

У статті йдеться про упереджене ставлення до колишніх невірників Третього райху — оstarбайтерів, віднесених сталінським керівництвом до політично неблагонадійної категорії населення, вірогідних «ворогів народу».

Ключові слова: оstarбайтери, упередженість, вірогідні «вороги народу», негласний нагляд, приниження, суспільна неповага.

Друга світова війна залишила кривавий слід на українській землі. Одна зі спричинених нею глибоких ран — сповнена нелегких випробувань доля оstarбайтерів. Близько 2,5 млн мешканців України (найбільше з окупованих територій колишнього СРСР) було насильно вивезено на примусові роботи в Третій райх. Серед них 195 880 подолян: 117 230 осіб із Кам'янець-Подільської (нині – Хмельницька) та 78 650 — з Вінницької облас-

* Гальчак С.Д. — кандидат історичних наук, директор Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка.